LIVIU REBREANU

CIULEANDRA

— Taci!... Taci!... Taci...!

O prăvălise pe sofa şi, cu genunchiul drept, îi zdrobea sânii. Degetele şi le înfipsese în gâtul ei plin şi alb, parc-ar fi vrut să înăbuşe un răspuns de care se temea. Îi simțea corpul zvârcolindu-se, întocmai ca sub o îmbrățişare fierbinte, şi zvârcolirea îl înfuria mai nătâng.

— Taci!... Taci...!

Repeta acelaşi cuvânt, cu acelaşi glas horcăit, forăind pe nas rar, prelung. Ochii lui umflați nu vedeau totuşi nimic, ca şi când s-ar fi coborât peste ei un obositor văl roşu...

Într-un târziu, o atingere molatecă îi cuprinse brațele, numai câteva clipe, şi apoi se topi, neputincioasă. El îşi dădu seama, ca prin vis, că trebuie să fie mâinile ei, încercând să se apere. Şi atunci, deodată şi foarte deslușit, îşi auzi propria-i voce, aspră, strâmbă, gâfâită, răbufnind ca dintr-o adâncime de pivniță, îi trecu fulgerător prin gând „ce glas!" şi îndată, parcă şi-ar fi recăpătat brusc vederea, zări două globuri albe, sticloase, aproape ieşite din orbite, cu o finărețea de vinişoare roşii încercuind o pată rotundă albastră-viorie: ochii ei înmărmuriți într-o lucire de spaimă resemnată... Privirea îl ustura ca o mustrare nesuferită:

— Ta... a...

LIVIU REBREANU

CIULEANDRA

— Taci!… Taci!… Taci…!

O prăvălise pe sofa şi, cu genunchiul drept, îi zdrobea sânii. Degetele şi le înfipsese în gâtul ei plin şi alb, parc-ar fi vrut să înăbuşe un răspuns de care se temea. Îi simţea corpul zvârcolindu-se, întocmai ca sub o îmbrăţişare fierbinte, şi zvârcolirea îl înfuria mai nătâng.

— Taci!… Taci…!

Repeta acelaşi cuvânt, cu acelaşi glas horcăit, forăind pe nas rar, prelung. Ochii lui umflaţi nu vedeau totuşi nimic, ca şi când s-ar fi coborât peste ei un obositor văl roşu…

Într-un târziu, o atingere molatecă îi cuprinse braţele, numai câteva clipe, şi apoi se topi, neputincioasă. El îşi dădu seama, ca prin vis, că trebuie să fie mâinile ei, încercând să se apere. Şi atunci, deodată şi foarte desluşit, îşi auzi propria-i voce, aspră, strâmbă, gâfâită, răbufnind ca dintr-o adâncime de pivniţă, îi trecu fulgerător prin gând „ce glas!” şi îndată, parcă şi-ar fi recăpătat brusc vederea, zări două globuri albe, sticloase, aproape ieşite din orbite, cu o finăreţea de vinişoare roşii încercuind o pată rotundă albastră-viorie: ochii ei înmărmuriţi într-o lucire de spaimă resemnată… Privirea îl ustura ca o mustrare nesuferită:

— Ta… a…

Vruse să strige, dar acuma sunetele i se sfărâmau în cerul gurii, hârâitoare şi uscate, iar globurile albe în aceeaşi vreme se măreau mereu şi se împreunau într-un disc cenuşiu, care apoi începea să se învârtească ameţitor

împrejurul petei albastre nemişcate. Un simţământ greu de leşin îi înmuie braţele. I se părea că are să se prăbuşească şi căuta disperat un sprijin…

Ca trezit dintr-un coşmar, sări trei paşi înapoi. Degetele îi rămaseră răşchirate şi ţepene. Se uită împrejur năucit. Făcea sforţări să se orienteze. Razele becurilor, gălbui şi filtrate, îl dureau, ca şi când ar fi intrat repede, după un întuneric mare, orbitoare. Toate lucrurile i se înfăţişau cu reliefuri neobişnuite. Lângă sofa, blana de urs alb se zbârlise, iar capul cu ochii morţi, de sticlă, îl privea căscând gura către el, ameninţător, în cămin două buturuge mocneau în flăcări galbene, ce se răsuceau şi se întindeau mânioase ca nişte limbi de balaur, între cele două ferestre dinspre stradă, consola, cu oglinda până-n tavan, încărcata de pufuri, borcane, sticluţe şi alte obiecte, din arsenalul de întreţinere a frumuseţii feminine, părea o fiinţă vie încremenită de ruşine.

Ajunsese lângă uşa dormitorului, potrivindu-şi manşetele şi mânecile boţite, dar uitându-se mereu uluit la sofaua pe care ea zăcea neclintită, cu capul spre dânsul, încât îi vedea numai creştetul puţin aplecat în dreapta, pieptul decoltat şi rochia mototolita. Milioane de gânduri îi plouau în minte şi se ciocneau în zgomote surde. Când, după un răstimp, i se mai potoli inima, observă că singurul zgomot în lume îl făcea respiraţia lui ostenită; încolo o tăcere blândă, moleşitoare; chiar focul în cămin ardea acuma atât de lin, parc-ar fi fost un foc imaterial. Numai căldura era sugrumătoare. Sudorile îi curgeau pe obraji ca lacrimile şi totuşi mai râu îl supăra tăcerea, încât, ca s-o alunge, rosti:

— Madeleine!

Căutase să fie dulce şi se spăimântă de glasul care parcă era al unui străin duşmănos, îşi aminti că tot astfel îl mirase acelaşi glas adineaori când… şi deodată se simţi copleşit de o ruşine mare, parcă s-ar fi pomenit gol în mijlocul unei mulţimi batjocoritoare, îşi dădea seama că, deşi avea ochii

aţintiţi asupra sofalei, sufletul lui nu voia să vadă nimica, de frică să nu trebuiască a înţelege prea curând.

— Madeleine! murmură apoi din nou, cu umilinţă, ca şi când ar fi încercat să ispăşească o faptă printr-un cuvânt.

Câteva clipe avu simultan toate certitudinile: că trăieşte şi că e moartă, că a ucis-o şi că n-a ucis-o, că nu s-a întâmplat nimic şi că s-a sfârşit tot… În aceleaşi clipe însă îşi mai reamintea cum, pe când se năpustise asupra ei, îi stăruise în creieri, ca o poruncă, gândul că trebuie s-o omoare şi că totuşi n-are să moară…

Deodată, într-un fior de spaimă, zări, drept în faţă, un tânăr cu părul negru, puţin vâlvoit, cu figura rasă, fină, ovală şi răvăşită, cu cu plastronul frământat şi o aripă a gulerului ridicată până la ureche, ca la eroii aristrocratici în filmele americane, după o încăierare de box cu rivalul burghez… Tresări când îşi recunoscu chipul în oglindă.

„Bietul Puiu Faranga!” făcu dânsul schiţând un surâs trist, pe care cel din oglindă i-l întoarse prompt.

Surâsul însă îi îngheţă brusc pe faţă ca o mască, în oglindă, de pe sofa, cu capul plecat uşor într-o parte, Madeleine îl privea cu ochii foarte mari şi albi şi cu o figură parcă dispreţuitoare. Buimăcit porni spre ea. dar un zgomot îi reteză mişcarea. Braţul Madelemei. alb şi rotund, alunecase jos, oprindu-se pe gâtul ursului, parc-ar fi vrut să-l alinte.

Acuma Puiu Faranga avu fulgerător revelaţia realităţii. Ochii ei păreau vii, braţul ei se lăsase într-o mişcare vie, şi tocmai acestea îi spuseseră mai limpede că nu mai e nici o speranţă. Spaima că a atins o viaţă omenească i se răsucea în suflet ca un pumnal. Nu mai saia ce să facă. iar neştiinţa aceasta î! umplea de groază, iar liniştea dimprejur îi sugruma, întoarse deodată spatele cu o sforţare cruntă, ca şi când şi-ar fi smuls picioarele dintr-o ţintuire, şi porni afară pe uşa deschisă a dormitorului, în şira spinării o mână urmăritoare îl trăgea înapoi…

II.

Avea paşii şovăitori şi clătinaţi ca un om beat. Trecu prin odaia de dormit, în care ardea un singur bec albastru, ochi pânditori, apoi printr-un salonaş întunecos, ieşi în hall, unde era o lumină supărător de vie. şi se repezi la o uşă închisă în faţa căreia se opri, parcă i s-arfi sleit puterile. Pe urmă, totuşi, se pomeni înlăuntru, zvârlit ca de un vânt năpraznic, bâiguind:

— Tată!... Tată...!

Bătrânul Policarp Faranga se ridică speriat de după birou. Văzând pe fiul său. Îl apostrofă puţin nervos:

— Tu es f ou?1

Când auzi glasul tatălui, Puiu se simţi mai zdrobit. Groaza i se risipi şi făcu loc unei disperări ameţitoare. Se apropie de birou şi se prăbuşi istovit în fotoliu! larg de piele. Bătrânul, în picioare,?l examina ceremonios şi jignit pentru necuviinţa!ui de-a se fi rostogolit pe scaun, înainte să-l fi poftit. Era şi el în frac, cu pieptul plin de decoraţii, peste care se aşternea barba-i maiestuoasa, argintie şi deosebit de îngrijită, îi plăcea să apară mereu serios şi măsurat, nu numai în lume, dar chiar faţă de sine însuşi, înalt, robust, îşi purta cei şaizeci şi trei de ani cu o demnitate aproape trufaşă, inspirând în jurul său respect spontan... Fiindcă Puiu tăcea, îşi calcă pe inimă în cele din urmă şi-l întrebă:

— Mais parte donc, voyons, parte! Qu 'est-se que tu as?2

Tânărul întoarse spre dânsul nişte ochi stinşi, rătăcitori. Se gândea cum să-i spună ce s-a întâmplat şi nu găsea cuvintele potrivite. Izbucni fără şir:

— Tată... am făcut... nu ştiu... a murit Madeleine...

Faranga, parc-ar fi primit o săgeata în inimă, se cutremură:

— Ce-aizis?... Madeleine? Tu?... Imposibil!... Încercă să citească adevărul în ochii lui, dar Puiu plecase iar capul. Un răstimp bătrânul mai stătu, frământând în minte serii de întrebări, sprijinât cu amândouă mâinile de dunga mesei, înţepat ca un judecător fără experienţă în faţa unui acuzat misterios, în sfârşit, ocoli biroul, veni lângă Puiu şi-l apucă de umăr:

— Unde este…?

Nu termină întrebarea şi nici răspunsul nu-l aşteptă decât o secundă. Ca şi când mişcarea împrejurul biroului i-ar fi schimbat mersul gândurilor, porni îndată spre ieşire, lăsând uşa larg deschisă…

Puiu căzuse într-o toropeală cenuşie, neclintit, parcă habar n-ar fi avut pentru ce se află aici. Gândurile îi erau acum un haos apăsător, în care nimic nu izbutea să se închege într-o formă lămurită. Pe sub şuvoiul crâmpeielor de gânduri însă, sufletul lui înţelegea clar că tatăl său s-a dus acolo, să vadă şi să se convingă dacă e adevărat că Madeleine… Astfel auzi foarte bine paşii rari, apăsaţi ai bătrânului şi simţi că uşa a rămas deschisă. Pe urmă deosebi glasul tântei Matilda, cu respiraţia grea şi grăbita de urcarea scării, scuzându-se că a întârziat nu din vina ei, ci a şoferului care, tocmai când sa pâece, a găsit ceva de reparat la automobil… În sufletul lui Puiu răsări pe loc confirmarea; da, numai ea e vinovată căci, dacă ea venea la timp, nu s-ar fi întâmplat nimica… Bătrânul răspunse ceva Matildei. Puiu nu prinse înţelesul cuvintelor, dar auzi îndată pe tante Matilda scâncindu-se, cu întrebări scurte, insistente, alergând după Faranga… Glasurile şi paşii lor se pierdură pe coridor sub cotropirea unui plâns ascuţit, prelung şi sâcâitor, al jupânesei care, desigur, întorcându-se în budoar, a aflat pe stâpână-sa rece şi a venit să dea alarma. Urmă o tăcere şi apoi nişte fâsâituri de paşi sfioşi. Puiu simţea că trebuie sa fie feciorul, care arde de curiozitate. Peste câteva momente îl auzi, în uşă, zicând candid:

— M-aţi sunat dumneavoastră, conaşule?

Îi făcu semn cu mâna să plece. Feciorul închise uşa, fără zgomot, ca la o cameră de bolnav.

Pe urmă tăcerea se înţeleni grea, înăbuşitoare. Biroul vast se împăienjenea într-un somn afund. Puiu, încremenit, nici nu mai cuteza să încerce vreo mişcare. Doar gândul că bătrânul nu se mai întoarce îl ustura din ce în ce mai

dureros. De la dânsul aştepta acuma mântuirea. El însuşi nu se simţea capabil nici măcar să cugete. De altfel, totdeauna, şi mai ales în ceasurile grele, bătrânul singur lua hotărârile trebuincioase.

Ceea ce îl îngrozea acum era că vremea trecea atât de încet. l se părea că s-au scurs ore întregi, de când a ieşit bătrânul. Licăriri de speranţă îi înfloreau în inimă: dacă nu vine, înseamnă că poate Madeleine totuşi n-a murit... Speranţa însă îl întrista pentru că o simţea deşartă şi nu făcea decât să-i reamintească mereu întâmplarea, pe care el o silea să o şteargă din minte.

În sfârşit, nu mai putu îndura tăcerea. Se sculă. Voia să plece, oriunde, dar să nu mai fie singur. Chiar atunci apăru în uşă tatăl sau urmat de tante Matilda. Puiu înţepeni lângă birou, cu ochii nerăbdători spre bătrânul care trecu fără să-l privească, în schimb. Matilda, piânsâ şi amărâta, se repezi la dânsul şi-l îmbrăţişa ocrotitor:

— Ah. quel terrible malheur, pauvre petit Puiu!3

Matilda era soră cu mama lui Puiu, Rămasă văduvă foarte tânără şi fără copii, îşi împărţise toată inima ei între operele de binefacere şi nepoţelul Puiu, mai cu seamă că sărmănelu! avusese nenorocirea să piardă pe maică-sa micuţ de tot. Împlinea acum vreo cincizeci de ani, era înaltă, uscăţivă şi nobilă, se înduioşa uşor şi vorbea multe şi nevrute.

Auzind-o, Faranga îi zise supărat:

— Aide, Tilda, ajunge! Să lăsăm lamentările!... Tu du-te mai bine dincolo, că aici noi avem de lucru!

— Mais si, mais si, murmură Matiâda ştergându-şi ochii. Pauvre Madeleine!... Oh, la pauvrette!4. Ce catrastrofâ!... Iacă, plec!... Puiule scump, fii tare! Durerile şi nenorocirile pentru oameni sunt lăsate de Dumnezeu!... Nu-ţi pierde cumpătul şi nu dispera, pauvre petit5 Puişor...!

Îl îmbrăţişă iar şi-l sărută, plângând, pe amândoi obrajii. Porni. Din uşă, mai zise bătrânului:

— Fii şi tu calm, Poly, te implor!… Şi dacă aveţi nevoie de mine, să mă chemaţi negreşit…!

III.

Policarp Faranga umbla de colo până colo prin birou, cu mâiriiie la spate, cu fruntea în pământ, în vreme ce Puiu stătea în acelaşi loc, urmărind din privire toate mişcările bătrânului, greie, îndurerate. Părea că sub povara gândurilor, chiar silueta lui mândra se gârbovea văzând cu ochii.

Niciodată Faranga, în viaţa-i bogată totuşi în evenimente, nu primise o lovitura atât de neaşteptată şi de cruntă. Puiu îi fusese toată nădejdea, mai ales de când anii se înmulţiseră pe umerii lui El era singurul vlăstar al familiei Faranga şi printr-însul familia aceasta, de obârşie străveche boierească, trebuia să se perpetueze. Cu nimica nu se mândrea mai mult bătrânul decât cu neamul său. Îşi urmărea ascendenţa până la Vlad Tereş. Descoperise undeva, şi povestea bucuros oricui, că aprigul voievod muntean ar fi dat o dată boierilor drept pildă de cinste şi credinţă pe un Faranga. În cursul veacurilor familia a sărăcit de câteva ori, dar totdeauna a ştiut să-şi păstreze nepătat numele… Moştenise, împreună cu un frate, o avere frumoasă. Dar fratele s-a prăpădit în vârstă plăpândă, şi aşa a rămas el singur cu numele şi cu averea familiei. S-a însurat pe la treizeci de ani, după ce a gustat toats plăcerile vieţii uşoare, obligatorie pentru oamenii bogaţi şi fără ocupaţie. Oiga Dobrescu, fiinţă gingaşă, a fost o sctie ideală: bună, frumoasă, indulgentă, cu avere… Închidea ochii la numeroasele escapade, pe care Poly le-a continuat şi duoâ căsătorie, în al patrulea an a venit pe lume Puiu, iar după alţi patru, Olga s-a stins. De-abia când a pierdut-o pe ea a dobândit dragostea cea mare pentru copil şi a înţeles însemnătatea lui pentru viitorul familiei. Tot atunci a pus cruce şi vieţii uşoare, intrând în politică, spre a avea o meserie. Cu avere şi nume a făcut repede carieră. Urmase odinioară nişte vagi cursuri de drept, dar, fireşte, fără a

practica vreodată avocatura. Diploma îi oferea acum posibilitatea să se considere şi să fie considerat jurist. I se descoperi, de către prieteni şi ziarişti binevoitori, chiar oarecare talent oratoric şi astfel toată lumea aplaudă când, printr-o împrejurare fericită, i se încredinţa portofoliul justiţiei. Deveni omul serios şi grav, care a rămas până azi. Purta, de când se însurase, ca un trofeu, o barbă superbă. Ea i-a câştigat odinioară celebritatea bulevardieră bucureşteană: cea mai frumoasă şi mai îngrijită barbă din România… Tot ea îi împrumuta acuma bună parâe din prestigiul necesar unui om politic cu răspundere. Pentru că sub ministeriatul său de câteva luni s-a votat o lege bună, s-a ales cu stima cercurilor judecătoreşti şi epitetul măgulitor „omul justiţiei”. Nbi nu se mai putea închipui să se facă ceva în domeniul dreptăţii fără a se cere părerea lui autorizată, fie la putere, fie în opoziţie.

Puiu a crescut înfăşurat în dragostea lui idolatră. Iubea într-însu! nu numai pe copilul său şi amintirea mamei copilului, ci pe continuatorul neamului. Se iubea pe sine însuşi, îi părea rău de viaţa de odinioară şi-l muncea teama să nu se restrângă asupra copilului păcatele tinereţii lui desfrânate. Băiatul era plăpând, ca şi maică-sa. Şi din pricina aceasta l-a ocrotit mai sârguitor…

În mers maşinal, Faranga îşi depăna amintiri şi frământa regrete. O clipă se opri şi se uită plin de duioşie la Puiu, care stătea mereu în picioare, pironit într-o aşteptare tulbure, îi şopti blând:

— Şezi, Puiule…

Tânărul răspunse cu o privire întrebătoare. Se aşează. Bătrânul însă îşi reluă plimbarea, ca şi când mergând în trecut ar fi vrut să ajungă la o ţintă în viitor… Toate ocrotirile lui zadarnice au fost. S-a gândit să-l însoare cu o fată prin care să se regenereze şi împrospăteze sângele neamului. Căsătoriile între odrasle de familii prea vechi dau progenituri şubrede. Când e prea albastru, sângele e un stigmat de degenerescentă. L-a însurat de timpuriu, tocmai

ca să-l ferească de viaţa pe care a dus-o el însuşi. Puiu totuşi a urmat tradiţia. Căsnicia nu l-a împiedicat, ba l-a stimulat. Şi l-a adus în halul de azi…

Faranga se aşează deodată la birou, calm hotărât. Puiu caută să-i întâlnească privirea şi nu reuşi. Bătrânul stătu câteva secunde pe gânduri, ca şi când ar fi căutat o frază sau un cuvânt, apoi luă brusc telefonul:

— Allo… Centrala?… Dă-mi te rog prefectura poliţiei!

Puiu îngălbeni. Realitatea întreagă i se înfăţişă la auzul unui singur cuvânt. Bâlbâi înspăimântat:

— Ce vrei să faci, tată?

Faranga răspunse în telefon:

— Dă-mi pe domnul prefect! Şi peste un minut: Domnu! prefect?… Aici Policarp Faranga… Da, chiar eu sunt, dragă Nicule!… Nu, n-am plecat şi nici nu mai pot să pleca… Eram tocmai îmbrăcaţi, dar s-a întâmplat o mare, foarte mare nenorocire în familie… Ba da, nu exagerez deloc, foarte mare, repet! Închipuieşte-ţi, copilul meu, Puiu, într-un moment de rătăcire, desigur, a omorât pe Madeleine, pe nevastă-sa…

Aparatul îi tremura în mână. Se uita, vorbind, în ochii lui Puiu, care se zbuciuma să-i ghicească gândul.

— Da, într-adevăr, de necrezut… Şi cu toate astea… Te rog dar să te osteneşti numaidecât până la mine, să vedem ce-i de făcut… Te rog!… Fireşte, evident, trebuie să aduci şi pe procurorul de serviciu…

Aşează receptorul pe furcă şi râmase cu mâna înti nsâ şi cu och ii ţintă la Puiu.

— L-ai chemat să mă aresteze? întrebă tânărul, fără pic de sânge în obraji, cu glasul răguşit.

Faranga avu un zâmbet straniu:

— Tu nu te aşteptai la urmări? La nimic?

— Da… ba da, murmură Puiu, după o pauză, frânt, plecând capul.

— Sper că-ţi dai seama ce-ai făcut?

— Am greşit, şopti Puiu mai răguşit ca adineaori.

— Ei bine, eşti un asasin! scrâşni bătrânul, parc-ar fi smuls cuvântul cu un vârf de cuţit. Un Faranga ucigaş ordinar, ca orice derbedeu… Ah!

Sfărâmă între degete o foaie de hârtie. Se potoli îndată şi adaogă:

— Dar acuma nu mai e timp de pierdut cu vorbe zadarnice, în zece minute prefectul va fi aici. Până atunci trebuie sa te hotărăşti şi să alegi!

Puiu ridică o privire uluită.

— Ce să aleg, tată?

Bătrânul Faranga îşi reveni încurcat.

— Aşa-i, încă nu-ţi spusei… Mi s-a părut că…

Zăbovi puţin până să-şi ordoneze gândurile. Apoi se sculă, se apropie şi se lăsă în fata lui, pe celălalt fotoliu. Urmă cu o voce moale, în care era şi imputare, şi milă:

— Nu te-am descusut de loc, adevărat… Nu te-am întrebat nici de ce-ai omorât-o şi nici cum ai omorât-o… Ar f i fost şi de prisos. Moartea vorbeşte mai elocvent ca toate frazele. Şi totuşi nu pot să nu mă întreb pe mine însumi cum s-a putut găsi un om, şi încă copilul meu, care să asasineze o fiinţă atât de bună ca Madeleine?… Pe Mădălina noastră!… Care ţi-a tolerat tot, tot, care n-a vrut nici măcar să audă despre murdăriile tale multiple şi continue!… E extraordinar, pur şi simplu extraordinar!

— Nici eu nu ştiu, tată, zise foarte sincer tânărul, frângându-şi mâinile şi abia reţinându-şi lacrimile.

— Cred, cred! aproba Faranga şl cu vorba, şi cu capul. Da, a fost o rătăcire, un moment de nebunie subita… Numai aşa s-ar putea explica o faptă atât de inexplicabilă şi o crimă atât de monstruoasă. Căci, oricât de ticălos erai altfel, de o înşelai cu toate femeile posibile şi imposibile, aveam impresia că în fond tot pe Mâdâlina o iubeai cu adevărat. Lasă că nici nu se putea să n-o iubeşti. Cine a cunoscut-o a îndrăgit-o. Ş-apoi tu însuţi, doar din dragoste ai luat-o…

— Am iubit-o mult, nespus de mult, tată, făcu Puiu cu ochii în gol şi parcă pipăindu-şi sufletul. Mult de tot şi cu toate

astea vezi bine cum… Tăcu, şi adaogă aproape în şoaptă: Poate că mi-am pierdut minţile…

Bătrânul avu o tresărire. Şi, ca şi când i-ar fi părut rău că s-a înmuiat, vocea îi redeveni aspră:

— Toate acestea sunt acuma vorbe sterpe. Realitatea este că vine prefectul cu procurorul. Crima naşte ispăşirea. Va să zică…

Şovăi. Poate că nici el nu era încă deplin iămurit ce vrea. Scormonea cuvinte, ca să-şi lege între timp ideile.

— Trebuie şa înţelegi că asemenea faptă nu poate rămâne fără sancţiune…

— N-ar fi fost oare mai bine să mă sinucid, tată? întrebă Puiu deodată cu o lucire în ochi.

Faranga îl privi lung şi puţin dispreţuitor:

— Ar fi fost o soluţie şi asta, evident, dar acuma e prea târziu. Cine ştie dacă ar fi fost cea mai bună? Mi-ai fi uşurat situaţia pe moment şi totuşi aş fi rămas fără nici o umbră de speranţă… De altfel sinuciderea e un gest spontan, ca şi uciderea. Dacă n-ai fost capabil s-o execuţi imediat…

Dispreţul din privirea bătrânului şi ironia cuvintelor lui întărâtă pe Puiu.

— Mă crezi şi laş, tată?

— Asasinii sunt de obicei laşi, ripostă Faranga cu o răceală tăioasă.

Tânărul, biciuit, sări în picioare, încercând să protesteze.

— Stai jos! porunci ţâţâi. Nu-ţi lua aere de cavaler fără prihană, că nu te-au prins niciodată şi cu atât mai puţin te-ar prinde azi! Ce Dumnezeu, tot nu pricepi?

— Dacă dumneata crezi că, în situaţia în care am ajuns n-ai nimic m3' bun de făcut decât să mă insulţi…

Faranga îl întrerupse cu o vioiciune surprinzătoare, copleşit deodată de durere şi cu un glas muiat în lacrimi:

— A, dar tu cât mi-ai insultat inima cu fapta asta mârşavă! Ai zdrobit tot, Puiule, tot ce am crezut că am şi tot ce nădăjduiam în viitor! Unicul copil al lui Policarp Faranga e un ucigaş ordinar, îţi dai tu seama ce poate să însemne asta

pentru mine? Şi baremi dacă ai fi avut o nevastă păcătoasă, care te-ar fi înşelat sau ţi-ar fi făcut altminteri zile amare, dacă... Dar Madeleine a fost un înger! O ştie toată lumea. Peste putinţă să te gândeşti că ai convinge pe cineva că e la mijloc o crimă pasională care, orişicum, ar fi scuzabilă până la un punct. Nu. e o crimă ordinară, odioasă, îngrozitor de ordinară...!

Se opri să se reculeagă. Îi era frică să nu-l podidească plânsu! Puiu însuşi se ghemui în fotoliu, simţind în spinare, ca o apăsare cumplită, greutatea faptsi din ce în ce mai mare.

— Şi totuşi eşti copilul meu şi trebuie să caut să te salvez! reluă Faranga cu emoţie stăpânită. Altfel ar fi să te aresteze, să te arunce în puşcărie, să se facă o instrucţie cu răscoliri de saltare şi apoi un proces în stil mare. cu masă specială pentru ziarişti, cu scormonirea tuturor intimităţilor şi tainelor familiei... Asta însă ar însemna terfelirea definitivă şi pentru totdeauna a numelui Faranga şi scoaterea noastră din rândul oamenilor de omenie, prin urmare asta nu se poate! Rămâne cealaltă modalitate... singura...

Tânărul nu se mai mişca, parc-ar fi înmărmurit în faţa perspectivelor pe care ei însuşi le avusese confuza şi care, prin glasul tatălui său, deveneau de o claritate exasperantă.

— Un Faranga nu poate fi criminal de rând! urmă bătrânul mai energic. Nu se poate! Şi dacă totuşi un Faranga a săvârşit o crimă de rând, n-a putut-o face decât din nebunie! Un moment de nebunie criminală e admisibil într-un neam ai cărui sânge, prin vechime, s-a sărbezit sau s-a îngroşat prea mult...

Ca şi când n-ar fi înţeles prea bine, Puiu întrebă cu mai multă mirare în ochi, decât în glas:

— Vrei să mă declari nebun?

— Vreau să te salvez! accentua tatăl, în loc să mergi la închisoare, vei intra într-o casă de sănătate, unde vei sta sub observaţie medicală un răstimp. Pe urmă te vom

interna pentru câteva luni, să zicem, într-un sanatoriu undeva în străiinătftte, şi astfel vei putea începe o viaţa nouă, cu un nume care nu va fi fost degradat cu totul. Va depinde numai şi numai de tine sa dovedeşti lumii că fapta ta de azi a fost o rătăcire nenorocită… A, fireşte, socoteala cu tine însuţi, cu sufletul tău, ai să ţi-o faci singur! Ispăşirea inevitabilă pentru imensa-ţi nedreptate faţă de sărmana Mâdâlina se va depăna în conştiinţa ta, fără ca eu să-ţi mai fiu de ajutor…

Puiu deschise gura să zică ceva şi râmase cu gura căscată, parcă i s-ar fi încleştat fălcile. Bătrânul aştepta răspuns şi se supără când, în sfârşit, îl auzi în formă de întrebare timidă:

— Adineaori m-ai îndemnat sa aleg?

— Da! făcu Faranga. Posibil… Acuma însă te sfătuiesc, mai mult, îţi cer să nu alegi! Trebuie să faci cum am hotărât eu! Căci în joc nu eşti doar tu, cu persoana ta, ci sunt şi eu, şi, împreună cu noi, toţi strămoşii noştri. Prin urmare…

— Prin urmare, trebuie să fiu nebun! murmură Puiu abătut, uitându-se peste capul bătrânului, într-un gol îndepărtat.

— Mai bine nebun decât ocnaş! răsună crud răspunsul tatălui.

Se făcu o pauză lungă. Apoi glasul lui Puiu şerpui ca o tânguire:

— Şi dacă nu voi reuşi?

— Trebuie! porunci Faranga. De altminteri despre asta răspund eu. Ţara îmi datoreşte măcar atâta în schimbul serviciilor multe ce i le-am adus…

Iar se făcu tăcere, în aer pluteau întrebări, îndoieli şi speranţe într-un vălmăşag apăsător. Apoi, în clipa când Puiu vru să mai spună ceva, apăru în uşă feciorul:

— Conaşule, a venit domnul prefect…

Amândoi tresăriră ca deşteptaţi dintr-o lume străină.

— Da, bine, zise Faranga, recuiegându-se.cu o emoţie care îi schimba glăsui. Tu aşteaptă-mă aici, adaogă către Puiu.

Mă duc cu ei întâi acolo… În orice caz, curaj şi încredere! Aranjează-te puţin până ce venim…!

Plecă repede. Mersul grăbit îi şădea rău şi-i micşora gravitatea. Feciorul, înainte de-a închide uşa, aruncă o privire curioasă şi înfricoşată spre Puiu.

IV

— Imposibil! se cruci prefectul, strângând mâna lui Faranga cu efuziune şi compătimire. Ce catrastrofâ, dragul meu…!Tocmai povesteam procurorului ce mi-ai telefonat şi nu ne venea deloc să credem… Apropo, să-ţi prezint pe procurorul Săvulescu! Un băiat foarte de ispravă şi cu atât mai atins de întâmplarea asta nenorocită, că doar tu, pe când erai la justiţie, l-ai adus la Bucureşti…

Faranga îi dădu mâna şi zise foarte încet:

— Să vă conduc să vedeţi…

— Cât te compătimesc, dragă Poly, şopti prefectul, într-adevăr mişcat şi simţind nevoia să-şi spună durerea.

Acolo statură numai câteva minute, umplute de explicaţiile franco-române ale tântei Matilda, care plângea; vorbea, chema mărturia iupânesei, evoca amintiri din viaţa ei şi scene de iubire dintre Madeleine şi Puiu, apoi iar plângea şi iar vorbea. Faranga încercase să-i mai stăvilească avântul, dar în zadar. Ea continua cu mai mare dezinvoltură pentru ca prefectul, amabil, o admira, iar procurorul, timid, o aproba.

În cele din urmă, Faranga îi pofti în biroul său, lăsând acolo pe Matilda cu jupâneasa. Întărea lor îngrozi pe Puiu atât de mult, că şi uită să se scoale. Prefectul se duse la dânsul, îi luă mâna. i-o scutura şi spuse tare, ca şi când ar fi vrut să risipească puţin atmosfera grea ce stăpânea:

— Ce-a fost asta, Puiule?… Nu, stai jos, nu te scula! Îmi închipui cât trebuie să fii de zdrobit!… (Se întoarse către procuror.) Bietul băiat! Ce nenorocire!… Vezi, asta se cheamă ceasul rău, dragă procuroruie!

Puiu se uită furiş la procurorul care părea tânăr, cam rigid şi prea serios pentru vârsta lui Avea nişte ochi căprui,

cuminţi şi potoliţi. Era blond şi foarte sfios. Nu ştia ce să facă. Purta respect şi recunoştinţă bătrânului Faranga, a cărui bunăvoinţa i-a consolidat cariera, încât s-a putut căsători cu o fată bogată. Se gândea ca s-ar cuveni să se apropie şi el de copilul lui Faranga, să-i zică două vorbe bune, dar, pe de o parte nimeni nu făcuse prezentările obişnuite şi, de altă parte, el se afla aici în exerciţiul funcţiunii şi, deci, nu putea să înceapă relaţii cu un inculpat, chiar dacă inculpatul era fiul binefăcătorului său.

În schimb prefectului Nicolae Spahiu nu-i tăcea deloc gura. Prieten din copilărie cu Faranga, avea totdeauna ţinută militărească (era chiar colonel în retragere) şi inimă de aur.

— Stăteam gata să plec la Palat, când mi-ai telefonat, povestea dânsul. Dacă întrebai peste cinci minute, nu mă mai găseai… De altfel, văd ca şi voi… se zice că, fiind primul bal, va fi relativ puţină lume. numai miniştri, diplomaţi, înalţi demnitari, în sfârşit, tot ce există mai select… Dar ce să ne mai gândim acuma la balul Curţii? O, Doamne, bietul băiat… Uite aşa pică nenorocirile pe capul omului, când nici nu le aştepţi… În sfârşit, sa ne întoarcem la datorie! Datoria mai presus de toate! Nu-i aşa, dragă pro-curorule?… Ei, va să zică, eu aş propune să simplificăm pe cât se poate formele!… Pentru că e vorba de o întâmplare nenorocită atât de evidentă şi având în vedere că e la mijloc copilul lui Faranga. ar trebui, cred, să încheiem repede un procesverbal. În care să înregistrăm toate împrejurările şi apoi, pe baza procesului-verbal, sa clasăm afacerea, fără întârziere, ca să nu mai sporim durerea oamenilor prin tărăgâneii plictisitoare… N-am zis bine, domnule procuror?

Procurorul schimba feţe-feţe. Nu îndrăznea să zică nu, dar nici nu-şi putea însuşi uşurinţa cu care prefectul iichida o chestie atât de gravă. Prefectului îi venea lesne sa vorbească, fiindcă nu avea nici o răspundere, pe când el… Din fericire Faranga interveni îndată, cu îoată energia:

— Nu, dragă Nicuie, asta nu e o soluţie! Oricât ar fi de evidenta nenorocirea, legea rămâne lege şi trebuie respectată! Dacă nu e vorba de o crimă ca oricare alta, nu e mai puţin adevărat că un om a suferit o moarte violentă… de mâna altui om… Fireşte, o clipă de rătăcire, dar… Înainte de toate, deci, făptuitorul trebuie să fie internat într-un sanatoriu, ca să fie examinat asupra responsabilităţii penale. Pe urmă, se va vedea întrucât şi ce alte măsuri vor fi de luat…

— Exact, excelentă! izbucni procurorul uşurat, cu o vioiciune aproape nefirească.

Prefectul însă se supără:

— Fugi. Poly, nu umblaţi cu d-astea! Se poate? Băiatul lui Faranga internat în casă de sănătate!… Mă jigniţi dacă insistaţi… Nu-i el, săracul, destul de prăpădit sufleteşte?… Nu, zău, Poly, dar ai nişte idei!… Nu zic, recunosc, e frumoasă atitudinea ta de senator roman, gata să-şi osândească propriul copii numai ca să se respecte legea… Dar nu uita că vremea senatorilor romani s-a isprăvit şi gestul tău n-ar face decât să ofenseze o familie nobilă şi unică în România!

Faranga rămase inflexibil, spre marea bucurie a procurorului, care începuse a se teme că, în toată afacerea asta, s-ar putea să ajungă el ţapul ispăşitor, încât să se pomenească transferat din oficiu în cine ştie ce târguşor din fundul Basarabiei. În cele din urmă, cedă şi prefectul, dar nu din convingere, Ci numai în semn de admiraţie pentru atitudinea de senator roman a prietenului Faranga. Aşa, apoi hotărârâ să instaleze pe Puiu în sanatoriul Demarat de la Şosea.

— Bravo! strigă prefectul. La Demarat!… Ne-a fost doar şi coleg la Sfântul Sava, îţi aduci aminte, Poly?… Acolo sunt sigur că băiatul are să fie foarte bine îngrijit… Aşa da, suntem de perfect acord!

Bătrânul puse la dispoziţie maşina lui. ce se afla chiar la scară şi destul de încăpătoare pentru toţi.

— Atât mai bine! zise prefectul înviorat de tot. Că maşina mea, adică a prefecturii, a ajuns obiect de muzeu, aşa-i de hodorogită…

Puiu tăcuse toată vremea, deşi prefectul încercase în câteva rânduri să-l atragă în conversaţie. Numai în momentul plecării spuse tatălui său că ar vrea să se schimbe puţin. Prefectul se oferi să aştepte, dar Faranga, doritor să se sfârşească rnai repede, răspunse că acuma e prea târziu şi că mâine dis-de-dimineaţă îi va aduce chiar dânsu! tot ce-i trebuieşte…

În hall, în capul scării, se întâlniră cu Matilda, sosită tocmai să se intereseze şi să afle ce au stabilit. Când auzi că Puiu pleacă, îi veni să leşine, se arunca în braţele lui, îl săruta cu multe lacrimi ss declară apoi categoric că numai peste corpul ei vor trece. Pe Faranga scena îl enervă, pentru că Tilda se făcea de râs în faţa servitorilor. Trebui intervenţia gentilă a prefectului ca s-o potolească:

— Soyez tranquille, chčre madame, tout ŕ fait tranquille! Ce n' est rien!… Une petite formalité, vous savez, enfin, un rien!6…

Îi sărută degetele cavalereşte, bătând din călcâie ca un sublocotenent de roşiori. Matilda se înduioşă. Era foarte sensibilă la amabilităţile bărbaţilor. Totuşi mai vărsă câteva rânduri de lacrimi până să-i dea drumul. Grupul coborî pe scara de marmoră albă. Sus, Matilda plângea şi murmura neîncetat:

— Oh, pauvre, pauvre petit7 Puiu.

Puiu luă loc pe strapontina din spatele şoferului: alături, pe cealaltă o ocupase procurorul. Bătrânul Faranga poruncise de cum ajunsese jos:

— La sanatoriul Demarat, Alexandre!

Maşina porni cu o uşoară smucire. Pe Puiu, el însuşi experimentat conducător, îl supără greşeala şoferului: „Ce-o fi având Alexandru astă-seară? „ îşi zise dânsul abia stăpânindu-se să nu-i facă observaţie în faţa tuturor. Apoi, numaidecât, revenindu-şi, urmă în sine: „Dar ce mă mai

interesează pe mine acuma lucrurile astea? Trebuie să fiu smintit să-mi bat capul cu fleacuri, când pe conştiinţa mea apasă o crimă… Poate că chiar şoferul din pricina asta e emoţionat…”

În aceeaşi clipă observă că mai este cineva lângă Alexandru. „Cine-o fi? „ se gândi el, şi întrebarea, ca o muscă obraznică, îl urmări stăruitor şi cu atât mai mult, că acuma, în automobil, nimeni numai scotea un cuvânt, parc-or fi fost un convoi funebru. Numai motorul alerga năbuşit şi indiferent, ca un cal bătrân şi cuminte.

Automobilul aluneca, tăcut şi grăbit, pe Bulevardul Colţei. Zăpada mare din ajun lăsase pe macadam bălţi, pe care roţile maşinii le împrăştiau cu fâsâituri vertiginoase. Farurile îşi proiectau luminile albe pe sub rarele felinare electrice, suspendate în văzduh. Din Piaţa Victoriei trecură pe Şosea şi apoi, în câteva minute, maşina coti într-o stradelă tăcută, întunecoasă şi opri înaintea unei case cu grilaj înalt şi cu un bec aprins deasupra porţii.

Toţi coborâră, numai Puiu rămase în spatele şoferului, oprit acolo de mâna bătrânului.

— Sună, băiete, mai sună! insistă glasul prefectului nerăbdător.

În poartă, sub lumina becului, apăru o soră de caritate, tânără şi puţin speriată. Prefectul schimbă cu ea câteva cuvinte, apoi cu Faranga. Apoi ceilalţi intrară înlăuntru, iar bătrânul veni la maşină murmurând:

— Aide, Puiule…!

Portiera râmase deschisă. Pătrunseră într-un coridor larg, curat, cald, în care paşii lor răsunau gol. În dreapta şi în stânga, uşi albe cu numere negre. Apoi, în pragul unui hall luminos, ajunseră din urmă pe prefectul care parlamenta cu un tânăr în halat alb, înalt, slab, blond, plictisit, dar silindu-se să fie foarte amabil… Şi porniră cu toţii mai departe pe coridor, înainte, până în fund. Altă soră de caritate, grasă şi bătrâioara, preceda grupul. Dădură într-o încăpere cu anticameră. Puiu o cuprinse dintr-o ochire. Avea o singura

fereastra larga şi înaltă, cu gratii dese şi groase. Un lavabou de fier, vopsit în alb. Patul de asemenea alb şi de fier. Între fereastră şi pat, lipită de perete, o masă învălită cu o faţa albă, peste care era întinsă o muşama cu flori mici; pe masă o carafă de apă şi două pahare. Câteva scaune de trestie. Un cuier cu picior în colţul de lângă fereastră…

— Asta ar fi, mă rog, camera de observaţie, zise doctorandul, uitându-se pe rând la toţi, ca şi când ar fi vrut să ghicească pentru cine trebuieşte camera.

Prefectul se învârti de ici-colo în odaie şi, drept încheiere, strâmbă din nas:

— Nu prea e strălucită, dar, în sfârşit…

Internul ridică din umeri:

— Regret, domnilor… Atâta avem, atâta putem oferi…

Faranga, încurcat şi jenat, se uita împrejur, în vreme ce procuroru! în uşă, părea că cercetează mereu gratiile de la fereastra… Prefectul se apropie de domnul în halat aib:

— Ascultă, tinere… Mă cunoşti? Eu sunt prefectul poliţiei, iar dumnealui e domnul Policarp Faranga, fostul ministru a! justiţiei. Prin urmare, vă pun în vedere să aveţi grije ca de ochii din cap de clientul dumneavoastră, uite dumnealui!

Arătă pe Puiu cu un gest triumfal. Internul răspunse jignit:

— Noi aici ne facem datoria în toată conştiinţa, domnule prefect!

— Ce datorie, domnule i se încruntă prefectul. Datoria să v-o faceţi cu clienţii adunaţi de pe uliţe! Acuma e vorba de chiar fiul domnului Faranga şi deci trebuie sa vă daţi osteneala să se simtă ca la dumneavoastră acasă!

Şi, fără să mai aştepte vreun răspuns, se întoarse la Faranga:

— Acuma, dragă Poly, pe mine să mă iertaţi, trebuie să plec… Ştii, nu pot lipsi de la Palat, înţelegi situaţia mea… De întârziat tot am întârziat, dar pentru un prieten vechi…

— Da… da, şopti bătrânul. De altfel plecăm cu toţii… Puiu, deocamdată, nu mai are nevoie de nimeni. Mâine dimineaţă voi trece eu pe-aici şi…

Se întrerupse. Avu o şovăire. Apoi îmbrăţişă lung pe Puiu, murmurând:

— Courage, mon enfant... Sois sage et... ŕ demain...![8] [9]. Prefectul, mişcat, strânse cu putere mâna lui Puiu:

— Sus inima, Puiule!... Fii militar şi n-ai nici o grije...!

Ca să nu rămână mai prejos, şi de altminteri mulţumit că lucrurile s-au isprăvit cum trebuia, încât nu-i mai era frică de nimic, procurorul se grăbi sa strângă şi el mâna tânărului Faranga.

Doctorandul îşi mai roti ochii prin odaie, să vază dacă toate sunt în ordine, şi trase brusc uşa.

Puiu se pomeni singur, în acelaşi loc, fără a fi rostit o vorbă... Mai stătu un răstimp aşa, apoi îşi puse maşinal paltonul şi pălăria în cuier şi începu să se plimbe prin odaie. Se simţea atât de frânt, ca şi când toată ziua ar fi tăiat lemne. Se opri lângă noptieră, cu ochii spre uşă. Îl dureau picioarele, şi în ceafă avea o strânsoare de cleşte rece. Se dezbrăcă repede şi se vârî în aşternut. Nu putea gândi nimic, în creieri parcă i s-ar fi adunat o mlaştină, în care se scufundau fără urme toate crâmpeiele de imagini. Becul electric, atârnat în tavan, îl supăra, îi trecu ca o fulgerare să se dea jos, să-l stingă. Ochii, instinctiv, îi alunecau pe pereţi să vadă unde e comutatorul, dar, privind, uită ce caută, se întoarse cu faţa spre zid şi închise pleoapele. Îi râmase fluturând în minte că niciodată n-a putut adormi cu lumina aprinsă şi o teamă că nici acuma nu va putea... Şi adormi îndată...

VI.

Spre dimineaţa în somn îi înflori un vis... Era acasă acolo, în budoarul Madeleinei. Ea şedea pe aceeaşi sofa. cu mâinile în poală, cu privirea pierdută, ca totdeauna, parc-ar fi căutat ceva în trecut. El, foarte vesel, îi povestea nimicuri, despre balul de la curte, despre... şi vorbind, sorbea frumuseţea ei tăcută. Niciodată n-a fost însă mai frumoasă ca astă-seară. Trupul zvelt, sănătos şi fraged, ca de fecioară, braţele goale, decoltajul tulburător, toate îl aţâţau.

Aşteptă sosirea tântei Matilda ca împreuna să plece la Palat… Deodată se întrerupse şi şopti rugător: „Madelon, nu vrei mai bine sa rămânem acasă?” Ea nu răspunse. Surâse. Avea surâsul melancolic ca şi ochii.

„Madelon, te doresc.”

Se apropie pe la spate, o cuprinse pesta braţe şi o sărută lung între sâni. Parfumul ei îl ameţea. Nu mai vedea, îi murmura cuvinte moi ca nişte gâdilări şi ea râdea molcom, fără a întoarce ochii spre ei…

Sosi ca un vârtej tante Matiida, gâfâind şi suspinând: „Voyons, mes enfants, sunteţi gata?… Il me semble que nous sommes déjŕ en retard, oh, mon Dieu…![9][10]. Dar până ce m-am gătit, cu jupâneasa mea neroadă! Apoi şi şoferul vostru e atât de mocăit… Enfin!…10. Veniţi însă acuma de graba ca Poly ne aşteaptă în hall şi e nerăbdător…”

Se urniră, în maşina se urca iângâ şofer, să se răcorească dar gândurile lui toate mângâiau pe Madeleine… Balul e foarte reuşit… Lume… Regele însuşi se opreşte sa vorbească cu Madeleine, şi-i zâmbeşte cu nişte ochi în care luceşte o poftă abia reţinută. Puiu vede lucirea ochilor regali şi gelozia comprimată îi roade inima ca un cariu flămând. Muzica îi enervează şi mai cu seama bărbaţii care toţi parca râvnesc pe Madeieine şi o pângăresc cu priviri lacome… Nu mai poate sta. Minte că-l doare cumplit capu! că nu se sirnte deloc bine, şi pleacă împreună cu Madeleine, lăsând acolo pe tatăl său cu tante Matilda… În automobil apoi o ia în braţe nebuneşte şi o sărută pe buze, atât de pătimaş, ca şi când ar vrea să-i soarba dintr-o dată sufletul întreg… Murea să ajungă mai curând acasă, şi maşina mergea atât de încet, ba încă şoferul parcă a greşit şi drumul.

„Ce faci, Alexandre, dormi?… Unde mergi? „ strigă dânsul furios.

În clipa aceea însă trăsura opreşte în faţa unei case străine, într-o stradă întunecoasă. Frânele scârţâiseră prelung, ca un ţipăt desperat. Vru să sară jos, enervat, dar

o mână îi atinse pe umăr, împedicându-i mişcarea. Coborâră ceilalţi, iar el trebui sa aştepte… Apoi veni tatăl său şi-i zise: „Aide Puiule.”

Lăsă portiera deschisă. Depărtându-se, murmură: „Dar Madeleine…”

Îi era frig. Zbârnâia o sonerie, strident.

„Aici, aici! răsună iar glasul bătrânului. Intră, Puiule…!

Nu vedea pe unde merge şi-i era frică să nu se lovească de ceva în întunerec… Se frecă la ochi, să vadă mai bine. Şi, din întenerec, se desprinde deodată fereastra lată şi înaltă, cu gratii, în care bate o lumină sură. Frigul îi stăruie în oase şi în gând repetă întrebarea de adineaori: „Dar Madeleine? ”

Atunci, dezmeticindu-se, îşi răspunse singur: „Madeleine n-a putut fi în maşină…”

Observă că becul din tavan e stins: „Trebuie să fie ziuă, are să vie doctorul şi mă găseşte în pat… Sus, sus…!”

Pe noptieră îşi văzu mărunţişurile ce le avusese în buzunar: un carneţel cu creion de aur, nişte chei, bani, batistă, un portofel subţire, ceasul de platină cu capacul deschis… Se uită la ceas: şapte… Începu să se îmbrace. Se culcase în cămaşa de frac, acum era mototolită ca o zdreanţă.

„Ce are a face! se consolă dânsul. Mai important decât cămaşa este să nu-mi pierd capul…!”

VII.

Măsura necontenit odaia de la noptieră la fereastră şi de la fereastră la noptieră, ca un lup în cuşcă. Avusese timp să cerceteze mai bine încăperea în care va trebui să stea poate o săptămână sau o lună, dacă nu şi mai mult. Se oprise îndelung la fereastra cu privelişte spre grădina sanatoriului, mică, încât printre copaci se vedea zidul împrejmuitor, apărat cu o ghirlandă de sârmă ghimpată, desigur ca să nu poată sări nimeni peste el. Urme de cărări şerpuiau vătuite cu zăpada proaspătă, străjuite de arbuşti cărunţi… Apoi, plimbându-se mereu, a zărit în lighean apa

murdară, cu care se spălase foarte grăbit şi alături prosopul boţit, în pat perna răvăşită şi tartanul întors pe dos cum îl aruncase dânsul cu piciorul, când s-a trezit din vis. În cuier paltonul lui atârna stingher, cu jobenul deasupra, lucitor, strâmb şi batjocoritor ca în capul unui chefliu…

Acuma, însă, alergând de ici-colo, nu mai vedea nimic. Atenţia lui întreagă era concentrată înlăuntru. Mii de gânduri şi de planuri îi roiau în minte, printre care se plimba neîncetat, provocator şi plictisitor în cele din urmă, visul ce-l deşteptase din somn… Voia cu orice preţ să-şi ordoneze gândurile, căci altfel toată construcţia bătrânului s-ar prăbuşi ca un ridicol joc de cărţi. Ar fi îngrozitor dacă încercarea ar da greş. Toată lumea ar putea spune, şi cu dreptate, că Puiu Faranga, după ce a asasinat, a fost aşa de laş, încât a vrut să simuleze nebunia spre a scăpa de urmările crimei, îşi zicea, din ce în ce mai convins, că şi-a luat o sarcină imensă. E uşor să zic, ca bătrânul, „fii bun”, dar cine te crede? Iată acuma, de la prima întâlnire cu doctorul ar trebui să-i dea impresia că are de-a face cu un om care a săvârşit, cu adevărat, o faptă gravă, care însă nu poate fi făcut răspunzător în faţa legii şi a oamenilor, pentru că a săvârşit-o într-un moment de tulburare extremă, vrednică numai de milă şi iertare… Cum să înşele e! pe un doctor, el care în viaţa lui nici n-a văzut un om într-adevăr nebun? Baremi de-ar f i citit vreodată ceva în legătură cu lucrurile acestea! Cui să-i treacă ca Puiu Faranga va ajunge în situaţia să aibă nevoie de cunoştinţe de psihiatrie?

Speranţa îi era în bunăvoinţa medicului. Evident, trebuie să dea şi el o mână de ajutor, să facă ceva, cel puţin un gest… Era tocmai la fereastră şi cerceta, pierdut, şi nu ştiu a câta oară, grădina sanatoriului, îi trecu prin gând să izbească o dată cu amândoi pumnii în geamuri, încât să alarmeze toată lumea. Ar fi un gest?… Îl înlătură îndată cu dispreţ: „Un gest ridicol, da. S-ar vedea cât de colo că e o prefecătorie grosolană!”

Aici nu poate fi vorba de o nebunie veritabilă şi permanentă, ci justificarea unui moment nenorocit. Trebuie dar o simulare inteligentă, ceva aproape imperceptibil, ceva exprimat în oarecare nuanţe suspecte sau în vreo atitudine grotească; în orice caz, de prima întâlnire depinde tot… Căuta deci să şi-o închipuiască, eventual să o pregătească. I se părea sigur că doctorul, când îi va auzi numele, va tresări sau va surâde amical, sau îl va mângâia, îl şi auzea întrebând: „Cum s-a putut întâmpla una ca asta?… Dumneata, fiul fostului ministru Faranga!” Apoi îl va pune negreşit să-i istorisească amănunţit cum s-a petrecut nenorocirea…

Îşi ticlui îndată o povestire în care întâmplările reale să se îmbine cu mici bizarerii, socotite necesare pentru a uşura sarcina doctorului. La sfârşit va clătina din cap şi va spune trist: „Nervii, domnul meu! nervii reclamă şi îngrijire, stimate domn!”

Chiar în clipa aceasta îi răsună brusc în urechi propriul său glas, cu întrebarea din vis: „Dar Madeleine…?”

Se spăimântă, ca şi când ar fi auzit o imputare din altă lume. N-a vrut să se gândească acuma la ea, deşi numele ei i se vâltora mereu în suflet cu o mustrare lină. De ce să se mai gândească? Ea e liniştită acum acolo. Moartea e o împăcare. Pe când viaţa lui, de care totuşi se cramponează atâta, ce urâtă şi chinuită se înfăţişează! Dacă ar fi avut inspiraţia, atunci, îndată, să urmeze pe Madeleine, acuma n-ar mai aştepta cu înfrigurare şi ruşine sosirea doctorului…

Tresări. În anticameră se auzeau glasuri. Încremeni lângă pat. Uşa se deschise fără zgomot…

VIII

— Dumneata?

— Mă numesc Puiu Faranga şi am fost însoţit aseară aici pentru că…

Ezită o secundă, în ochii medicului întâlnise o indiferenţă deconcertantă. Apoi totuşi continuă cu aceeaşi voce albă:

—. pentru că am sugrumat pe nevastă-mea…

Doctorul, parca nici nu l-ar fi auzit, nu clipi măcar. Cu toate acestea îl ascultase şi, ascultând, îl privise întâi drept în ochi, apoi îi amănunţise pe rând coafura neîngrijită, costumul neobişnuit aici: frac, cămaşa cu pieptul tare, boţit ca şi gulerul, cravata albă pusă strâmb, fără oglindă, escarpinii de lac… După două secunde văzu patul neaşternut, cu urmele unui somn agitat, şi încruntă uşor din sprâncene. Internul care observase încruntarea, interveni repede:

— Am avut indicaţii categorice să aşteptăm hotărârile dumneavoastră şi de aceea vedeţi aşa…

Puiu Faranga adaogă şi el, cu o schiţă de surâs, nepotrivit:

— A trebuit să vin cum m-am nemerit… Fusese vorba să-mi aducă schimburi pe urmă, şi chiar mă mir că n-au sosit. Probabil însă că mi le va aduce tata, pe care desigur îl cunoaşteţi…

— Bine! murmură doctorul, scurt, măsurându-l iarăşi de sus până jos, ca şi când nu ar fi auzit sau nu l-ar fi interesat deloc ce spune.

O clipă păru totuşi că vrea să întrebe ceva, dar apoi se întoarse brusc şi ieşi, urmat de doctorandul blond şi respectuos, în deschizătura uşii se ivi silueta greoaie a gardianului, cu capul negru-creţ, cu mustăţi mari şi nişte ochi sclipitori ca două mărgele. Pe urmă, uşa de sticlă groasă, verzuie şi zgrunţuroasă se închise cu un lunecat uşor, sfârşit în plescăitul broaştei exterioare. Un vazistas rotund de alamă lucea în uşă ca un ochi galben de veghe…

Puiu rămase pe loc, uitându-se nedumerit la uşă. Tocmai acuma băgase de seamă că e de sticlă, că se deschide lateral pe şină, fără clanţă pe dinăuntru şi că are un vazistas ca la închisoare… Auzi afară un amestec de glasuri scăzute, în anticamera gardianului. Făcu doi paşi în vârful picioarelor şi-şi lipi urechea de uşă, reţinându-şi respiraţia. Nu putu percepe decât un mormăit confuz. De altfel, zgomotul se stinse de tot în curând. Paşii doctorului se

depărtară, iar alături gardianul ori stătea îngândurat, ori plecase după ei.

„Despre mine au vorbit.”, îşi zise Puiu revenind în mijlocul camerei, ca şi când ar mai fi aşteptat ceva.

Tăcerea însă îl sili să se dezmeticească şi atunci fu cuprins de desperare. Toate planurile şi închipuirile cu care-şi împodobise anticipat întâlnirea aceasta se spulberaseră. O îndoială arzătoare îi săgeta inima: „Dar dacă tata s-a înşelat, când s-a grăbit să mă aducă aci?… Dacă doctorul va fi absolut dârz şi neînduplecat…?”

Îşi reluă plimbarea dinainte de venirea doctorului, mai furios şi mai nenorocit. Avea impresia că se clatină tot în jurul său.

Gândurile ce-l frământaseră înainte de întâlnirea aceasta îl năpădiseră din nou. Pe când, însă, atunci toate i se înfăţişau trandafirii, acuma îi aduceau numai perspective negre şi primejdii.

„Şi ce frumos pregătisem tot!” îşi zise oprindu-se în locul unde-l aşteptase.

Închise ochii şi îndată îi reapăru doctorul, rece, indiferent, ursuz.

— Are o mutră de ţăran încăpăţânat, murmură printre dinţi şi porni iar de ici-colo. Nu ştiu cum a putut bătrânul să mă vâre aci, în vizuina asta… Sau poate că nici n-o fi ăsta profesorul?… Se poate. Ar fi şi prea tânăr, şi prea bădăran pentru un adevărat profesor…

Îşi aminti că de fapt a fost primit prost aici chiar de la intrare. Internul a fost atât de indolent, că a trebuit să-l admonesteze prefectul. Parcă nu-i convenea sosirea unui pacient mai distins. La despărţire toţi au fost mişcaţi, până şi procurorul străin, numai doctorandul a stat ca o momâie, somnoros şi imbecil. Fireşte, el, Puiu Faranga, n-are să-şi tacă sânge rău pentru nedelicateţa unui viitor doctoraş, care ar trebui să se simtă măgulit dacă un Faranga s-a coborât să-i întindă mâna… Aseară nici n-a observat amănuntul acesta. Era atât de sfărâmat sufleteşte! El, care

în treizeci de ani, n-a putut să-şi impute nici o brutalitate, mâinile lui, îngrijite, manicurate, fine ca nişte mâini de femeie, mâinile lui au fost în stare să…

Zbuciumându-se. Îşi simţi mâinile încleştate!a spate, le desfăcu, vru să şi le privească, dar se răzgândi brusc şi le ascunse în buzunarele pantalonilor.

Era zdruncinat ca o maşină care şi-a pierdut cârma, îi mai răsăreau planuri noi în minte. Le izgonea. Ce planuri, când nimic nu mai depinde de dânsul, când el a ajuns o jucărie stricată aruncată între patru ziduri… Mânia i se îndrepta din ce în ce împotriva bătrânului, cel ce l-a îndemnat, ba chiar i-a poruncit să vie aci…

Un glas nou răsună:

— Poftiţi la domnul doctor!

Nu auzise când s-a deschis uşa. Era gardianul, în halat ce-i venea râu, cu o figură bănuitoare de agent secret. Puiu îl privi o clipă, apoi răsuflă uşurat şi se repezi afară atât de furtunos, parc-ar fi plecat pentru totdeauna. În coridor îl aştepta internul să-l însoţească.

IX.

Doctorul făcu semn internului să-i lase singuri. Cu un gest exagerat de amabil oferi pacientului un fotoliu de lemn, iar el însuşi trase un alt scaun alături, ca să-i poată vedea bine faţa.

— Aş dori să stăm puţin de vorbă, zise apoi aşezându-se, cu un glas oficial, nici prietenos, nici duşmănos. Am fost pus în curent aici cu… chestia dumitale, fireşte, atât cât s-a putut… În linii mari… Îţi închipui, cred, că cele ce mi s-au spus nu m-au lămurit nici pe departe şi ca, poate chiar în interesul cauzei dumitale, am nevoie de oarecare date precise, pe care să-mi întemeieze convingere…

Vorbind, se uita fix în ochii lui Puiu, pe care privirea stăruitoare îl zăpăci puţin, neştiind dacă trebuie s-o înfrunte sau s-o ocolească… Se grăbi să răspundă foarte politicos şi cu o tristeţe firească în voce:

— Sunt şi trebuie să fiu cu totul la dispoziţia dumitale, domnule doctor!… Promit să-ţi dau orice lămuriri mi-ai cere şi oricât de delicate… După cele întâmplate, îmi dau seama că nici un amănunt nu poate fi de prisos şi nu poate rămâne ascuns…

I se păru că pe figura doctorului tremură o umbră de ironie. Deşi ar mai fi vrut să mai adaoge ceva despre fatalitatea unor momente, încetă brusc, gândindu-se că acest om nu merită onoarea sincerităţii sufletului său. Doctorul însă aşteptă câteva clipe liniştit, privindu-l mereu ţintă, iar când văzu că pauza se prelungeşte prea mult, reluă cu acelaşi glas incolor.

— Chiar adineaori am primit o adresă de la parchet în privinţa dumitale… Mi se spune că eşti învinuit de omucidere, că ar fi însă oarecare indicii că crima s-a săvârşit într-un moment de criză nervoasă, care face necesară examinarea dumitale medicală, spre a se constata dacă responsabilitatea legală, în cazul de faţă, e deplină, parţială sau eventual nulă…

Parcă ar fi vrut să încerce efectul cuvintelor, tăcu. Pacientul asculta cu o vădită încordare, clipind foarte repede. Doctorul urmă cu un accent mai grav:

— Ţin deci să-ţi comunic, daca cumva încă nu ştii, că te afli aici sub observaţie şi în stare de arest preventiv de fapt, deşi nu formal…

Puiu se sculă în picioare, tulburat, ca şi când ar fi vrut să protesteze. Apoi se aşează iar şi bâlbâi încurcat:

— Nu ştiam asta… Mi se spusese că… A, va să zică arestat totuşi?… În sfârşit, credeam că… Atunci gardianul care se afla în camera mea…?

— Da, e agent poliţienesc, aprobă medicul, dând şi din cap. Fiindcă sanatoriul e particular, n-aş fi primit să adăpostesc un arest oficial şi nici să facem observaţii medicale sub controlul poliţiei. Pentru asemenea lucruri justiţia are mijloacele şi instituţiile ei. Dar, fiindcă era un caz special, am admis, excepţional, ca agentul de pază să stea în

sanatoriu sub formă de gardian al dumitale, care să ţină locul surorii de Cantate. De aceea chiar vreau să te previn că nu poţi părăsi camera decât în tovărăşia pazniculuiâ€¦

— O. În privinţa astaâ€¦ nici nu era nevoie de avertisment! zise Puiu cu o mândrie pe care o simţi îndată deplasată şi de care se ruşină, încât adaogă mai domol: De altfel situaţia mea e atât de lamentabilă, atât deâ€¦

Doctorul strânse din umeri. Puiu, încurajat de gestul lui. Întrebă, schimbând iar tonul:

— Cel puţin, doctore, spune-mi, cât are să dureze observaţia asta?

Medicul zâmbi:

— De, ştiu eu?â€¦ După împrejurări: o săptămână, douăâ€¦ cel mult şaseâ€¦ Dacă voi putea dobândi o convingere fermă mai curând, şi asta atârnă mult de dumneata, atunci vom sfârşi mai curând! În orice caz, noi nu avem nici interesul, nici dorinţa să tărăgănim lucrurileâ€¦ Apoi cu alt glas; Dar să revenimâ€¦ Până acuma ştiu doar că ţi-ai ucis soţia. Vrei sau poţi să-mi povesteşti cum şi mai cu seamă de ce ai ucis-o?â€¦ Te rog sa nu te mire acest amestec al meu în, să zicem aşa, intimităţile dumitaleâ€¦ Deşi nu-s judecător de instrucţie, trebuie să cunosc împrejurările, ca să pot cântări motivele!

Puiu tuşi încurcat. De clipa aceasta i-a fost frică, de clipa explicaţiilor, şi iată ca acuma a sosit. Zise rugător:

— Da, desigur, doctore, dar întrebările dumitale mă strâng de gât chiar din momentul care a urmat nenorocirea şi totuşi nu sunt în stare să găsesc răspunsurile… Doctore, nu sunt în stare!

Doctorul insistă simplu:

— Le vom găsi împreună, trebuie să le găsimâ€¦ Să reconstituim deci desfăşurarea evenimentelor, cât se poate mai clar!

— Da, doctore, da, murmură Puiu ca un copil devenit cuminte după o păţanie urâtă. Dar amintirile-mi sunt aşa de şubrede tocmai despre momentele cele mai îngrozitoare!

Toate s-au petrecut în câteva minute, doctore, în foarte puţine minute… Şi eu eram aşa de rătăcit, aşa de…

Ochii i se împăinjenau şi glasul îi era înnăbuşit.

— Aţi avut vreo neînţelegere atunci sau vreo ceartă? întrebă medicul.

— Nu, doctore, se repezi Puiu. Nu! Şi asta e mai spăimântător!… Dar de ce insişti, doctore? Te rog, te implor… Am să-ţi spun tot… vreau să-ţi spun… Ar fi şi pentru sufletul meu o uşurare… Şi nu ştiu… Era să mergem la balul de aseară de la Curte. Ne îmbrăcasem. Cum vezi, sunt şi acuma… Madeleine era tăcută, ca totdeauna. Am întrebat-o ceva, nu ştiu ce. N-a răspuns. Am repetat întrebarea şi ea s-a uitat la mine parc-ar fi fost absentă. N-avea nici o răutate, nimic provocator, nimic supărător, ci numai o absenţă, şi cu toate astea m-a cuprins o mânie, îmi aduc aminte, ceva ce nu mai simţisem niciodată, îmi vâjâiau urechile şi mi se părea că ea ţipă şi mă insultă, nu ştiu de ce mi se părea, în acelaşi timp îmi dădeam totuşi seama că ea tace, că n-a scos un cuvânt, că doar se uită la mine, poate puţin mustrător, în sfârşit… Poate că privirea ei s-a schimbat în sufletul meu în ţipătul cela care-mi vâjâia mereu în timpane, ştiu eu… nu ştiu… Şi atunci n-am mai putut îndura ţipătul şi m-am năpustit asupra ei… Voiam să-i curm ţipătul ca să nu-mi spargă urechile sau nu ştiu… Iar ea, uluită de gestul meu, nu s-a clintit din loc şi nici nu s-a apărat. Dacă s-ar fi apărat, desigur mi-aş fi revenit şi nu s-ar fi întâmplat nimic… Dar nu s-a apărat, şi asta m-a înfuriat mai tare… şi… şi… furie, furie…

I se încurcă limba. Nu mai putu continua. Izbucni într-un plâns nervos, fără lacrimi, cu sughiţuri dureroase şi dese… Doctorul aşteptă să se liniştească, apoi mai prietenos:

— Am avut onoarea să fiu prezentat o dată soţiei dumitale, la o serbare de binefacere. Doamna probabil nici nu mi-a reţinut numele, iar dumneata nu erai acoio… A fost o femeie foarte frumoasa. Nu spun eu, ci spunea toată lumea pe-acolo… Atunci poate că…

Puiu sări, ca şi când l-ar fi lovit:

— A, nu, doctore, te opresc! Nu voi permite sub nici un cuvânt să-i fie ofensată memoria, nici măcar cu o întrebare! Madeleine a fost femeia cea mai corectă din lume. Pe cât am fost eu de păcătos, ca toţi bărbaţii, pe atât a fost ea de exemplară! A fost prea bună, prea îngăduitoare şi de aceea…

Imperturbabil, medicul reveni.

— Nu mă gândeam câtuşi de puţin la ceea ce bănuieşti dumneata! întrebarea te privea numai pe dumneata… Adică, doamna, fiind o femeie atât de frumoasă şi, probabil, mult admirată, ar fi putut stârni în inima dumitale o gelozie din care, târziu sau inconştient, ca un efect a! geloziei, a izvorât actul de aseară… Asta am vrut să te întreb!

Puiu se potoli numaidecât. Explicaţia doctorului îi oferea gata o justificare, la care nici nu s-ar fi gândit. Un instinct ascuns, care ţâşneşte spontan, irezistibil, iată ceva ce poate scuza tot! Vru să zică da, şi în clipa când încerca să rostească cuvântul, nu putu, i se păru că ar fi o minciună prea ruşinoasă şi nedemnă pentru dânsul. Astfel răspunse liniştit:

— Nu, nu… nici vorbă! Eu, gelos!… Eu care am înşelat-o, fără pic de pudoare, chiar cu femei ce n-ar fi fost vrednice măcar să-i sărute picioarele!… Vezi, doctore, nu mă sfiesc de dumneata şi-ţi mărturisesc toate păcatele mele!… Gelozie însă nu, din fericire sau din nefericire, nu!

Doctorul nu mai zise nimic. Îşi examină degetele gânditor un răstimp. Apoi se sculă repede:

— Nu vreau să te mai obosesc astăzi… Eşti şi aşa destul de deprimat. Vom sta de vorbă; despre toate pe îndelete. Numai să cauţi sa te calmezi. De altfel aici vei avea linişte completă şi sunt sigur că în puţine zile nervii dumitale se vor destinde mult… Aşa…!

Sunase fără ca Puiu să îi observat. Se ivi doctorandul.

— Însoţeşte pe domnul în camera sa! îi zise medicui, adăogând către Puiu: La revedere!

În coridor aştepta şi gardianul. Internul însă, după ce închise uşa, şopti:

— Adineaori a sosit domnul Faranga… Uite-l că şi vine!… Doreşte să vorbească şi cu domnul doctor…

Bătrânul, palid, cu ochii roşiţi, îşi îmbrăţişă copilul:

— Ţi-am adus de toate! Feciorul le-a dus în camera ta… Courage, mon enfant, courage!…11. Vin şi eu îndată la tine, numai să văd pe prietenul nostru doctorul…

Între timp internul îl şi anunţase şi acuma îl pofti înlăuntru.

— A tantot!12 murmură Faranga cu un surâs silit, dispărând.

Puiu se învioră, parcă ar fi scăpat de toate necazurile. Porni înainte, zâmbind către gardianul care-l urma ca o umbră urâtă.

Camera nu i se mai păru tristă, îşi frecă mâinile, aproape radios, şi nici nu observă că uşa s-a deschis în urma iui. De altfel, cât a lipsit dânsul, se făcuse ordine şi curăţenie, iar pe pat găsi, aranjate frumos, haine, rufe, obiecte de toaletă…

„Bravo, bravo! se încântă el, privind cu plăcere lucrurile, înainte de toate însă, să ne facem toaleta ca să avem o înfăţişare omenească!”

Îmbrăcându-se îşi recapitula întrevederea cu doctorul şi o găsi mulţumitoare. Nu era chiar atât de îndrăcit, cum îi păruse la inspecţia medicală. Are negreşit ceva enigmatic în felul de a fi, o şiretenie tăinuită în ochii puţin bulbucaţi îi trădează originea rustică; de aceea face impresia unui om bănuitor şi viclean. Totuşi nu i se poate tăgădui o rectitudine cinstită şi demnă.

Cu asemenea oameni dau greş prefăcătoriile vulgare! îşi zise Puiu cu convingere. Ce penibil de ridicol aş fi fost dacă mă apucam să simulez…”

Se bucura ca n-a amplificat povestirea nenorocirii, aşa cum şi-o pregătise de dimineaţă. Mai bine aşa: adevărul şi numai adevărul… La urma urmelor, nici nu ar fi capabil să

mintă şi să-şi mai încarce conştiinţa. Are nevoie tocmai de uşurare, iar minciuna i-ar complica în zadar situaţia şi l-ar face să se dispreţuiască singur. De aceea, şi cu gelozia a refuzat să mintă, oricât l-ar fi servit poate momentan minciuna. Lasă că însăşi întrebarea doctorului a fost aşa de nelalocul ei! Dar, în sfârşit, acuma toate astea n-au nici o importanţă. De vreme ce pentru sărmana Madeleine nu se mai poate face nimica, cel puţin el să fie salvat de încleştarea în care l-a aruncat soarta. Nu întrebările doctorului contează, ci intenţiile lui… În privinţa asta doctorul rămâne încă un sfinx. Mare lucru nu e de aşteptat de la dânsul. Până acuma, în orice caz, l-a tratat ca pe un oarecare de pe drumuri, dacă nu chiar mai rău. I-a spus doar destul de clar că prezenţa lui aici nu-i e prea plăcută, deoarece astfel de cazuri pot compromite reputaţia sanatoriului.

„Bătrânul a fost rău inspirat când m-a adus aici, socoti Puiu, întunecându-se iar din ce în ce. Graba lui excesivă ar putea să-mi fie funestă. Nu era momentul să mă abandoneze în mâinile unui om cu totul străin sau chiar ostil…”

Trecând în revistă gesturile şi cuvintele medicului, descoperi curând, în toate, urmele unei vrăjmăşii ascunse. Găsi şi motivul: din felul cum spusese că a cunoscut pe Madeleine înţelegea acuma, cântărind mai bine tonul, o iubire tainică… Fireşte, o iubire din depărtare, căci Madeleine, cât a fost de delicată, nu s-ar fi coborât niciodată până la acest doctor care nu e nici frumos, nici inteligent, nici măcar simpatic. El, însă, n-ar fi de mirare s-o fi adorat. Şi iubirile acestea sunt cele mai primejdioase. Amanţii necunoscuţi sau ascunşi sunt capabili de toate josniciile şi răzbunările.

„Extraordinar!” se cruci Puiu. Uite ce duşman am ales să hotărască soarta mea!”

Fu cuprins de o nerăbdare apăsătoare. Trebuie să scape de aici fără întârziere, să se mute într-alt sanatoriu, în grija

unui om, care cel puţin să nu umble să se răzbune… Era convins că doctorul i-a fost rival şi-l urăşte de moarte.

— Şi tata care nu mai vine! suspină dânsul amărât.

Se întoarse spre uşă. Abia atunci văzu că e închisă. Se repezi furios şi începu să bată cu pumnii în sticla zgrunţuroasă.

— De ce încui uşa? se răsti la gardianul care deschisese îndată.

— Noi avem ordin şi trebuie să… răspunse omul, speriat şi aproape umil.

— Nu vreau să mai încui uşa, până nu ţi-o porunci eu! strigă Puiu. Îmi trebuie aer, înţelegi? Mă înnăbuş în văgăuna asta…!

Bătrânul Faranga apăru în anticameră:

— Qu' est-ce qu'il y a, Puiule?… Soyons calmes, voyons!13. Aidem înlăuntru, c-avem de vorbit…

Puiu aruncă o privire dispreţuitoare gardianului, zicând:

— Mă enervează grozav idiotul ăsta! Apoi retrăgându-se în cameră, adaogă: Acuma da, acuma închide, măgarule!

XI

— Lasă, Puiule dragă, nu te aprinde! murmură Faranga cu un zâmbet blând, sub care voia să ascundă o emoţie mare.

Îşi aşează blana şi căciula în cuier, apoi îşi şterse fruntea şi creştetul cu o batistă, uitându-se împrejur:

— Ştii ca nu e aşa de râu aici la tine. Puiule? Aş putea spune chiar ca e simpatic…

Îl îndemnă să şadă pe pat şi-şi trase un scaun lângă dânsul, îl privea cu o atenţie discreta şi plină de milă. Şi numaidecât începu să-i spună cum a aflat încă de-aseară, îndată după ce l-a instalat, că profesorul Demarat nu e în Bucureşti. Acuma, de la doctor, a mai aflat că nici n-are să se întoarcă acasă până peste vreo trei luni. E dus în Germania, într-o misiune medicală, trimis de guvern… Adevărat, citise şi el zilele trecute în jurnale despre aşa ceva, dar aseară i-a scăpat. Ar fi plecat de vreo săptămână…

— Lipsa profesorului n-are, fireşte, nici o importanţă, adaogă bătrânul cu o superioritate prin care voia să fie mai convingător. Locţiitorul lui trebuie să mă servească cu aceeaşi promptitudine!

În realitate, bătrânul era foarte îngrijorat. Cu vechiul său coleg de bancă altfel ar fi tratat chestia: i-ar fi cerul direct sprijinul şi l-ar fi avut fără înconjur. Doctoru! nu-i făcuse impresie tocmai bună, dar Puiu nu trebuie să afle şi de aceea începu să-l laude:

— Mi se pare un om de îreabâ… M-am informat şi am primit informaţii mai mult decât bune. E un medic foarte distins, asistentul lui Demarat la facultate şi moştenitorul lui prezumtiv la catedră. Se zice, de altfel, ca şi când e profesorul acasă, Ursu conduce efectiv sanatoriul. A, da, uitam să-ţi spun: se numeşte Ion Ursu şi e fiu de ţăran. Foarte corect şi foarte conştiincios, are singurul cusur că e cam stângaci, cam colţuros, încât nu inspiră mare simpatie, cel puţin la început, până ce-l cunoşti mai de aproape…

Puiu, dornic de mângâiere, uitase repede bănuielile de adineaori, şi sorbea cu lăcomie cuvintele bătrânului. Când auzi pe urmă cum, fără să -şi ia vreun angajament precis, doctorul ar fi spus totuşi că vrea sa isprăvească repede şi, mai ales, ar fi lăsat a se înţelege ca trebuie să fi fost la mijloc o mare zdruncinare nervoasă, întrebă înviorat şi încălzit:

— Va să zică pot spera, tată, nu-i aşa?… Tu, personal, ce crezi?

— Mai încape vorbă? zise Faranga mişcat, cu lacrimi în colţul ochilor. Numai să fii răbdător, îţi trebuie multă, multă răbdare. Puiule!… Ce vrei? Când primeşti o lovitură atât de crâncenă, trebuie să ştii să o suporţi cu demnitate…

Puiu ceru să-i povestească de la început şi cu toate amănuntele întrevederea cu doctorul. Bătrânul se execută fără şovăire, având însă grija să intercaleze cât mai multe lucruri, care să-i întărească speranţele şi să treacă sub tăcere pe cele rele.

— Trebuie să ştii, tată, că nu m-am prefăcut deloc, zise Puiu. Nici nu vad cum m-aş putea preface… Poate şi asta e pricina că nu-mi vin în fire şi că mă apasă mereu ceva pe suflet. Mă gândesc, fără să vreau şi tot mai des, ce va fi dacă, până în cele din urmă, voi fi declarat zdravăn pur şi simplu? Atunci?

— Linişteşte-te, Puiule, nu exagera lucrurile! îl mângâie bătrânul. Trăim doar între oameni şi cu oameni… E destulă pedeapsă pentru nişte oameni ca tine şi ca mine faptul că avem să suportăm urmările morale ale nenorocirii ce s-a abătut asupra noastră. Apoi fii sigur că, la nevoie, nu voi permite eu însumi să se desfăşoare cazul decât aşa cum trebuie!… Deocamdată însă nu pot să mă ocup exclusiv de tine, Puiule dragă!… Cândeşte-te că mai avem obligaţii faţă de sărmana Madeleine…

Tânărul pleca fruntea amărât şi rosti din adâncul inimii:

— Adevărat, tată, adevărat! O, Doamne, cât sunt de egoist şi de ticălos!

Ca să-i risipească mâhnirea, Faranga aduse iar vorba despre doctor şi spuse că i-a admis cea mai mare libertate: să citească ce doreşte, să se distreze, să primească şi vizite, când va fi mai liniştii, să facă plimbări în grădină cu gardianul… Va lua masa cum îi place, fără nici o restricţie, i se vor procura ziare… În sfârşit să se poată simţi ca acasă. Bătrânul se gândise chiar să-i trimeată un fecior care să-l servească; doctorul însă zice că asta ar fi împotriva regulamentului sanatoriului, trebuie să se mulţumească cu serviciile gardianului, care-i stă în permanenţă la dispoziţie.

— Sper că Matilda ţi-a trimis tot ce ai nevoie? Eu mărturisesc, n-am avut răgaz nici să-mi arunc ochii. Dacă-ţi lipseşte ceva, pune să-mi telefoneze, sau te!efonează-mi tu… De altfel, eu voi veni în fiecare zi, afară de vreo întâmplare extraordinară… Biata Tilda a fost nenorocită şi a plâns că n-am luat-o şi pe ea. Degeaba, nu se putea. Trebuia să rămâie cineva lângă Madeleine, nu-i aşa…?

— Sunt aşa de trist, tată, ca nu pot fi şi eu măcar la înmormântare! oftă Puiu deodată, cu glasul amărât de adineaori.

Faranga se înduioşă de tot şi se gândi că, în fond, Puiu e un băiat bun şi o inimă minunată. A greşit grav de data asta, evident, dar nu din răutate, ceea ce o dovedeşte imensa şi sincera părere de râu, care izbucneşte atât de spontan din sufletul lui.

— Acuma tu să te îngrijeşti numai de tine, îi zise bătrânul, învăluindu-l într-o privire de dragoste atotcuprinzătoare.

Şt apoi îi mai povesti de pe-acasă. Se plânse cât a trebuit să lupte aseară şi azi-dimineaţă cu jurnalele, ca să nu facă gălăgie în jurul cazului. Fireşte, nu a urmărit să oprească orice ştire cinstită, dar să nu se exagereze, să nu se dea proporţii de scandal, să înţeleagă că nu e o crimă senzaţională, ci o mare nenorocire… Prefectul, fiind în graţiile presei i-a dat o bună mână de ajutor, totuşi a trebuit sa apeleze şi ia ministrul de interne pentru price eventualitate…

Observă însă îndată că lucrurile acestea nu interesează deloc pe Puiu. Tăcu şi el. Îşi dădeau seama amândoi ca nu mai au ce să-şi spună, în curând Faranga se ridică de plecare, aşteptând totuşi ca Puiu să-l mai oprească.

— Nu-ţi închipui câte alergături mai am…

Puiu îl ajută să se îmbrace, fără a mai zice nimic.

XII.

Se simţi mai mulţumit singur. Gardianul nu încuiase uşa: îi ceru ca el s-o închidă.

Stătu multă vreme întins pe spate, în pat, cu ochii în tavan. Îi venea mereu să plângă. Pe piept avea o povară grea, care totuşi îi dădea o senzaţie plăcută. Liniştea ce-l înconjura era atât de deasă, încât se scălda în ea, ca într-o baie caldă şi binefăcătoare. Avea impresia că se află şi el pe catafalc, şi o bucurie că, în sfârşit, a scăpat de toate…

Apoi, într-un târziu, se sculă, parcă l-ar fi obosit catafalcul. Scularea însă îl obosi mai tare. Trase lângă fereastră

scaunul pe care stătuse tatăl său. Zăpada albă, curată din grădină îi mulcomi iar inima… Acolo îl găsi vremea mesei, când gardianul sosi cu tava, pe care erau aranjate mâncările.

— Nu mi-e foame, zise Puiu foarte încet. Mănâncă tu!

Omul şovăi. Vru că stăruie şi nu îndrăzni. Puiu însă se reîntoarse spre fereastră şi, în cele din urmă, gardianul trebui să iasă, închizând binişor uşa.

Stătea de câteva ceasuri în acelaşi loc, neclintit, şi mintea îi era goală ca un burete uscat. Din când în când, îşi schimba poziţia, pe scaun, scaunul pârâia şi apoi iar urma tăcerea albă, întocmai ca zăpada din grădină.

Pe urmă afară începu să ningă, lin, cu fulgi mari şi leneşi, ce o ploaie de fluturi aibi. Crengile copacilor se îndoiau, cum se înconvoaie toamna pe vremea culesului, sub povara rodului. Pe zidul împrejmuitor se agăţau vălurele, se îngroşau puţin şi se năruiau…

Puiu se simţea bine aşa fără gânduri. Vremea trecea peste dânsul ca o apă curgătoare, într-un murmur prelung, moleşitor. Ochii lui sorbeau numai albul lin în care se topeau începuturile de gânduri, ca nişte băşicuţe de spuma pe oglinda unui iac adânc.

Şi totuşi, peste un răstimp, ca şi când i s-ar fi deschis în suflet o portiţă a trecutului, se văzu deodată cu două săptămâni în urma, stând tot aşa, la fereastră, într-o cameră de hote! la Sinaia, privind fulguirea iernii. Fusese ziua marelui concurs de ski pentru doamne. El venise numai de dragui domnişoarei Lia Dandopol, fiica unui proaspăt îmbogăţit, foarte modernă, sportivă şi destrăbălată, care. În sfârşit, după o lună de curte insistentă, îi dăduse oarecare speranţe, învingătoare la concurs, domnişoara capitulase în faţa lui Puiu. Iar acuma, pe când ea îşi odihnea în pat, goală şi frântă, osteneala sportului şi a iubirii, ei, cu remuşcări pe care nu le putea alunga, dezgustat, se întoarse cu inima şi gândul acasă, la Madeleine… Se simţea vinovat şi murdar. Îl rugase s-o ducă

şi pe ea la concursul de ski, singura dată când îl rugase s-o ia undeva. Şi el a refuzat. A minţit că are afaceri urgente la Cluj, şi nu poate. A fost chiar atât de energic, dacă nu şi brutal, în refuz, că ea nici n-a mai insistat… Şi acuma îi părea rău şi-i era dor de Madeleine…

Apoi, ca într-un caleidoscop, îi apărură numai scene cu zăpadă din viaţa lui… Se vedea mititel, de vreo cinci ani, în costumaş alb de lână, înfofolit până-n vârful nasului, călare pe o săniuţă agăţată de sania cea mare, în care tante Tilda îi zâmbea încurajator, înfricoşată totuşi să nu se răstoarne odorul, iar odorul scotea nişte ţipete de indian, când de veselie şi când de groază, încât răsuna Şoseaua… Serbarea pomului de Crăciun, în salonul cel mare la tante Matiida, în cinstea Puişorului abia intrat în liceu. Un brad uriaş, înconjurat de alţii modeşti, toţi înzăpeziţi şi încărcaţi cu luminiţe aprinse, încât păreau o zăpadă, şi sub brazi numai cadouri pentru el şi pentru toţi colegii lui invitaţi înadins. Şi de sus ningea mereu; niciodată nu şi-a putut explica cum a făcut tante Tilda minunea asta… Se înserează, în Cişmigiu. Pe o bancă, el, acuma în ciasa a şasea, alături de o fetiţă cu născiorul în vânt şi nişte ochi de veveriţă – primul amor. Banca era sub un copac bătrân cu crengile pleoştite. Ea aranjase întâlnirea aici, ca să fie mai romantică, iar ei curăţase zăpada de pe bancă. Se ţineau îmbrăţişaţi strâns şi le era cald şi ei o săruta mereu pe buze şi pe ochi, căci buzele erau tot atât de fierbinţi pe cât de reci ochii. Din când în când, câte-o creangă îşi scutura zăpada peste ei şi se bucurau… Apoi e sublocotenent, în vremea războiului, aghiotant vag într-un birou, prin stăruinţa bătrânului. care astfel îl ferea de primejdia frontului. Strada Păcurari, la laşi, îmr-o odăiţă strâmtă, cu multe poze, cu sobă caldă, în amurg. Sade pe un jilţ vechi, larg, hodorogit, şi în poaiâ ţine pe Adina Fulgeru, o actriţa foarte tânără şi pasionată, pe care de curând şi-o luase amantă, cheltuind cu ea atât de mult, că speriase pe bătrânul. Ea era într-o cămaşă de mătase, scurtă, care-i alunecase în sus, încât el îşi

încopciase paimele pe şoldurile ei goale. Cu braţele moi petrecute după gâtul lui, cu obrajii lipiţi de obrajii lui îşi auzeau amândoi respiraţia şi priveau tăcuţi pe strada murdară cum treceau căruţe scârţâitoare cu cadavre de exantematici, prin ninsoarea deasă. Când el pleca ochii, privirea îi cădea chiar între sânii ei goi, rotunzi şi fragezi, de unde se înălţa un parfum îmbătător, care-l făcea să-şi înfunde nasul între ei, gâdilând-o, încât ea, cu gâtul întins şi bărbia ridicată, izbucnea în gâlgâiri de râs irezistibil…

Atunci uşa se deschise cu zgomot. Puiu tresări speriat, parcă l-ar fi surprins cu actriţa în poală. Internul întrebă grăbit:

— Doriţi ceva?

— Nimic, ziss Puiu, fără să se scoale, întorcând numai capul.

— Dacă credeţi, uşa poate rămâne deschisă, continuă doctorandul imperturbabil ca o morişcă. Aţi avea mai mult aer, şi aerul…

— Da, îl întrerupse Puiu rece, cu faţa însă iar spre fereastră.

Internul încetă, dar mai stătu doua secunde, parc-ar ti aşteptat să-şi exprime totuşi vrao dorinţă. Ieşi. Uşa era deschisă. Puiu îl auzi spunând ceva gardianului. Se ridică repede, îşi curmă îndemnul şi, în loc să meargă la uşă, începu să se plimbe prin odaie parc-ar fi vrut să-şi mai dezmorţească oasele… Apăru gardianul:

— V-am adus ziarele…

— Ce ziare?… Cine ţi-a spus să-mi aduci? întreba Puiu bănuitor.

— Mi-a lăsat poruncă boierul cel mare să vi le aduc regulat şi seara, şi dimineaţa, să nu vă fie urât! zise gardianul.

— Bine, bine, murmură Puiu liniştit, reluându-şi plimbarea.

Gardianul puse ziarele pe noptieră, se retrase până la uşă şi aşteptă un moment potrivit ca să întrebe iar:

— Domnul doctor îmi spuse adineaori să aflu ce obişnuiţi să luaţi la cinci şi să vă aduc ce poftiţi…

Puiu se opri în faţa lui şi răspunse mâhnit:

— De ce nu mă lăsaţi voi în pace, măi băiete?

Mişcat parcă de mâhnirea lui, gardianul zise umil, şoptind:

— De, conaşule, noi trebuie să executăm ordinile… Dar dumneavoastră să mă iertaţi…

Sinceritatea înduioşă pe Puiu, care mai făcu câţiva paşi şi apoi, întorcându-se la dânsul, îl bătu pe umeri prieteneşte:

— Aşa-i… dar vezi, eu sunt cam nervos… Uite, adă-mi atunci un ceai, numai să fie foarte fierbinte!

— Apoi, aşa da, boierule, făcu gardianul, prinzând curaj şi limbă. La supărare omul trebuie să mănânce, că altfel supărarea te roade mai râu şi te doboară…

Se duse bodogănind bucuros. Puiu se învioră. Luă un jurnal, îşi aruncă ochii pe titluri, înir-un colţ zări: Crimă conjugală în lumea mare. Lepăda foaia murmurând:

— Nu vreau să ştiu nimic… Nu mă interesează nimic…

XIII.

Sorbind din ceai, Puiu nu-şi lua ochii de la gardianul care stătea în uşa camerei, radios, mulţumit, ca şi când astfel, prin înfăţişarea lui, ar fi vrut să-i mai alunge urâtul şi supărarea. Compătimirea aceasta primitivă şi discretă i se părea lui Puiu minunată şi-i făcea mai bine decât chiar mângâierile tatălui său. Aici era un om străin simplu care înţelegea nenorocirea altuia şi căuta, cum îl tăia capul, să-i uşureze situaţia. El, până acuma, cu oamenii de teapa gardianului a avut numai relaţii de la stăpân la servitor. Niciodată n-a stat de vorbă de-aproape şi nu şi-a închipuit că în asemenea suflete ar putea să se adăpostească sentimente deosebite… Ca să-i răsplătească inima îl întrebă cu glas prietenos:

— Cum te cheamă pe tine, băiete?

— Andrei Leahu, boierule, răspunse bucuros gardianul.

— Şi de pe unde eşti? continuă Puiu. Din ce judeţ?

— Din Argeş, boierule, comuna Ciofrângeni…

— Argeş? făcu Puiu cu o uşoară tresărire. Am umblat şi eu mult prin Argeş. Un unchi de-al meu din partea mamei are

o moşie la Măneşti.

— O fi având, cum nu, aprobă gardianul. Că prin partea noastră sunt multe moşii boiereşti. Şi la noi, la Cidfrângeni, erau doi boieri mari, dar acu a mai rămas numai unu, că celălalt s-a prăpădit în război, şi-apoi cucoana, cum s-a făcut pacea, a vândut tot şi s-a mutat la oraş, la Piteşti. Moşia au cumpărat-o ţăranii…

Parcă l-ar fi împins nişte amintiri puternice, Puiu, după o pauză, întrebă cu mare vioiciune:

— Da pe la voi este Ciuleandra?

— Ciuleandra? zâmbi Leahu. Cum să nu fie, boierule? Da pe la noi îi zicem Şuleandra, c-aşa am apucat… Tare frumos joc, adaogă apoi dânsul. Parcă nici nu-ţi mai vine să te opreşti dacă l-ai început… Aţi jucat poate şi dumneavoastră Şuleandra, boierule?

— Da… adică… bâlbâi Puiu, neaşteptându-se la întrebare, şi acuma cu o părere de râu că, fără nici un rost a adus vorba despre Ciuleandra.

Gardianul observă încurcătura boierului şi tăcu, mai ales văzând că nici nu mai mânca şi socotind că se sfieşte din pricina lui, pentru că-i numără bucăţile, îl bătea gândul să se retragă binişor şi să-l lase singur, să îmbuce în tihnă. Puiu însă îi schimbă planul cu o nouă întrebare:

— Pe tine când te-au trimis aci? Chiar aseară?

— Aseară, boierule, întări Andrei Leahu. Fusei doar şi eu pe maşina dumneavoastră, lângă şofer, când aţi venit încoace… Mă luase domnul prefect că, zice, poate o fi nevoie. Pe urma, după ce v-au aşezat pe dumneavoastră aci, când plecarăm, ce s-a sfătuit domnu prefect cu domnu procuror şi boierul cel bătrân, că-i şi spuseră domnului doctor să-mi dea degrabă şi mie halat a!b, ca la spital, şi să rămâi acolea să vă îngrijesc pe dumneavoastră…

Puiu îşi aduse aminte cum s-a întrebat aseară cine o fi lângă şofer şi numaidecât adaogă;

— Va să zică, ştii pentru ce sunt aici?

— Apoi cum să nu ştim, boierule? zise gardianul clătinând din cap compătimitor. Aşa-i năpasta, cucoane, te pândeşte şi te pândeşte până ce se abate, doamne fereşte! (Se închină cu evlavie.) Am auzit!

Intrigat să afle întreaga părere a unui astfel de om simplu, despre fapta lui, Puiu stărui:

— Bine, dar de ce crezi că m-au pus aici, între bolnavi, în loc să…

Nu avu curajul să sfârşească întrebarea. Leahu însă înţelese şi răspunse jovial:

— Apoi că nu era să vă ducă la închisoare în rând cu toţi hoţii şi borfaşii, vai de mine! Ar fi şi ruşine… Dar bun e Dumnezeu şi are să vă ajute să scăpaţi repede. Că în procese d-astea numai prevenţia e ce e, încolo judecata e pe seama juraţilor, şi juraţii totdeauna iartă când e vorba despre păcate din dragoste…

Se uită drept în ochii lui, urmărind efectul şi gata să schimbe vorba, dacă nu i-ar fi pe plac ce spune. Tânărului însă îi plăcea şi, ascultându-l, dădea din cap încet:

— Da… da…da…

Şi, după o tăcere mai lungă, îl măsură de sus până jos cu simpatie şi îi zise cu o dojana prietenească:

— Te văd om dezgheţat şi cu scaun la cap, Leahule… Cum ai ajuns tu din fundul Argeşului, tocmai în mijlocul Bucureştilor, şi în politie?… Tu n-ai casa, pământ ca oamenii?

Gardianul se scărpină în ceafă îngândurat:

— De, boierule, cum să nu vă miraţi, că de mirare-i să-şi lase alde om în toată firea coarnele plugului şi să se apuce de slujbe pe care nu le-a pomenit neam de neamul lui… Aşa e! Dar, vedeţi dumneavoastră, multe-s în lume păcatele şi necazurile şi nimeni nu fuge de bine de-acasă… Dacă oameni ca dumneavoastră, cu belşug şi învăţătură, şi încă aveţi câte-un necaz, d-apoi noi?

— Cine te-a băgat în poliţie? îl stârni mai departe Puiu.

— Tot necazul, boierule, cine să mă bage? urmă Andrei Leahu cu amărăciune stăpânită. Eram aşezat şi eu, însurat bine, cu căsuţa mea şi cu niţel pământ, ca oamenii de treabă. Apoi când a venit războiul ne-a luat pe toţi pe de-a rândul şi ne-a ţinut acolo, la datorie, cât au vrut boierii. Am avut noroc şi mi-a ajutat Dumnezeu de-am scăpat numai cu o prizăritură la pulpa dreaptă, nimica toată, de-abia se mai cunoaşte. M-am făcut sergent, că m-am purtat bine şi ştiam şi o ţâră de carte. Apoi, când s-a pus pacea şi m-am liberat, de-am mers acasă, aflai pe nevastă-rnea cu un copilaş în braţe; îl făcuse cu un neamţ de fusese în sat la comandă. Ba, după aia, se mai înhăitase şi cu un român, îl adusese în casă şi îi crescuse burta, de parca purta un bostan sub şorţ… Ce să vă mai povestesc ce fierbea în inima mea? O luai la răfuială:” Măi muiere, ce-ai făcut?” Şi tot ea cu gura mare: că aflase de pe la oameni că m-am prăpădit prin cele bătălii şi, dacă m-am prăpădit, ce să facă ea, biată muiere, singură pe lume, fără cap de bărbat?… Mintea, boierule, de-mi stătea s-o omor! Apoi dac-am, văzut că şi-a bătut joc de mine, m-am lipsit de toate, şi de casă şi de pământ – că ale ei erau, de zestre – şi mi-am luat lumea în cap şi m-am nimerit tocmai la Bucureşti. Aici m-am dus la domnul locotenent, pe care i-am avut la companie şi l-arn rugat să nu mă iase pe drumuri, că şi eu îi scăpasem o dată viaţa în război. Dumnealui m-a îndemnat pe urmă să iau slujbă la poliţie, că am dreptul să iau a'acă fusesem sergent… Şi iacă aşa, boierule!

Interesul lui Puiu se oprise asupra unui singur punct diţi povestea gardianului, îl descusu cu o curiozitate lacomă:

— Şi nu i-ai zis nimica muierii tale, când ai găsit-o cum îmi spuseşi?

Andrei Leahu se posomorî de tot şi murmură grav:

— Ba, cum să nu-i fi zis, boierule! I-am zis şi eu multe, de toate, i-am tras şi o sfântă de bătaie, să mă pomenească până la moarte… Da pe urmă tot am plecat, ca să nu rriâ puie Necuratul să cad într-un păcat mai mare, că, Doamne

păzeşte, omu! la mânie şi la supărare îşi pierde socoteala, şi-mi era fncâ să nu fac moarte de om şi să înfund ocna pentru o zdreanţă de femeie…

Strânse pe tava serviciul de ceai şi pleca la bucătărie, fără să mai adaoge ceva, abătut, ca şi când amintirile i-ar fi răscolit o rana adâncă. Puiu îl urmări cu privirea până ce dispăru.

„El s-a putut stăpâni când a trebuit, se gândi dânsul. Şi ce lovitură mare primise!”

Simţea cum vălul de linişte ce-i înfăşurase sufletul de la plecarea bătrânului, se sfârşea brusc, sub năvala gândurilor: „Un simplu ţăran a fost în stare să renunţe la tot, să înfrunte necunoscutul unei vieţi noi, numai ca să evite tentaţia de-a suprima viaţa unei femei ticăloase!”

XIV.

Seara refuză masa… Gardianul crezu potrivit să-i îndemne:

— Ar fi bine, conaşule, să vă siliţi să gustaţi niţică mâncare, chiar dacă n-aveţi poftă!… Omul supărat nu-i bine să stea nemâncat, că destul îl roade supărarea, ş-apoi dacă…

Nu putu continua. Puiu Faranga, înfuriat, parcă l-ar fi insultat, izbucni:

— Cine ţi-a cerut ţie sfaturi, nerodule?… Şi cum îţi permiţi să mă plictiseşti mereu cu fonfăielile tale stupide?… Aide, ieşi afara, să nu-ţi mai văd mutra, până nu te-oi chema eu!… Poftim, cine se găsi să povăţuiască!

Andrei Leahu, speriat, închise uşa pe dinafară şi se închină.

Puiu mai tună singur câteva momente, apoi se trânti pe pat sforţându-se, prin imobilitate trupească, să-şi redobândească liniştea sufletească de adineaori. Zbuciumul însă îl chinuia cu atât mai tare că nu-î putea descoperi rădăcinile, îşi repeta mereu că trebuie să aibă răbdare, cum îi recomandase toată lumea, până şi zevzecul de gardian. Situaţia lui nu e tocmai aşa de rea, cum putea sa fie. În loc să fie într-o celulă de puşcărie, se află într-o cameră de

sanatoriu. N-are decât să aştepte deznodământul. Să-şi închipuie că ar fi bolnav, că ar avea să sufere o operaţie grea, care l-ar ţinea, nu numai în odaie, ci chiar în pat, o lună, două… Raţionamentul i se părea foarte just şi totuşi nu-l mulţumea deloc, în minte i se îmbulzea tot mai stăruitor, ca o săgeată ruptă, o frântură de întrebare arzătoare: „Dece.?”

Nu-i trebui mult până să o completeze:De ce am omorât-o?” Dar, complectată, era şi mai enervantă, că cerea un răspuns, şi răspunsul nu se ivea. În sfârşit, nemaiputând răbda, se scula şi strigă tare, parcă ar fi vrit sa izgonească o stafie:

— Nu ştiu!… Nu ştiu!… Nu ştiu…!

Răspunsul şi glasul strident cu care îl rostise îl zăpăciră mai râu. Se uită şi ascultă spre uşă, să nu-l fi auzit cumva gardianul, care l-ar putea crede nebun de-a binelea, dacă a început să vorbească tare, singur… Îşi reluă fatala plimbare în sus şi-n jos, zicându-şi deodată ca din senin: „Oare de câte mii de ori am să mai fac plimbarea asta înainte de-a.”

Nu apucă să sfârşească: ajuns la fereastră, îi răsări o idee, de care se agăţă, ca de o punte salvatoare: „Dacă nu m-am putut stăpâni nici cât gardianul, înseamnă ca am avut în mine instinctul criminal înnăscut!”

De-aici,apoi, urmează că el nu poate fi vinovat de ceaa ce s-a întâmplat, ci soarta, care i-a turnat în sânge pornirea neînfrânată spre crimă. Ei a purtat zeci de ani boaia aceasta ÎRtr-însu! a înnăbuşit-o eroic atâta vreme, în cele din urmă, însă, într-o clipă da slăbiciune, instinctul crâncen I-a surprins, i-a adormit puterea morală de rezistenţă şi I-a împins să ucidă, spre a satisface porunca destinului. Cum a omotât-o pe Madeleine, ar fi omorât atunci pe oricine, pe tante Matilda, de sosea la timp, poate chiar pe tatăl său însuşi, instinctul nu-i cerea să omoare pe cutare anume, ci să omoare pe cineva, indiferent cine. Şi vina lui, dacă poate fi vină, rămânea aceeaşi. Crima presupune cel puţin o voinţă. Dar fapta lui?… În locul instinctului de ucidere s-ar fi

putut să moştenească instinctul de sinucidere. Atunci n-ar mai fi luat viaţa Madeleinei ci, în clipa când l-ar fi îndemnat sângele bolnav, s-ar fi zvârlit pe fereastră, sau şi-ar fi vârât capul în jăratecul căminului.

Acuma i se păru că înţelege multe lucruri bizare din trecut, asupra cărora nu s-a oprit, fiindcă viaţa lui s-a consumat în mărunţişuri mondene şi n-a avut niciodată răgaz să-şi consulte serios conştiinţa… Chiar purtarea bătrânului faţă de dânsui a fost un şir lung de capricii, a căror explicaţie de-abia azi i se dezvăluie. De pildă, cum a căuta? mereu să-l ferească de contactul cu prieteni violenţi sau cum numai târziu, şi călcându-şi pe inimă, i-a dat voie să se ocupe cu vânătoarea, îşi aduse aminte, deşi atunci n-a luat seama, că-i zicea deseori. „Nu e bine să te obişnuieşti a vărsa sânge şi a ucide, nici chiar sălbăticiuni!” iar o dată, mai târziu, tot ei i-a zis: „La urma urmelor, poate că mai bine să-ţi împlineşti pofta de a ucide îrnpuşcând iepuri şi prepeliţe…!” Cu câtva timp înainte de a se însura, era tocmai de curând logodit cu Madeieine, a avut un conflict serios cu Costel Piagino, un prieten vechi altfel din pricina unei femei, fireşte, îl pălmuise, şi deci trebuiau să se bată în due'. Bătrânul a aflat de-abia când martorii stabiliseră spada şi hotărâseră pentru a doua zi întâlnirea pe teren. El mergea cu inima uşoară ia iupiâ: era un spadasin excelent, şi avea o lovitură a lui specială, pe care încă nimeni nu izbutise să o pareze. Spusese, glumind, unui martor ai său ca are să-i aplice!ui Costel o crestătură chiar în numele Tatălui, poate să-i şi comunice, ca să se înveţe minte să nu mai fie altă data obraznic în iurne cu nimeni. Bătrânul, evident, ştia că e scrimer redutabil şi, cu toate acestea (acuma ar trebui sa zică; din pricina aceasta), s-a f acut luntre şi punte şi a izbutit să împiedice ieşirea pi teren. Seara i-a spus net: „Nu vreau să am copil asasin, nici măcar în Juei!”

Puu ora convins acuma ca bătrânul ştia cu ce stigmat îngrozi-toî e împovărat unicul lui vlăstar, şi de-aceea a

căutat să-l apere cât a putut „Bietul tata! se înduioşă dânsul. Mult a trebuit să sufere din cauza mea! Şi totuşi, dacă m-ar fi prevenit, poate că era mai bine! Aş fi putut să mă lupt şi eu împotriva răului din mine!”

Chemă pe Leahu să-i facă patul. Se întunecase de mult dar nu aprinsese lumina. Ţinea minte cât de repede a adormit aseară şi voia să adoarmă la fel şi acuma, ca să-i treacă mei uşor noaptea şi mai cu seamă gândurile. Ba, cât gardianul îi potrivea, aşternutul, îşi zise ce bine ar fi dacă s-ar culca şi nici nu s-ar mai trezi până peste trei luni, când se vor fi aranjat toate într-un fel s-au altul…

Se vârî sub plapoma. Porunci să stingă becul electric. Se întoarse spre perete, ca şi aseară. Până să adoarmă, însă, mai căută să-şi găsească în trecut momente în care s-a manifestat instinctul vărsării de sânge. Prea puţin avu să scormonească şi se spăimântă de multele dovezi ce se perindau în oglinda amintirii… Plăcerea grozavă de-a privi, de pe când era un prichindel, la ţară, când se tăiau păsările pentru bucătărie… Cum se năpustea să pună mâna pe corpul fără cap ce se zvârcolea şi sărea de ici-colo, împroşcând ca sânge în toate părţile. Se vedea şi retrăia cu scârbă o clipă când a plâns amarnic, pentru că guvernanta l-a reţinut cu forţa să nu se apropie de o găină decapitată… Apoi, pornirea lui stranie şi irezistibilă, când poseda o femeie, de-a o ucide într-o îmbrăţişare supremă sau cu o sărutare care să-i oprească definitiv respiraţia. Multe femei i-au şi spus, mai în glumă, mai în serios, ca se poarta în iubire ca un criminal sadic… Pe Madeleine, iarăşi, de când a văzut-o întâia oara, i-a venit mereu s-o strângă la piept, până-şi va la sufletul în braţele lui. Şi încă socotea că dorinţa aceasta perversa însemna un exces de iubire…

Tot răscolind prin amintiri după dovezi care să-i sprijine convingerea, se sucea în pat, când pe o parte, când pe alta, fără să observe că somnu! nu vine deioc. De-abia pe la miezul nopţii îşi porunci: „De acuma trebuie să adorm!”

Până să, adoarmă, însă, îi mai apărură zeci de dovezi, încât, în cele din urmă. toată viaţa lui de până azi o văzu ca un şir lung de încercări neizbutite de a ucide…

Când, în sfârşit, aţipi, se pomeni în salinele de la Târgu-Ocna, pe care le vizitase odinioară, cu mai mulţi prieteni într-o excursie, plină de peripeţii nostime. Acuma însă era şi el printre condamnaţi, în costumul vărgat, murdar şi trenţercs, cu tichia de ocnaş în cap, tăind greu dintr-un bloc uriaş de sare, alături de câteva figuri monstruoase, care îl batjocoreau. Ocările hoţilor îl dureau ca nişte împunsături de cuţite. Apoi, deodată se înfurie întratâta, că ridică ciocanul şi, răcnind răguşit, „taci, taci, taci!l se repezi asupra unuia să-l trăsnrască. Atunci, ocnaşii săriră, îl trântiră la pământ, îl zdrobiră cu picioarele, iar câţiva se plecară peste faţa lui cu gurile căscate, clămpănind nişte colţi de fiare, gata să-l sfâşie.

El se zbătea sub dânşii şi nu-i putea scutura… Încerca baremi să închidă ochii, să nu vadă, şi nu putea, parcă pleoapele, micşorate şi deschise, i s-ar fi lipit pe bulbii umflaţi de spaimă. Sudorile reci îi brăzdau obrajii şi-l enervau mai rău decât groaza…

XV.

Nu mai îndrăzni să adoarmă, dar nici nu se sculă din pat, pana ce veni gardianul cu ziarele de dimineaţă. Se îmbrăcă şi trecu îndată-în odăiţa de alături, ca să se poată face curăţenie temeinică în camera lui, să se deschidă şi fereastra; primenindu-se aerui, poate că se vor mai risipi şi stafiile multe şi supărătoare ce se îmbâcsiseră acolo. Până atunci, se aşează la mescioara gardianului şi se apucă să răsfoiască jurnalele. Deschisese Universul şi se oprise, fără să vrea, tbcmai la pagina penultimă, unde sunt de obicei şi anunţurile mortuare. Sări cu privirea peste diferite cruci, căutând una anume, pe care o descoperi tocmai jos, modestă: „Mădălina”…

„Cine să fi conceput necrologul, de a pus-ocu numele ei de-acasă?” se gândi Puiu cuprins de o agitaţie nouă.

Citi începutul: „Puiu Faranga, Policarp Faranga…” „Tocmai pe mine m-au pus în frunte, deşi eu…”, îşi zise dânsul, întrerupând brusc citirea.

Îşi închipuia restu! cu „nemărginita durere” şi alte vorbe banale, care transformă un mare zbucium sufletesc într-un spectacol monden hibrid, pentru bătrânii care urmăresc rubrica morţilor.

„Săraca Madeieine! oftă iarăşi Puiu. Măcar moartă şi-a reluat numele ei, care i-a fost atât de drag!”

Încercă să mai citească totuşi din diversele întâmplări ce umpleau paginile ziarelor. Astfel voia să-şi distreze puţin gândurile. Ochii lui însă alunecau peste literele negre, parc-arfi fost nişte hieroglife. Citea mecanic, fără să cuprindă înţelesul cuvintelor. Iar după un răstimp, privirea i se întoarse singură în acelaşi colţ, unde imediat prinse sfârşitul: „Înmormântarea va avea loc mani, 13 februarie, ora 3 d.a,” „Va să zică, mâine! adaogă Puiu în sine. Mâine se va isprăvi tot, tot.”

Ridică ochii gânditor. In grădină, în aceeaşi clipă, un cârd de ciori se coborî cârâind pe copacii grei de zăpadă, ca un stol de gânduri negre. Puiu se scula repede de pe scaun, enervat, şi se întoarse cu spatele, ca să nu vadă ciorile, care totdeauna l-au îngreţoşat, iar acuma, tocmai când citise despre Madeieine, i se păreau nişte prevestiri sinistre…

Andrei terminase curăţenia în cameră. Puiu trecu înapoi, să aştepte vizita doctorului, aruncă ziarul pe masă, desfăşurat, şi începu să se mişte, îşi propusese încă de azi-noapte, să povestească doctorului, fireşte după ce se va fi consultat cu bătrânul, cum a descoperit cauzele crimei şi să-i ceară părerea. Acuma însă socotea că e mai bine să amâne pe mâine comunicarea aceasta. În ziua înmormântării ei asemenea mărtunsire va fi o uşurare şi pentru sufletul lui şi o pietate faţă de memoria ei… Îşi aduse aminte cât a fost de nepriceput ieri, când e bănuit pe bietul doctor că a fost îndrăgostit în taina de Madeleine şi că din pricina asta are să se răzbune pe dânsul, îi păru bine că nu

s-a mai apucat să istorisească şi bătrânului bănuiala neroadă, că s-ar fi umplut de ridicol…

Doctorul sosi tot grăbit, tot sumbru şi întrebă scurt:

— Ce mai nou?

— Nimic afară de cele de ieri, răspunse Puiu, căutând să pară cât mai calm.

Medicul însă iar ascultase absent, ca şi ieri. Se uită împrejur cercetător, văzu ziarul pe masă, se apropie, descoperi anunţul funebru şi-l citi foarte atent. Când sfârşi, se întoarse la Puiu şi, cu o clipire ciudată din ochi şi cu o intonaţie ce nu era nici întrebare, nici afirmare, făcu încet:

— Mădălina?!

Puiu vru să-i dea numaidecât explicaţia, dar nu apucă să deschidă gura, căci doctorul ieşi, urmat de toţi cei!aiţi, zicând apăsat şi parcă semnificativ:

— La revedere!

În urechile lui Puiu răsună apoi multă vreme cuvântul, pecare-l rostise doctorul, cu intonaţia ceea neobişnuită, silindu-se să ghicească ce a vrut să zică. Poate i s-o fi părut curios că în necrolog nu s-a pus numele ei aşa cum era cunoscut în lume, adică Madeleine? Atunci de ce n-a avut răbdare, căci el i-ar fi dat fără înconjur toate lămuririle… Sau a vrut să-şi bată joc de franţuzifii din lumea bună, care numai la moarte îşi aduc aminte de numele lor adevărate, de teama că Dumnezeu nu-i va recunoaşte în lumea cealaltă fără numele creştinesc de botez?… Poate însă că doctorul ştie perfect ce e cu Madeleine şi cu Mădălina, şi, prin observaţia lui misterioasă, n-a căutat decât să-l prevină: „Ştiu tot, degeaba încerci să te ascunzi de mine…” Dacă ar f i aşa, atunci doctorul nu străluceşte prin inteligenţă. Chestia e doar foarte simplă şi o cunoaşte multă lume, în orice caz, lumea cu care Madeleine a avut legături mai apropiate. Nu s-a făcut niciodată secret din chestia asta, încât putea prea bine s-o fi aflat şi doctorul. Şi totuşi, intonaţia lui a vrut să însemne ceva…

Toată ziua îl frământă acest singur cuvânt şi doctorul. Din ce în ce i sa cristaliza în suflet că doctorul e un om straniu. Avea simţământul că îl urăşte. Îi era ruşine să şi-l mărturisească, i se părea că trebuie să fie ceva bolnăvicios, ca mania persecuţiei. De-aceea căuta să-l alunge şi se înfricoşa constatând că nu, reuşeşte…

La vizita de după-amiază veni iarăşi numai internul, care-i spuse:

— Mi s-a telefonat de la dumneavoastră de-acasă că azi nu va putea veni nimeni să vă vadă, căci toată lumea e ocupată cu înmormântarea. Mâine însă, după ceremonie, se vor întoarce de la cimitir aci…

— Mulţumesc, şopti Puiu.

XVI.

A doua zi fu cuprins de mare înfrigurare. Se aştepta că doctorul îi va mai zice ceva şi-i era teamă că nu se va putea stăpâni să nu-i ceară explicaţii pentru aluziile neînţelese cu care îl sâcâie.

Doctorul însă fu şi mai sobru ca de obicei. Era îmbrăcat în negru. Se uită câteva clipe mohorât la Puiu şi nu-i adresă nici un cuvânt.

„Şi-a dat seama că ieri a făcut o gafă”, socoti Puiu mulţumit.

Mai târziu găsi suspectă şi această purtare a doctorului. De ce nu i-a vorbit nimica…?Şi de ce s-a îmbrăcat în haine negre, tocmai în ziua înmormântării ei…?

În curând uită pe doctor şi nu se mai gândi decât la înmormântare, Se simţea amărât că nu i s-a spus cel puţin cum va fi ceremonia funebră… Şi cu cât se apropia ora trei, cu atât parcă minutele treceau mai anevoie Apoi, când sosi în sfârşit momentul în care trebuia să înceapă serviciul religios, Puiu se aşează în genunchi, lângă fereastră, cu fruntea sprijinită de pervaz, şi prinse sa se roage fierbinte. Nu mai ştia nici o rugăciune afară de Tatăl nostru, dar şi aceasta îi ajungea acuma. O repetă de sute de ori, cu

evlavie, cu lacrimi şi cu înşelare, în răstimpuri se întrerupea şi suspina din profunzimile inimii:

— Iartă-mă, Madeleine, fie-ţi milă de mine…!

Genunchii, neobişnuiţi, ii amorţiră. Dureri de cuţite îl înjunghiau prin încheieturi. Stătea însă neclintit, ca ţintuit acolo. Suferinţa o simţea ca o uşurare…

Aşa îl găsiră, târziu, când se întoarseră de la cimitir, bătrânul Faranga şi Matilda. În cameră era întunerec şi Puiu murmura, lângă fereastră, ghemuit, zgribulit de frig, cu buzele vinete, aceeaşi rugăciune simplă… Trebui să-l ajute bătrânul să se scoale şi să-l ducă până la pat.

— Ce-i asta, Puiule? întrebă Faranga îngrijorat.

— Am însoţit-o şi eu pe Madeleine până la groapa în care eu am aruncat-o, şopti dânsul liniştit, cu o tristeţâ întipărită pe faţă.

Ochii roşiţi ai bătrânului se umplură de lacrimi, iar Matilda, ştergându-şi nasul, bolborosi printre sughiţuri:

— S-a sfârşit, sărăcuţa Madeleine,. Oh, mon,Dieu, mon Dieu!14

— Soyez calme, Tilda! îi zise Faranga cu imputare. Maintenant, c'est fini! Elle du moins se repose bien, tandis que nous autres…[15]

— Pauvre, pauvre Puiu, comme tu as changé!16 reveni Matiids cu o nouă năvală de plâns.

— Matilda! Assez!17 făcu bătrânul cu severitate.

Puiu le ceru să-i povestească cum s-a desfăşurat ceremonia, şi astfel Matiicia psjtu să se manifeste în toată voia. Mai plângând, mai zâmbind, îi zugrăvi amănuntele cete mai neînsemnate, înşiră pe îndelete, parcă ie-ar fi învăţat pe dinafară, numele tuturor persoanelor distinse, care au venit să vadă pe Madeieine pe catafalc. Era atât de frumoasă, scumpa de ea, chiar moartă, că nimeni n-a putut-o contempla fără o exclamaţie de durere şi fără a vărsa o lacrimă sinceră pentru pierderea unei fiinţe aşa de fermecătoare… Descrise coroanele, dricul urmat de zece preoţi şi un episcop, doi miniştri, cinci diplomaţi şi tot ce au

Bucureştii mai select, încă de ieri de la prânz a fost transportată la Biserica Albă, lăcaşul de rugăciune favorit al răposatei. Cincizeci de mii de lei s-au împărţit între săraci… Peste şaptezeci de cupeuri şi automobile au întovărăşit pe pauvre Madeleine18 până la Belu, unde acuma se odihneşte în cavoul familiei Faranga, alături de mama lui Puiu…

— Ştii că am zărit şi pe doctorul tău în biserică, observă bătrânul, când abundenţa verbală a Matildei se mai potoli.

— Da? îngălbeni Puiu. A fost şi el?

— Ca l'honore /se repezi Matilda. Ca signifie qu'il est un homme vraiment tres sensible!19

Apoi, în vreme ce Puiu rumega spăimântat ştirea aceasta, ea continuă, cu mai mult elan, să-i spună inscripţiile tuturor coroanelor, detaliile costumelor tuturor doamnelor, mărcile automobilelor tuturor participanţilor… Volubilitatea ei prodigioasă făcu pe Puiu să uite chestia cu doctorul şi în cele din urmă chiar să o întrebe dacă s-a interesat cineva şi de dânsul? Matilda, fericita că a fost stârnjtâ, izbucni furtunos:

— Cineva? întreabă mai bine cine nu s-a interesat!… Oh, mon petit20 Puiu, nici nu-ţi închipui cât te compătimeşte toată lumea şi n-ai idee câţi prieteni devotaţi s-au dovedit în împrejurările astea triste… În nenorocire se căleşte prietenia, foarte adevărat!… Ei bine, toţi, dar absolut toţi prietenii tăi m-au asaltat cu întrebări despre tine şi vor sa vie sa te vadă…!

Puiu ascultă cu un surâs trist asigurările ei vertiginoase, îşi dădea seama că Matilda exagera micile gesturi de politeţe convenţională. El cunoştea lumea şi ştia că nu va avea o situaţie tocmai plăcută, tocmai între prieteni. De altfel, bătrânul însuşi la fel a văzut când, din primul moment, i-a spus că va trebui să trăiască în străinătate câţiva ani. până se vor mai uita lucrurile… În sfârşit, Matilda, epuizând întrucâtva subiectul, se grăbi să schimbe vorba:

— Dar acuma să ne ocupăm şi de tine, Puiule!… Poly îmi spune că ai început să te obişnuieşti puţin aici… Et, vraiment, tu as raison21…

— Evident, zise Puiu ironic Se împacă omu! şi cu rnai rău,.

Faranga, cana tot timpul îi observase, interveni puţin mustrător:

— Cum, dragul meu, iar eşti abătut?… Bine, înţeleg să nu fii încânâac, dar situaţia ta, oricum, în înprejurăriâe date, e destul de bună, nici rtu cred că ar putea fi ma^bună!… Dacă doctorul s-a crezut obligat să vie ia înmormântare, înseamnă că-şi da seama cu cine are de-a face…

— Probabil, murmură Puiu cu o tresărire.

— Şi totuşi te vad parcă mai trist ca alaltăieri, insisfă fanfara s! Ai vreo nenriuiiumire specialăr> hi lipseşte ceva?

— Poate că alaltăieri nu-mi dădeam seama! zise Puiu g'>'? *diu>,. În doua zsie un om, singur cu sufletul iui, între patru ziduri, îr^ategе mai muit decât altfeJ în douăzeci de ani.

Matilda, surprinsa de glasul ius, se amestecă repedf, ca c mama care ar vrea sa oprească pe copi! sa facă c prostie ' - Puiu, /e teprie, ii faut etre sage, uc'-mprends? 1

— Oui, oui fante 7/tete”'/ fac/f eâre rres sage /2 suraşo Puiu, atât de posomorât, ca caraf>ga se sperie.

— Dragui meu, declara dânsul cu o energie impunătoare, tu dfc azi înainte n-a; decât un singur lucru de făcut: să aştepţi liniştit! Restu' mă priveşte pe r sine şi numai pe mine! i'nţeiegi? Dacă va fi nevoie voi merge chiar îa rege '

— BrZ'.vp, Poty, ga… c'es7 beau, cest hero'ique et eres? supele! izbucni Matilda cu admiraţie.

Puiu însă clătina din cap şi, după o pauză, murmură:

— Et mon coeur? Ei le combat douloureux queje dois livrer ious Ies moments avec mă conscience, oui m'accuse et qui me reproche un crime abominabie? *

— Fără îndoiaiâ, zise bătrânul mişcat şi căutând totuşi sa se stăpânească Mais c'est^de/â autre chose! „J Pentru moment trebuie să lichidam partea, ca să zicem aşa, materială a afacerii, iar pe urmă…

— Tata, tată, gemu Puiu deodată plângător, am eu însumi conştiinţa că sunt criminal!

— Eh, eh, voyons!6 Matiida însă se supără aproape.

— Nici sa nu te aud cu vorbe d-astea urâte, Puişor, că mă faci 'le rog. trebuie să fii cuminte, înţelegi? (fr.) nDa. da. mă'usâ Tiida, trebuie să fiu foarte cuminte'- f'r.î Bravo, Poiy, asia., e frumos, e eroic şi a superb! ffr)

Si inima rnea?… şi ÎLipts dureroasă pe care trebuie s – o susţin în toaie ciipeie cu constn.'iâa nea, c?re miacczâ ş' cafe-m; reproşează o ccină o/it>!;â? (fr. j „Dar e deia af'ceva ' '„.'r.t & E', ei *iai' f^r.s să vorbesc şi cu er aste ' u o pnvire să stan n paf…

de mirare… Am Î'ca cu doctorul.'vorbi 'm. Am motive rămas bun.

Faranga venea fn fiecare dimineaţă la sanatoriu, vorbea? ntâi cu doctorul şi pe urma se urca fa Puiu.

Doctorul însă n-j -i spunea mai nimica. Răbdare şi iar răbdare!” Observaţia, mai cu seamă în asemenea cazuri, cere răbdare şi timp. Deocamdată a luat măsuri să i se facă diverse/ analize; ds-abia după ce va cunoaşte rezultatele va putea hotărî Fn ce direcţie să pornsascâ examinarea. Pacientul însuşi e încă foarte agitat. Orice mare zdruncinare sufletească e urmată de o şi mai mare agitaţie. Numai criminalii vulgari sunt lipsiţi de zbuciu-mâri. fiindcă la ai lipseşte însăşi posibilitatea sensibilităţii… Desiuşirile doctorului erau foarte politicoase, dar de o politeţe rece, fie din pricina unui calcul, fie din pricina timiditâ.tii.

Farsoruie, bolnav, băiete! (fr.) te ştiu eu! (fr.)

— Totuşi care e impresia dumitale până azi? stărui într-o zi Faranga pe un ton mereu delicat, dar subliniat de un imperativ. Doctorul Ursu se roşi puţin şi ripostă îndată cu aceeaşi poiitejte, dar mai sec:

— Excelenţă, să mă iertaţi… Eu aici am de răspuns cu conştiinţa mea de om şi de medic, şi ţin deopotrivă la amândouă. Am obiceiul să-rni fac datoria totdeauna cât mai corect; cu atât mai mult doresc să mi-o fac în cazul fiului

dumneavoastră. Dar nu pot scăpa din vedere că un tribunal mi-a încredinţat o însărcinare deosebit de gingaşă şi că de răspunsul meu depinde aplicarea dreptăţii sociale, în astfel de împrejurări, impresiile mele subiective trebuie să amuţească. Oricât ar vrea ele să fie de simpatice, nu se poate să nu influenţeze câtuşi de puţin obiectivitatea absolută a rezultatului observaţiilor mele!

Băirânului îi plăceau oamenii cu demnitate, de astă dată însă se siraţea puţin jignit, îi mulţumi totuşi, îi strânse mâna bărbăteşte şi-l felicita pentru seriozitatea ce o pune în împlinirea datoriei.

Începu să fie îngrijorat. Mândria lui nu-i permiteasâ insiste rnai mult la un medic tânăr şi_ complet străin. Ceea ce aştepta dânsul nu se putea cere făţiş decât unui prieten. Ursu a putut să înţeleagă rostui vizitelor lui asidue şi deci ar trebui să-l servească acuma, dacă ar fi dispus să-i servească, fără alte explicaţii. Faptul că se înconjoară statornic de conştiinţă şi datorie avea o semnificaţie şi desigur nu era de bun augur.

Simţindu-şi astfel planul ameninţat, Faranga se hotărî să ia informaţii, în mod discret despre acest doctor Ursu. De pretutindeni primi relaţii strălucite: un medic deosebit de capabil, foarte harnic, citeşte mult şi ştie mult şi. mai presus de toate, un model de conştiicioziţate şi corectitudine… Mai află ca e băiat de la ţară, din părinţi ţărani, sărac, ajuns numai prin munca şi sârguinţa; apoi e foarte tânăr, cel mult cu doi-trei ani poate să aibă mai mult ca Puiu… Cu astfel de om era greu să facă vreun compromis.

Şi totuşi Puiu trebuie salvat!… O modalitate ar fi să-l mute în alt sanatoriu, în seama unui medic cu care să poată vorbi deschis. Dar o mutare ar putea stârni vorbe, poate chiar un scandai. Ursu însuşi, cine ştie, s-ar putea simţi ofensat. Apoi ar fi nevoie şi de autorizaţia parchetului.

— Dacă va trebui, vom recurge şi la asta! îşi zicea Faranga, şi deocamdată era încă hotărât să mai aştepte.

Acţiunile bruscate le vom aplica mai târziu şi numai la timpul potrivit!

Nu înceta deci a vedea mereu pe doctorul Ursu şi de a se interesa de toate amănuntele ce priveau pe Puiu. El însuşi medita mult asupra crimei săvârşite şi, încetul cu încetul, cumpănind împrejurările, ajunse la convingerea că e rezultatul unei deformări sufleteşti subite. Adică tocmai de ce se temuse dânsul, efectul năpraznic al eredităţii unui neam cu sângele prea vechi şi nepri-menit… Astfel Puiu nu mai era decât victima întâmplătoare, pe când vinovaţii adevăraţi sunt strămoşii cei mulţi care, întrecându-se să păstreze neprihănit sângele neamului, au acumulat şi germenii pierzaniei. Ar fi o nedreptate strigătoare să fie osândit bietul Puiu, să ispăşească un păcat de care el, după orice dreptate omenească, nu poate fi făcut răspunzător…

XVilf.

Puiu avea acuma o mască permanentă de surâs amar pe faţă. Îşi dăduse seama, din ziua înmormântării Madeleinei, că trebuie sa găsească numai în sufletul său mângâierea şi liniştea spre a putea lupta cu primejdiile dinafară şi dinlăuntru. Atât bătrânul, cât şi tante Matilda, deşi fiinţele cele mai apropiate dejJânsul, s-au dovedit, în fond, străini de suferinţele lui adevărate', în clipele cele mai grele, tocmai atunci, omul e sortit sa rămână singur. De-abia atunci i se lămureşte că e! constituie o lume separată, complicată, fără legături cu ceilalţi oameni şi restul lumii, decât doar materiale. Oamenii comunică între ei prin semne convenţionale şi astfel şi-au făcut iluzia deşartă că se înţeleg, în realitate fiecare atribuie celorlalţi ceea ce simte dânsul şi atâta tot. Legături directe omul numai cu Dumnezeu poate să aibă, de la care a şi dobândit conştiinţa existenţei. Tragediile ca şi bucuriile cele mari omul le trăieşte totdeauna în deplina singurătate şi, de aceea, când îşi simte sufletul mai sfâşiat, îşi simte şi singurătatea mai mare.

Descoperirea era şi mai dureroasă pentru el, a cărui viaţa nu-l poftise niciodată, până acuma, sa se coboare în sine însuşi. Viaţa lui s-a petrecut toată şi mereu numai la suprafaţă. Fericirile ca şi nenorocirile lui au fost în funcţie de mici întâmplări din afară. Idealul lui cotidian se epuiza în cucerirea unei femei, şi doar ca o ţinta neguroasă şi foarte depărtata îi plutea dorinţa de-a merge pe urmele bătrânului, adică de-a intra în politică şi poate chiar de-a ajunge ministru. Făcuse exact atâtea „studii cât sunt strict necesare pentru î dobândi o diplomă de care nu avea să se folosească niciodată, îi trebuia cel mult un titlu pentru viaţa „serioasă" de mai târziu. De la majorat, bătrânul îi pusese la dispoziţie întreg venitul din moştenirea mamei sale, care-i permitea să trăiască larg. să-şi satisfacă toate capriciile, să ducă o viaţă cum visează cei mai mulţi tineri: petreceri, femei, sporturi… Cartea nu i-a plăcui decât ca stupefiant contra insomniei. Barem specialitaâea iui îl plictisea de mcarâe… Asemenea viaţa nu cunoaşte explorările introscopice, nici măcar îndoielile. Conflictele ei de conştiinţă privesc numai oportunităţile morale codificate în legile suple ale cavalerismului monden.

De când i s-a rostogolit însă în calea vieţii o catastrofă, a trebuit să se obişnuiască a-şi privi sufletul faţă-n faţă. Zile întregi s-a zbuciumat până a izbutit să lapede trecutul şi să înţeleagă aievea prezentul. Aşa a ajuns să-i fie ruşine de timpul când toată grija i se concentra numai asupra sa însuşi, când nu s-a gândit şi s-a frământai decât ca să scape el din sârânsoare, prin înşelăciune, prin protecţie, prin orice mijloace, când durerea lui cea mare era în fond regretul de-a trebui să renunţe vremelnic la plăcerile vieţii de până atunci. Pe atunci, de Madeieine, căreia el îi curmase zilele şi care zăcea încă pe catafalc, de-abia îşi aducea aminte, ba~chiar încerca să-i înăbuşe amintirea. Nici remuşcări ssncere şi profunde n-a avut, căci toată preocuparea iui a fost el şi numai el…

Tocmai în ziua înmormântării a început să se dezmeticească puţin. Atunci, lângă fereastră, în genunchi, în frântura de rugăciune şi -a găsit sufletul întâia oară. De atunci, amintirea ei nu-i mai spăimânta, ci îi înfrumuseţa singurătatea, îndată ce închidea ochii, o vedea pe Madeieine, şi ziua şi noaptea. Ea sosea, se aşeza lângă el, îl contempla blând cu privirea ei voalată, melancolică, şi privirea aceasta îi picura în suflet un balsam mai binefăcător. Era tăcută cum fusese şi în viaţă; nu-i vorbea niciodată. Numai el o asalta cu întrebări, o descosea şi mai ales o ruga cu lacrimi fierbinţi să-l ierte. Ea îi zâmbea trist, şi drept răspuns, îl săruta pe frunte cu buze reci... Cu sărutarea aceasta şi ochii umezi se deştepta totdeauna. Astfel, amintirea Madeleinei îi devenise singura alinare.

XIX.

A şaptea zi Putu fu chemat iarăşi în cabinetul doctorului Ursu. Fără să-şi riea seama îl cuprinse o nelinişte. Persisia într-însul impresia că doctorul îi urăşte şi-i răspundea instinctiv prinir-un sentiment de frică amestecată cu repulsiune. Vizitele cotidiene!e primea indiferent; se obişnuise cu întrebarea lui stereotipa „ce mai nou” şi cu privirea lui sfredelitoare. Acuma însă ştia ca iar va începe chestionarea, iar îl va chinui cu cercetări în trecut... Pentru sufletul lui simţea că ar avea nevoie numai de pace şi tăcere.

Doctorul însă păru de data aceasta mult mai înviorat şi mai prietenos, îi vorbea mai onctuos, zâmbea chiar din când în când... Doar privirea îi era cea veche, bănuitoare şi rece.

— Ei, domnul meu, îi zise, după ce-l aşează pe acelaşi scaun, cu un glas care-i pipăia inima, se pare că te-ai mai liniştit şi deci vom putea sta de vorbă mai pe îndelete?

— Da, mormăi Puiu, scurt şi apăsat.

Ursu îi vorbi apoi de analize, despre vizitele domnului Faranga, despre cum îşi petrece timpui, despre lecturi, sărind de la un subiect la altul, fără nici o legătură, parcă frazele ar fi fost rostite numai pentru a-i masca privirea,

care căuta să-l surprindă sau să-l sugestioneze. Puiu nici nu lua în seamă înţelesul spuselor lui, îi urmărea însă ochii, ca şi când i-ar fi fost frică să nu-l străpungă.

În aceeaşi vreme îşi simţea sângele înfierbântându-se. Era sigur că doctorul ştie tot: ca n-are nimic, că e sănătos tun şi deci complet responsabil de crima săvârşită, dar nu vrea să se descopere şi caută să-l torture… Se întreba pentru ce, nu găsea nici un motiv, şi se înfuria.

— Acuma iar am să te rog să-mi dai unele lămuriri, poate indiscrete, dar absolut necesare pentru a-mi puteaforma convingerea asupra… În sfârşit! zise Ursu, frecându-şi mâinile şi, pentru că nu-şi terminase gândul, se duse până la birou, unde răsfoi nişte hârtii.

Cabinetul era a! profesorului Demarat. Luminos, încărcat cu diverse aparate şi multe cârti, avea la mijloc o masă de consultaţii, ce semăna cu un pat de campanie, iar în colţ, iângâ fereastră, un birou, prea mic faţă cu mărimea odăii. Pe pereţi atârnau diferite tabeiuri şi grafice, portretul profesorului şi, deasupra biroului, oţ fotografie care atrăsese atenţia lui Puiu încă de rândul trecut: o figură cam pătrată, colţuroasă, tinerească, cu nişte ochi severi şi pătrunzători.

— Poftim i răspunse dânsul, mişcându-se nervos pe scaun.

Doctorul, la birou, cu capul plecat, părea că-şi rânduieşte întrebările sau'poate se sfieşte. Deodată însă se apropie, şezu lângă Puiu şi zise moale, insinuant:

— Din anunţul mortuar am văzut că soţia dumitale se numea şi Mâdâlina…?

Puiu tresări, îi veni să se scoale şi să refuze a răspunde, îşi aminti exclamarea doctorului când a zărit, în odaia sa, în Universul, necrologul. Şi iată-l că revine… Rosti vexat:

— Era numele ei…

— Dar ştiam că o chema Madeleine? stărui doctorul, în orice caz, lumea o cunoaşte sub numele de Madeleine!

Puiu nu se mai putu stăpâni şi făcu dârz:

— Nu văd ce legătură poate avea numele nevestei mele cu: cercetările dumitale medicale?;

Obrajii doctorului se împurpurară, iar în ochi îi izvorî o lucire:^ aspră, nervoasă. Ripostă totuşi cu voce calmă: *'

— Legătura îmi permit sa o văd eu… De altfel nu vreau să crezi ca prin întrebările mele caut să te plictisesc sau să-ţi smuig vreo mărturisire dezagreabilă pentru dumneata sau familia dumitale.

Îţi spusei şi data trecuta: ca să pot stabili gradul de responsabilitate într-o anume situaţie trebuie să-mi dai posibilitate să cunosc toate lucrurile, oricât ar părea de neînsemnate, care ar lumina într-un fel sau altul momentul critic,. Fireşte, daca vreo curiozitate de-a mea crezi că atinge anume taine care trebuie să rămână taine, n-ai decât să nu răspunzi şi eu nu voi insista…

Bănuiala aceasta jignea mai râu pe Puiu. l se părea nesuferit ca cinfeva, şi mai cu seamă doctorul, să-şi închipuie că ar putea fi cine ştie ce secret ruşinos în trecutul Madeleinei sau al lui. Răspunse îndată cu un surâs silit şi dispreţuitor:

— Te înşeli, onorate domnule doctor, dacă bănuieşti ceva, şi mă ofensezi! Şi nu e deloc cavaleresc să mă ofensezi când mă aflu sub scutul dumitale!

— Pardon, pardon! protestă Ursu cu vioiciune. Aici nu poate fi vorba nici de bănuială, nici de ofensă şi cu atât mai puţin de cavalerism, în fata doctorului şi a duhovnicului încetează cavalerismul şi începe spovedania!

— Nici nu m-am dat în lături! replică Puiu mai enervat. Mi s-a părut doar curioasă insistenţa dumitale asupra unor lucruri… Dar dacă vrei, îţi spun bucuros tot! Să ştii însă că povestea e cam lungă, doctore!

— Spune-o pe scurt! apăsă Ursu mulţumit. Crezu că vede în ochii o'octo. MIui o îndoială ironică şi asta îl îndârji, începu brusc, nervos, sacadat:

— Toată chestia porneşte dintr-un capriciu al tatălui meu, numai din capriciul lui… Vei vedea şi dumneata şi ai să-mi

dai dreptate!... Fiindcă, nu m-a avut decât pe mine, i-a intrat în cap să-şi asigure prin mine urmaşi mai solizi de cum am fost eu... (Râse nervos şi se îndrepta pe scaun.) El, bătrânul adică, are o teorie nostimă, poate să fie şi ştiinţifică, te pomeneşti... Ei bine, zice că neamul nostru e condamnat să se stingă, fiindcă de atâtea generaţii nu şi-a mai împrospătat sângele, şi că împrospătarea se poate face prin amestecul cu un sânge nou sănătos, tânăr, plămădit cu pământ... Brrr!... Şi aşa, cum eu eram singurul Faranga, eu aveam datoria să mă sacrific pentru neam şi sa mă r.

Însor cu o fată de la Iară, pe care mi-o va alege dânsul la timp... Sacrificiu! spun drept, nu mi se părea tocmai atât de acabiant. Îmi închipuiam ca nu voi fi si!it să păstrez o fidelitate excesiva, ba din contră, viitoarei mele neveste Apoi planu' avea ceva romantic şi atrăgător: să cutreieri satele căutând o ţărăncuţă nostimă pentru un boier ca s~o ia de nevastă... Dar astea sunt consideraţii generale, ca să zic aşa, şi" ţi le-am expus numai ca să înţelegi restui!... (Se opri deodată cu ochii mar, uiuii, ca şi când n-ar fi ştiu' să continue. Apoi îşi reveni şi surâse.) Ei da! M~am întors din război sublocotenent, ca toată lumea. Nu făcusem nimic, fireşte, nici nu văzusem frontuî. Tata veghease sever asupra mea ca nu cumva să devin erou. Şi, „ndatâ ce arn lepădat uniforma, m-a prevenit ca, pentru orice eventualitate, ar dori să mă vadă aşezat, adică însurat. Prea bine! Să-mi găsească mireasă şi sunt gata!" Pânâsâ-mi gâşearcâânsă... (Făcu un gest cu mâna.) Că socotea e! să dibuiască o fată pe pâacu1 lui şi ai meu, habar n-am. Nici nu!-am întrebat niciodată...

În sfârşit, într-o duminică, bătrânul hotărâse să plecam cu maşina la moşia unui unchi de-a' meu, „n Argeş. la Măreşti, să petrecem acolo vreo trei zi ie. Trebuia să plecăm devreme, ca să ajungem acolo cam pe la srriiazi. Fiindcă bătrânul a avut nu ştiu ce afaceri neprevăzute, am plecat târziu, aproape la prânz. Contam totuşi să sosim pe la trei. Din pricina şoselelor proaste şi a anvelopelor uzate, căci

tata totdeauna se zgârceşte fa cheltuielile maşinii, am avut o serie de pene de cauciucuri enervante, încât de-abia la cinci izbutim să debarcăm într-un sat de unde mă? trebuia să facem cei puţin o ora până la Măneşti. Camerele de rezervă ne erau epuizate, iar noi muream de foame, în şoses nemerim un han, mizerabil, de altfel ca şi satul. Ce are a face! Oprim puţin să luăm ceva şi, între timp şoferul să-şi pregătească, pentru orice eventualitate, câteva camere. Hangiu! un tip foarte insinuant, se oferă numaidecât să ne improvizeze o masă princiară, iar până se face masa ne îndeamnă să vedem hora satului, că, zice, sunt fete tare frumoase aici şi hora e chiar în bătătura din dosul hanului. Fiindcă nu ne vedea entuziasmaţi, hangiul deveni mai stăruitor: „Mai ales trebuie să vedeţi, zice, Ciuleandra, care nicăiri nu se joacă mai straşnic ca.la noi. Avem şi lăutari anume… E ce va f ai n de tot i”

— Da, Şuieandra, murmură foarte încet, doctorul, care asculta calm, cu o privire rece.

— Ai auzit şi dumneata de jocul acesta curios? se întrerupse Puiu brusc, mirat parcă şi în acelaşi timp încântat

— Nnda… repetă doctorul, cu o imperceptibilă tresărire, ca şi când i-arfi părut râu că i-a scăpat cuvântul.

Se făcu o pauză. Puiu zâmbea confuz şi mai aştepta să spună ceva doctorul. Pe urmă tăcerea îl supără şi porni mai nervos:

— Ei, da… Ciuleandra… În sfârşit, hangiul ne conduce într-un cerdac de unde într-adevăr puteam privi hora, ca dintr-o loje de teatru… La început, poate pentru că-mi era şi foame, nu mi s-a părut nimic deosebit. Hora, ca toate horele, fetele, aşa ş-aşa, flăcăii, să nu mai vorbim. De altfel jucau o horă obişnuită, fără nici un haz… Apoi a venit Ciuleandra… Ei bine, doctore, cine n-a văzut Ciuleandra nu-şi poate închipui ce înseamnă beţia dansului! (Se aprinse. Ochii îi luceau într-un zâmbet fierbinte.) Porneşte ca o horă oarecare, foarte lent, foarte cumpătat. Jucătorii se adună, se îmbină,

probabil după simpatii, ori la întâmplare, indiferent. Pe urmă, când se pare că oamenii s-au încins puţin, muzica prinde a se agita şi a se iuţi. Ritmul jocului se accelerează, fireşte. Jucătorii, cuprinşi de după mijloc, formează un zid compact de corpuri care se mlădie, se îndoaie, se răsuceşte şi tresaltă cum poruncesc lăutarii. Cu cât se aprind mai tare jucătorii, cu atât şi muzica se aţâţă, devine mai zvăpăiată, mai sălbatecă! Picioarele flăcăilor scapără vijelios, schiţează figuri de tropote, sărituri de spaimă, zvâcniri de veselie. Apoi deodată, cu toţii, cu paşii săltaţi şi foarte iuţi, pornesc într-un vârtej. Zidul viu se avântă când încoace, când încolo, lăutarii pişcă vehement strunele înăsprind şi ascuţind sunetele cu câte-un chiot din gură, la care încearcă să răspundă altul, din toiul jucătorilor, curmat însă şi înghiţit de năvala ritmului. Acuma şirul, tot încovoindu-se şi strângându-se, ca un şarpe fantastic, începe să se încolăcească, să se strângă, să se grămădească, până ce se transformă parcă într-un morman de carne fierbinte, care se zvârcoleşte pe loc un răstimp, ca apoi, pe neaşteptate, să se destindă iarăşi, ostenit ori prefăcut, în tact cuminte, lăsând să se vadă feţele roşite şi vesele ale jucătorilor. Dar lăutarii se înfurie că s-a înmuiat jocul, îşi întărâtă iar cântecul, mai puternic, mai stăruitor. Şiragul de jucători, parc-ar vrea să sfideze şi sa stârnească pe lăutari, se repede mai furtunos, picioarele hurducă pământul cu bătăile, vârtejul porneşte din nou,mai strâns, mai încăpăţânai, se încolăceşte iar şi se descolăceşte şi, în cele din urmă, se încheagă într-un vălmăşag de trupuri zdrobite. Aşa, pe loc, câteva minute, nu ştiu cât timp, în acelaşi ritm nebunesc, flăcăi şi fete se frământă, tremură, tropăie… De câteva ori clocotul de patimă e străpuns de chiote prelungi, ţâşnite parcă din strâvechimea vremurilor, sau de vreun ţipăt de fală cu sânii aprinşi de strânsoare… Şi aşa, jocul pare că va continua până ce toţi jucătorii îşi vor topi sufletele într-o supremă înflăcărare de pasiune dezlănţuita… Dar, brusc, ca şi când!-arfi tăiat cu foarfecele,

cântecul se frânge şi îngrămădirea de tineri se risipeşte înir-un hohot de râs sălbatec, ca geamătul unei imense plăceri satisfăcute, încât chiar văile se umplu de un cutremur, parcă furia patimii omeneşti ar fi deşteptat până şi instinctele de amor de mult înţelehite ale pământului…

Puiu se opri. Era schimbat la faţă, cu ochii înfiăuâraţi, cu obrajii, umezi de sudoare invizibilă, cu buzele arse de un fior. După câteva clipe, parca de-abia atunci ar fi descoperit prezenţa doctorului, se cutremură, îşi trecu amândouă mâinile prin pzr şi reluă, căutând să-şi tempereze avântul:

— Nu ştiu ce impresie ţi-a făcut dumitale Ciuleandra asta, spuneai adineaori că o cunoşti, dar eu, mărturisesc fără înconjur, şi azi, după atâţia ani, numai amintindu-mi-o mă simt cuprins de c patima cumplită. Chiar tata, care e destul de bătrân să nu-l mai impresioneze orice, mi-a spus atunci aproape extaziat pe franţuzeşte, căci ei toate definiţiile entuziaste numai franţuzeşte ie formulează, zice: „C'esî quelQue chose comme une tarantelle coiiective ou comme une dânse de guerre d'un clan sauvage /”'1 în orice caz, eu şi azi cred că singură Ciuleandra, din câte jocuri cunosc, poate să explice extazul dansului, al dansului ca o manifestare a adoraţiei supreme, ba chiar al dansurilor religioase care. se sfârşeau prin mutilări sau sacrificii umane…

În sfârşit, eram vrăjit şi terifiat. Aşteptam cu o înfrigurare dureroasa reînceperea jocului şi-mi era tearnâ că nu va reîncepe.

E ceva care aduce cu o taranteiâ jucată în grup sau cu un dans de război ai unui trib sălbatic i (fr.) din pricina extenuării participanţilor. Cârciumarul. pe care nu mă putui stăpâni sa nu-l întreb, mă asigură râzând viclean că aici numai Ciuleandra merge acuma, până ce se înnoptează, c-aşa-i obiceiul, doar să se odihnească puţintel lăutarii. Aveam emoţie ca la un examen-absolut nepregătit… Şi deodată chemarea lăutarilor: strunirea'instrumentelor! Ciuleandra reîncepea… Nu mai avui răbdare. Şoptii t&tâlui meu: „Je

veux essayer cetie dânse, papa, qu'en dâtes vous?” 1 Mi-a răspuns zâmbind: „ Vas-y!' Până să-mi răspundă mă şi repezisem. M-am agăţat în horă la întâmplare. Am avut totdeauna o credinţa fanatică în puterea hazardului. Sunt convins că hazardul, cu capriciile lui, e promotorul adevărat al tuturor faptelor mari din istoria omului, aş zice a! întregii civilizaţii omeneşti, ba chiar stăpânul reai ai întregului univers… Ei bine, acest misterios diriguitor ai destinelor noastre mi-a dăruit ia dreapta o vecină extraordinară, o fetişcană de vreo paisprezece ani, o bruna nespus de delicată, coborâtă parcă dintr-un tabâou de Grigorescu, cu nişte ochi albaştri, umezi şi fierbinţi, care mi-au aruncat o privire atât de stranie, că mi-a răscolit dintr-o dată toate străfundurile inimii. Era înăltuţa, bine făcută, c?ou! goi cu pârul despărţit în două coade lăsate pe spate… i-am trecut braţul pe după mijloc. Avea carne'a ca piatra. Ea mi-a cuprins gâtul cu stânga, îi simţeam mâna aspră, mă frigea şi mă aiinta ca o dezmierdare, întorsei capul spre ea, lia aibă şi înfloritâ ascundea doi sâni abia împliniţi ai căror muguri se zbuciumau sfios pe boranglcul ieftin. Se uita şi ea la mine şi râse ciudat, cu o gura minunată şi cam batjocoritoare, Pe urmă, repede suci capul în ceaiaitâ parte, ca şi când i-arfi fost ruşine de mine sau. de oameni, pentru că s-a uitat la mine… Dar jocu! începuse. Nu-l ştiam şi nici nu aveam nevoie. Ritmul muzicii şi pornirea celorlalţi rnâ duceau ca un şuvoi irezistibil. Uneori corpul fetişcanei mă atingea, şi atunci eu îi strângeam şi mai tare mijlocul. Ea răbda strânsoarea mea, însă, cu o uşoară strâmbătură, parc~af fi vrut să-mi demonstreze că nu-i face p'âcere. Aceasta mă îndârjea. O ţărăncuţă ca asta să rnâ respingă pe mine care în saloanele bucureştene aveam reputaţia da mare cuceritor de snimi feme-

| Vreau să încer: dansul îs'.a, taâă, ce zici? (fr.) ' Du-te! (f r.)

S7^ ieşti? în furia jocului ajunsese să se lipească de mine atât de mult că-i simţeam respiraţia. Eram ameţit de

vârtejul Ciuleandrei, ca şi de pofta lacomă ce mi-o stârnise îndrăcită de fetiţa. Am întins gura şi am sărutat-o repede pe coltul buzelor. Surprinsă şi neputându-se apăra altfel, şi-a înfipt dinţişorii în obrazul meu, ca o pisică supărată, şi apoi a dat un ţipăt scurt, de mulţumire. Un flăcău strigă râzând gros: „Nu te lăsa, boierule!” Am râs şi eu prosteşte, a râs şi fata, roşită, aprinsă de osteneală. Iar peste câteva clipe, la altă învălmăşeala, am sărutat-o din nou şi ea n-a mai putut să-mi răspundă, ci doars-a încruntat, cu necaz… Pe urmă, când s-a isprăvit Ciuleandra, şi în vreme ce toţi se risipeau, eu am rămas de mână cu ea.,. Cum te cheamă, fată frumoasă?” „Mâdălina!”, murmură ea ruşinată, privindu-mă pe sub gene. „Mâdâlina şi mai cum?”,. Mâdâlina Crainicu”, şopti scurt atunci, se smulse din mâna mea şi alergă într-un suflet sub un copac, unde, la umbra, chicotea un cârd de fete. Statui acolo, pe loc, câtva timp, fascinat, cu ochii după ea. Fascinat de joc şi fascinat de fata… Când îmi revenii puţin în fire, urcai în cerdac la tata şi-i zisei cu hotărâre şi însufleţire: „Papa, j'ai trouve ce que vous desirez!”1 Bătrânul primi cu oarecare răceală declarata mea. Nu era de-ajuns să-mi placă mie, important era să-i placă lui. Totuşi ceru îndată informaţii de la hangiu. Aflarăm că Mâdâlina e fata unei văduve cu încă patru copii, femeie săracă, dar harnică şi cinstită. „Fata e cumsecade?” întrebă tata. Cârciumarul se închină:” Se poate, boierule?… Apoi n-o văzurăţi că e chiar copil, să tot aibă vreo treisprezece-paisprezece ani. Că s-a prins şi ea în horă? E primită aşa, mai mult de haz, că-i fată dezgheţată şi joaca bine… Altfel însă, se poate…?” Bătrânul totuşi stărui implacabil: „Tatăl ei din ce cauză a murit?”, jn război, cucoane, un glonţ nemţesc l-a omorât la Predeal!” Atunci tata dori s-o vadă mai de aproape. Hangiul, îndatoritor, strigă numaidecât: „la chemaţi încoace, mâi oameni, pe Mâdâlina Crainicului, s-o vadă boierii!”(Şi urmă către tata: „Dacă aţi vrea s-o angajaţi la dumneavoastră, v-aţi face mare pomană, că maică-sa de-abia mai ştie cum să-şi ţie zilele cu atâţia copii pe cap,.”

Mâdâlina fu adusă mai mult cu forţa până la scara ceardacului de unde tată, am găsit ceea ce doreşti! (fr.) cârciumarul o luă de mână şi se apropie cu ea, dojenind-o: „Nu fi neroadă, fato, când vor boierii să-ţi vadă mutra!” Tata, examinând-o cu mare atenţie, îi puse câteva întrebări, la care răspunse pe jumătate ea, pe jumătate hangiul. Toată lumea de la horă se adunase în jurul ceardacului să afle ce vor boierii cu Mâdâlina. Ca să evite aglomeraţia, deşi altfel simţeam că ar fi dorit s-o mai descoase, bătrânul îj dădu drumul, sa umble sănătoasă. Râmase gânditor, iar când ne mai slabi puţin hangiul cu explicaţiile şi insistenţele, îmi zise grav: „Fata e drăguţă, nici vorbă, dar trebuie să mai chibzuim!” „Să ştii, tată, că eu pe asta o vreau!” Am observat că insistenţa mea nu-i displăcea, precum nu-i displăcuse nici fata. Peste un sfert de oră plecarăm mai departe şi sosirăm cu bine, fără nici o altă pana, la Măneşti. Două zile, cât stăturăm acolo, bătrânul nu-mi mai şopti nimic despre Mâdâlina. Îl simţeam îcâuşi ca numai la ea se gândea şi că-şi întocmea planul de bătaie. A treia zi, la întoarcere, oprirăm iar în Vărzari. Hangiul ne călăuzi la mama Mâdâlinei şi pe drum ne povesti, cu mare aparat de amănunte, că tatăl fetei a fost omul cel mai voinic din sat. un bâi'baî straşnic şi bun ca rădăcina de leac, încât toată lumea îl regretă.,. Mai bine piereau zece alţii şi se întorcea dânsul!” Când ne văzu mama Mâdâlinei intrând în ogradă, să se topească de zăpăceală. Ne pofti totuşi, cu ajutorul hangiului, în casă. O murdărie şi o sărăcie cum numai la noi la ţară se găseşte. Mâdâlina se silea să mai ascundă ce se putea, să nu găsească musafirii prea urât... Şezurăm. Tata, solemn şi grav, spuse îndată, verde, fără ocoluri, că doreşte să ia pe Mâdâlina şi să o mâriâe cu mine. Vădana căzu pe laviţă de spaimă, însuşi hangiul deveni perplex, căci la aşa ceva nu se aşteptase. Se uită chiar pe furiş puţin bănuitor la noi, dacă n-am fi cumva nişte înşelători cum umbla atâţia de ademenesc femei, ca să le precupeţească pe urmă cine ştie pe unde. Bătrânul însă continuă cu amănunte: Mâdâlina va

fi adoptată după toate formele de mătuşa Matilda, va primi o educaţie distinsă şi, mai târziu, când va sosi timpul, va deveni soţia mea. Speră că fata are să mă iubească. Pe lângă adopţiunea Mâdâlinei, mai constituia o zestre de cincizeci mii lei pentru fetiţa cea mai mica a vădanei… Femeii nu-i venea a crede nimica, zâmbea mereu tâmpit, se ştergea la gură cu coiful nâfrâmii şi, pintre picături, ocara pe cei doi copiâaşi care se hârjoneau după cuptor… fn sfârşit, să nu mai lungim vorba decjeaba. O oră de tratative şi târguiala s-a terminat cu o învoiaiâ categorica. Femeia dădu mâna cu tata şi cu mine, în vreme ce Mâdâlina, care mă! ieşise pe-afară de câteva ori, acuma ghemuita lângă uşa, începu să piângă, bâibâind speriată, aproape îngrozita: „Mămuca, nu mă da! Nu mă da, mămuca!'.,. Ca să nu fie nici o îndoială în privinţa seriozităţii afacerii, merserăm întreg alaiul Ia primărie unde tata repeta declaraţia despre intenţia rnătuşii Matiida de-a adopta pe Mădăiina şi promisiunea lui ca va ii izestra pe o copilă de-a văduvei, drept care depunea, în mâinile ei şi?n faţa primarului, zece mii de lei, restul urmând să fie vărsat după ce se vor fi împlinit toate fprmele adopţiunii Mâdălinei… Pe urmă Mâdâlina fu îmbrăcată în straiele de sărbătoare, în ceia de la Ciuleandra, pe urma o iuarăm între noi în maşină şi ne întorse-răm la Bucureşti…

— Da ' zise atunci doctorul Ursu cu glas aspru şi ciudat.

Puiu se opri nedumerit, ca şi când glasu! doctor ului i s-ac fi păruf suspect.

— Te-am întrerup? numai pentru că te văd prea ostenit i adaoga doctorul imediat, observând impresia ce a făcut-o întreruperea lui.

Fata lui Puiu se lumină. Atenţia doctorului îi măgulea. Nu simţise nici o oboseală, dar acuma parca o torcpeaiâ începea să-! încerce. Totuşi, vrând să răspundă la amabilitate cu amabilitate şi apoi socotincfu-sa negreşit dator să lămurească chestia Madeieinei încât să nu mai

poată rămâne nici un fei de bănuială în sufletul doctorului, Puiu reluă îndată, cu un surâs recunoscător:

— Mulţumesc, doctore, eşti foarte drăguţ, dar mă simt foarte tine. Şi, va sa zică, sosim în Bucureşti şi tragem direct la tante îvfetiâda, căreia tăia îi încredinţează pe Mădâ'ina, cu avertismentul să vegheze asupra ei ca ochii din cap şi mai cu seamă s-o ferească de mine ca nu cumva… Ei, biata mătuşă Matiida înmărmuri când se pomeni aşa din senin cu o fiică adoptiva, culeasă cine ştie de unde, dar se îmblânzi îndată ce tata îi spuse că sarcina Mâdâlinei rămâne în sarcina lui personală şi deci tante Mafiida, cam avară din fire, să nu-şi teamă moşioara şi toate celelalte, căci le '/a putea lăsa cui doreşte, dacă nişte nepoţi obscuri vor merita, fireşte mai mult dărnicia ei, decât fetişcana asta adorabila… În zilele următoare au fost conciliabule grave şi interminabila între laia şl tanie Matiida asupra Mâdâlinei. Discuţia privea, evident, educaţia ce avea să primească fata. O nemţoaică straşnică fu angajată, înainte de a cădea ei de acord, ca s-o cioplească deocamdată cât e necesar, pentru a o putea expedia apoi în străinătate, într-o luna, Mâdâlina era de narecunoscut. Devenise o domrşoarâ încântătoare, 'carnei prin stângăcia ei. Mătuşa îi schimbase numele în Madeleine chiar de a doua zi. Zicea că-i vine mai la îndemână, căci tante Tilda are o slăbiciune aproape bolnavă pentru tot ce e franţuzesc şi crede ca orice femeie bine crescută trebuie să vorbească perfect franţuzeşte şi cu accent parizian. Fata, fireşte, nu se împotrivi nici ia schimbarea numelui, cum nu se împotrivise la nimic. Mie mi-a mărturisit totuşi, peste câteva zile, că-i plăcea mai bine Mădâiina, fiindcă era mai dulce, ceea ce îotr-adevăr rri sa p.?rea şi mie şi a recunoscut apoi'şi iată. Dar atâta concesie merita şi tante Matiida, mai ales ca îndrăgise;]-ozav pe Madeleine şi avsa acum ambiţia să scoată din sa cea mai dlstmsâ domnişoară căci, zicea, în Madeleine e stofa de adevărată cucoană… Cum se împlini luna, mătuşa şi lata urcară fata în tren şi o însoţiră în Elveţia, la un pension din

Zurich, col mai bun din toafâ Eiveţia-tata spunea că din toată lumeaunde. cu profesoare ypeciaâe şi cu program special, înâr~un an de zile urma să se rafineze şi să înveţe franţuzeşte şi nemţeşte, în răstimp <1& un an înante Tiida s -a dus de vreo cinci ori să o vadă şi sa constate progresele şi de câte ori se întorcea, nu contenea cu laudele: „C'esî une petiie meiveâlle, Polyl”1 Pe mine, acuma, când îi făceam vreo mojicie, mă amenînţa foarte serios că n-are să-mi mai dea pe Madaleine, ca eu nici n-aş merita o fată ca sa… Deşi programul iniţial fusese să stea acolo numai un an, iar apoi să treacă un an ia Paris şi încă un an la Londra, tata hotărî să o mai ţie un an ia Zurich. ca să câştige c bază cât mai solidă. Cum bătrânu! purta toate cheltuielile, până şi drumurile mătuşei Tiida. hotărârea iui fu urmstâ întocmai, oricâttante Matiida. spălându-se pe mâini, obiecta că anul suplimentar fata l-ar fi făcut mai cu folos în Franţa, singura ţară unde se pot însuşi manierele.

E o mică minune, Poly! (fr.) civilizate şi unde sufletul omului se poate rafina aievea…

Între timp trebuise sa plec şi eu la Paris să-mi iau un doctorat, ca să fiu la înălţimea aspiraţiunilor bătrânului. O singură oară am putiit-o vedea la Zurich, în prezenţa mătuşii, care venise cu mine să mă instaleze. Ne abătuserăm înadins pe!a Madeleine. Ei bine, tanâe Matilda nu exagerase deloc de data asta. Madeleine era într-adevăr o minune. E inexplicabil ce repede se adaptează femeile! îţi făcea impresia că s-a născut principesă, atâta delicateţe avea în toată înfăţişarea, atâta simplitate şi firesc în gesturile şi atitudinea ai… Am vorbit, evident numai franţuzeşte şi am remarcat, spre ruşinea mea, că ea vorbea infinit mai bine ca mine care, de când am deschis gura în lume, sporovăiam aproape numai în limba lui Vcltaire.

Pe urmă, cât am stat la Paris, cu toate că în al doilea an o aduseseră şi pe ea acolo, nu mi-a fost permis s-o văd decât de două ori, o dată cu tante Tilda şi a doua oară cu tata. În sfârşit, când eu am venit acasă cu diploma în buzunar, ea a

trecut în Anglia, ca să se împlinească întocmai programul stabilit, în toamna următoare, apoi, s-a întors şi ea. fante Matilda, mândră şi încântată, a introdus-o numaidecât în lume şi, profeţiile el s-au împlinit într-adevăr, căci într-o singură seară a cucerit Bucureştii. Am constatat că mătuşa putea foarte lesne să-şi ţie ameninţarea: în orice moment zece pretendenţi, cel puţin, toţi mai buni ca mine, ar f i f ost gata să se prosterneze la picioarele Madeleinei… Fireşte, era o deosebire mare între Mâdâlina de odinioară, de la Ciuleandra, şi Madeleine de azi, o deosebire nu numai în ceea ce se vedea, ci mai ales în sufletul ei. Mâdâlina fusese veselă, exuberantă, aproape sălbatică, pe când Madeleine era blândă, discretă şi melancolică, o melancolie care punea un mister în ochii ei, în surâsul ei, în glăsui ei, şi care, cel puţin aşa spunea iumea, o făcea maijspititoare…

În aceeaşi iarnă tata mi-a reamintit că am douăzeci şi şapte de ani, că Madeleine are optsprezece şi, că deci a sosit momentul… Eram fericit. Niciodată vreo comunicare de-a bătrânului nu mi-a produs mai multă bucurie, în cei patru ani îmi făcusem de cap, încercasem toate amorurile, dar Madeleine rămăsese în inima mea o icoană sfântă. O adoram cu atât mai profund, cu cât despărţirea de patru ani mi-o împodobise cu nimbul unei taine.

Şi aşa, după toate formele şi pregătirile de rigoare, după o logodnă ceremonioasa, cununia s-a putut ceiebraândată după Paşti, acum patru ani…

Puiu stătu câteva clipe gânditor, ca şi când evocarea l-ar fi strămutat în altă lume. Se uită la doctorul Ursu, care îl privea nemişcat, zâmbi şi urmă:

— Vezi dar bine acuma că nu e nici un secret inavuabil!… Cum s~ar fi putut ascunde lumii asemenea lucru şi de ce să-l fi ascuns? Toată lumea care se interesa cunoştea povestea noastră. Fireşte, nu-mi putea cere nimeni şi n-aveam nici un motiv să-i dau publicitatea cea mai largă, poate chiar prin Monitorul oficial ori prin Universul… Era doar o chestia intimă, a noastră, care ne privea numai pe

noi! Mie nu putea să-mi fie ruşine de Madeleine, precum nici ea n-avea pentru ce să se ruşineze de tfâdâlina!

Doctorul, cu o vioiciune nefirească, insistă:

— Foarte frumos, dar tot n-am înţeles de ce s-a pus în necrolog Mâdâlina?

— Eu, de-aici, cum să ştiu, doctore? zise Puiu abătut că povestirea lui n-a reuşit să suprime toate obiecţiile doctorului, îmi închipuiesc însă că tata a pus, din delicateţă pentru amintirea ei. Căci noi, în familie, când o răsfăţăm, îi ziceam Mâdâlina, iar ei îi plăcea. Şi noi găseam că i se potrivea mai mult acuma, când era atât de blândă şi de dulce, ca odinioară când fusese altfel…

Ursu tăcea, puţin încurcat. Părea că mai rumegă vreo întrebare sau filtrează cele auzite. Puiu se roşise, dar ochii i se limpeziseră. In toată înfăţişarea iui era întipărită o reverie care pe doctor, când o observă, îl făcu să se scoale şi să-i zică brusc:

— Mulţumesc… desigur ai obosit…

— Nu, nu, protestă Puiu cu o însufleţire sinceră. Mi-ai făcut un mare bine, doctore, nici nu-ţi închipui! La început, da, mă cam enervase întrebarea dumitale, recunosc şi te rog să mă ierţi i Nu-rni dădeam seama că astfel mă îndemnai să-mi reamintesc nişte momente atât de fericite, să le retrăiesc, să descopăr iarâş' pe mica mea Mădâjina, s-o re îndrăgesc… E tot ca puteai să-mi oferi mai plăcut!… Îţi mulţumesc, mulţumesc!

Se ^epazi furtunos ia doctorul Ursu, îi apucă mâna şi i-o t i strânse puternic.

Dcctorui, după ce îl conduse şi-l dădu în grija internuiu spălă pe mâini parca i-ar fi fost frică să nu se infecteze.

XX.

Dp-aci înainte Puiu aştepta cu drag vizitele doctorului, ca pe ale unui prieten drag şi binevoitor, îi zâmbea cu încredere mereu, deşi doctorul nu-i răspundea la fel, ba parcă devenise mai mohorât. Puiu însă nu voia să ia în seamă nimica, îşi zicea ca sunt închipuiri de-ale lui, pe care

are să le regrete, cum regretă acuma ca l-a bănuit odinioară din pricina Madeleinei. În războiul ce-l! ducpa aic< cu sine însuşi a fatd sa oxagereze importanţe fiecărui geft, să i se pară că descoperă duşmanii.” în cele din urmă, însă, ajunsese să vadă că toate au fost excrescenţe de-ale mintii lui înfi>rbântate, de-ale sensibilităţii lui bolnăvicios de ascuţite.,.

Într-o zi, când se simţea mai mulţumit, bătrânul Policarp Fannga sosi mai agitat ca de obicei. Trimise îndată pe gardian să se plimbe pe condor, fiindcă trabuie să vorbsască ceva particular cu Puiu. Avea un aer misterios şi indignat, care pe Puiu îl făcu să surâdă indulgent:

— S-a întâmplat ceva grav, iată?

— Puiule, e?ntr-adevâr foarte g-'av! zisa Faranga în picioare „-<b -o ţinută aproape marţială, Ce a'oaeur est une canaille! T:-

— Exagerezi, tată!

— Dutout, dutcuî!zSQ enervă bătrânul. Am şi hotărât; cu orice rscLif: ss stăruinti trebuie să îe scot de aici, să intri în observam; în aif sanatoriu, ia un om cumsecade i Voilâ!”. -

— j.

Doctorul îsâa b o canalie i înţelegi „> O canalie! (fr.j 'Nicidecum, nicidecum i (fr.) iată! (fr,)

— Tocmai acuma când am rnoepui să mă sirni mai bine? zise Puiu tot calm, tot îngăduitor.

— Şi mai bine ai să îe simji întră rişte medici umani şi între oreâe.% nu ca aici, duşmani! striga Faranga, stăpânindu-se însă şi adăogând mai încet: De-altfel m-am sfătuit azi şi cu Tilda E şl aa absolut de părerea mea: trebuie să îe mutăm de-aici, sa te scăpăm din ghearele acestui doctor mizerabil! Eu îe-am adus aici contând pe Demarat, în grija căruia te puteam lăsa cu toată 'ncrederea… Nu mi-am închipuit însă că…

Vorbind, iar se înfierbântase. Se întrerupse; îşi smulse barba, ceea ce însenina culmea enervării, făcu câţiva paşi şi se întoarse ia Puiu, mai potolit:

— Aseară, la club, am stat de vorbă cu profesorul Dordea. M-a întrebat ce mai faci, cum îţi merge şi aşa am ajuns sa discutăm şi despre doctorul Ursu. Dordea î! cunoaşte perfect, l-a avut alev. Ei bine, ştii ce-mi spune Dordea? „Merituos, chiar excelent ca medic, zice, dar ca om, cu desăvârşire imposibil!” Ai înţeles? Ce-mi pasa mie de calităţile lui profesionale, daca alffel e execrabil? Zice că de prin Universitate nu scăpa nici o ocazie să-şi arate' ura cea mai neagră împotriva ciocoilor, înţelegând prin ciocoi, fireşte, pe toţi oamenii de treabă care nu poartă iţari şi opinci. Mania asta a lui era atât de cunoscută că Dordea l-a şi întrebat o dată cum se poate, un intelectual ca el, ss. afişeze nişte concepţii atât de barbare? Dar, zice, n-a putut smulge dintr-însu! ' decât ca ciocoii i-au zdrobit inima şi alte asemenea bazaconii. -Prin urmare vezi; e de ajuns să fii ciocoi, ca acest specimen primitiv să te urmărească cu ura lui maniacă!

— Şi Dcrdea o fi exagerând sau l-a înţeles greşit, murmură Puiu nezdruncinat.

— Deloc! se încăpăţâna bătrânul. Dordea nu vorbeşte niciodată fleacuri şi nici nu se ţine de clevetiri. Dacă mi-a spus lucrurile acestea, a vrut cu siguranţă să mă previe în mod fin să nu mă culc pe o ureche în privinţa ta şi să-mi iau masurile din vreme. Evident. medic şi el, n-a putut să vorbească prea deschis… Şi, de altfel, cuvintele lui despre el se coroborează cu diversele păreri c*, a adunat Matilda de pe Ia prietene de-a!e ei dintre care unele au test internate aici, în sanatoriu, şi!-au putut cunoaşte din contact direct, iar altele au avut prietene bolnave aici şi venind mai des să le viziteze, l-au cunoscut indirect. Ei bine, nimeni nu spune decât ca e un mojic fără pereche. Doamna Ferentaru, o ştii, a fost inspirată când a zis că niciodată n-a văzut om cu nume mai potrivit ca acest Ursu nesuferit!

Totuşi Puiu râmase neclintit în bunele-i păreri despre doctorul Ursu şi nici nu voia să audă despre mutarea în alt sanatoriu.

— Bine, Puiule, îl dăscăli Faranga, dar să nu uiţi ca de el depinde viaţa ta! De referatul lui L. Nu e prudent să-Ji laşi viitorul în mâinile unui om care e adversar declarat al clasei sociale din care faci parte!

Apoi, după multe zadarnice stâruinti, bătrânul îi destăinui că, în contra voinţei lui de a face vreo intervenţie, el, Policarp Faranga, a fost aproape în fiecare zi la Ursu şi, cu toate aluziile lui discrete, fireşte, n-a reuşit să scoată măcar un cuvânt liniştitor, necum binevoitor.

— Nu-ţi mai spun că o dată a fost chiar nedelicat! sfârşi el cu amărăciune. N-am făcut caz, pentru că orice gest al meu s-ar răsfrânge asupra ta, care te afli în puterea lui. Destul că a îndrăznit să nu fie cât trebuia de cuviincios faţă de mine, om bătrân şi cu o situaţie care ar merita să-i comande cel puţin respect!

Nimic nu putea însă sa clatine convingerea lui Puiu care, în cele din urmă, zise îndurerat:

— Ce râu mai mare să-mi facă el decât mi-am făcut eu însumi prin ceea ce am făcut? Că are să-mi dea un certificat de responsabilitate? Ei, şi?! Ar fi oare asta o catastrofă mai grea decât moartea Madeleinei?

— Ar fi şi moartea ta, Puiule! tresări bătrânul. Ar fi a doua crimă ce m-ar lovi şi pe mine!... Una ajunge, Puiule! A doua trebuie evitata cu orice preţ!... Însăşi Mâdălina, sărmana, n-ar dori să fie astfel răzbunată!

l se umplură ochii de lacrimi. Se întoarse spre fereastră, scoase batista şi, prefăcându-se că-şi şterge nasul, îşi opri plânsul, ca nu cumva să-! vadă copilul şi să-şi strice dispoziţia.

— Nu te-am adus aci, continuă apoi, ca sa sfârşeşti acolo unde puteai să începi! Te rog dar să cumpăneşti bine când persişti într-o atitudine sentimentală absolut nepotrivita cu împrejurările!

Puiu ripostă deodată, ca şi când l-ar fi jicnit:

— Bine, tată, dumneata vorbeşti parcă acum ar mai avea vreo importantă micile trucuri avocăţeşti! Parcă de-aici

încolo m-ar mai putea interesa lumea din afară L. Ca sa mă împac cu lumea aceea, ar trebui să mă înşel, să mă prefac că sunt nebun… Ei, * asta nu se mai poate, tată, cu nici un preţ! Nu vreau să înşel, să -mi mai încarc conştiinţa şi cu o înşelăciune spre a scăpa de urmările unei crime! Nu pot!… Şi chiar dacă aş fi atât de ticălos să vreau, n-aş şti cum să simulez, iată!… Prin urmare stau aici, cum aş sta oriunde, şi aştept liniştit să vie!

— fntr-adevăr, ai dreptate, zise bătrânul Faranga încet. Tu ai aici atâtea frământări şi eu mai vin cu… C'est fini!

Plecă apoi amarat, precum şi Puiu râmase amărât. Fiecare se plângea în sine de celălalt că nu vrea să-l înţeleagă.

„Eu am să-mi văd de cele prezente, căci cele viitoare vor veni la timpul lor!", îşi zise Puiu resemnat şi totuşi mândru că nu s-a lăsat înduplecat.

— / f aut agir, Tilda mais sans plus compter sur lui! zise trist bătrânul Faranga, ajungând acasă la Matilda.

Şi Matilda aproba cu înflăcărare:

— C'est ca, mon vieux Poly! II f aut le sauver malgre lui!3

XXI.

Fiindcă lui Puiu îi era silă să citească ziarele, i le citea gardianul şi astfel deveneau amuzante. Andrei Leahu mai muit silabisea decât citea, şi tocmai asta îi plăcea lui Puiu. Grăbit nu era deloc; dimpotrivă, încetineala fără voie în cetire a gardianului umplea mai mult timpul, scurtându-l. Şi cum noutăţile nu-! interesau, ascu!ta numai glasul cela cu intonaţii de şcolar silitor, cu repeâiri de silabe până să ghicească un cuvânt, cu câte-o qbservaţie printre fraze completând conţinutul rnai deseori presupus decât înţeles aisvea. Leahu însuşi se bucura mai cu searnâ când descoperea în gazetă ceva despre Argeş, judeţul iui; i& odată când, din întâmplare, văzu şi satul sau înâr-o înşirare de ecmuna vizitate de un ministru excesiv de activ, toată ziua, de zeci da ori, s-a întors la pagina respectivă, oftând gânditor şi cu rhara pâroro de rău:

— Va să zică, a umblat şi pe la noi!… Care ce s-o fi întâmplat de a trecut?

De altfel Puiu, fiindcă observase câta plăcere îi face, îl punea mereu să-i povestească de pe-acasă orice îi venea în minâe. Leahu începea totdeauna, sfios şi nehotărât, despre boierii pe care-i cunoştea: c-âu fost aşa şi au dres aşa, că în cutare an oamenii nu s-au putut învoi, că odaia au venit pâimaşi străini tocmai din Secuime… De-abia pe la sfârşit scotea la iveală povestirile despre păţaniile ţăranilo; în privinţa cărora amintirea lui era inepuizabilă…

Acuma, după ce plecă bătrânul, ca să-şi aiunge cu totul urâtul ce-' apăsa sufletul mai râu ca totdeauna, trecu în anticamera, se întinse pe patul gardianului, ca de obicei, şi porniră să îăifâsui-ască, După un răstimp însă, chiar când Leahu se înfierbântase cu povestea unei fete de la ei, care rămăsese însărcinată cu unuî şi o-a dus tocmai la Piteşti să lapede şi apoi să se bage acolo la stăpân, ca în sat o arătau cu degetul oamenii de omenie, Puiu îl îd^erupse deodată, ridicându~se pe jumătate şi cu nişte priviri suitori:

— Dar la voi cum se joacă Ciuleandra, Andrei?

— De, conaşule, zise gardianul puţin uimit că-l întrerupe şi mulţumit de întrebare, Şuleandra e un joc greu şi trebuie să fie mulţi jucători şi lăutari buni care să ştie şi ei jocul… Greu!

Puiu vru să-l roage să continue povestea cu fata şi, împotriva voinţei, se pomeni spunând:

— Tu ai jucat vreodată Ciuleandra?

— Cum să nu fi jucat, boierule! se făli Andrei. Câte opinci n-am rupt cu ea, Doamne păzeşte! Că parcă omu-i şi nebun la Şul&andra, şi alâa nu!

— Straşnic jociobservâ Puiu cu o pornire ce nu se lăsa stăpânită. Şi eu am jucat Ciuleandra o dată, o singură dată, la Vărzari… A fost foarte frumos! Atunci mi-am ales şi nevasta, de ia Ciuleandra… Ştii, ceea pe care am sugrumat-o, înţelegi?… Ciuleandra şi nevasta!

Îşi dădea seama că spune lucruri pe cară nu vrea şi totuşi le spunea cu un glas straniu, încât însuşi gardianul se uita la dânsul nedumerit. Totuşi, ca să fie cuviincios, Leahu aproba:

— Apoi prin partea noastră mai toţi flăcăii de la Şuieandra se însoară… Acolo se adună fiecare cu fata ce-i place şi mi se strâng şi se oţăresclajoc, pânâce-şi pierd minţile… Aşa-i jocul, boierule!

Ascultând distrat cuvintele gardianului, Puiu se chinuia să-şi reamintească melodia Ciu/endrei şt, pentru că rai izbutea, se simţea profund nenorocit. Ii trecu prin gând că ar trebui să schiţeze paşii, ca să-şi amintească mai repede, îşi dădu seama că gândul e bolnăvicios, îl alungă şi-şi zise ruşinat că gardianul!-ar crede smintit, în acelaşi timp, însă, nu se putu opri să nu întreba;

— f-ascuita. Andrei, tu poţi să-mi şuieri Ciuleandra?

— Ba să mă iertaţi, conaşule, răspunse Leahu atât de speriat, parcă l-ar fi îndemnat la ceva extraordinar de ruşinos, ca eu de când sunt n-am şuierat, că nici n-am avut de la Dumnezeu dar ia cântece…

— Păcat! murmură Puiu, în picioare, cu o figură imobilă, plină de hotărâre. Aş fi vrui sa văd cum o joci tu, dar nu-mi pot aminti rnalodia, că ţi-aş şuiera-o foarte bucuros!ţ

— Apoi ca eu tot n-aş juca, boierule! zise gardianul cu un râs silit prin care voia să-şi ascundă neliniştea. Nici nu mi-ar şede bine, zău aşa, că Şuieandra e cu multa săritura~$i au, de. p-ort în spate ani multişori!… Joc de tineri, boierule, cu puteri de naram, iar eu am ris;pst ce-am avut. şi în război şi în alte necazuri, de mă mulţumesc să-mi ţin zilele…

— Ba eşti zevzec. Leahuie! bufni Puiu cu manie reţinuta anevoie. Te lauzi ca ştii şi nu ştii nimic

— Nu zău. boierule, să nu vă supărat:! sa rugă Andrei, căutând să-S mulcomească. S~a şi întunecat, boieri: din alte cernere sunt bolnavi, nu ca dumneavoastră, şi se culcă devreme şi nu suJ t i ferâ gălăgia… Apoi de m-ar prinde

cineva ţopăind pe-aici, ar fi vai ş-amar ce-aş patimi de la domnul doctor!

Cu o sforţare dureroasa, Pui J se stăpâni să nu mai stăruiască. Vedea bine cât de ciudată e dorinţa lui subită cu Ciuleandra şi mai ales imposibilitatea lui de a-şi înfrâna gura. Ca să scape de ispita ce scotea mereu capul în sufletul său, puse pe Leahu să-i facă patul, să se culce. Se obişnuise să doarmă cu uşa spre anticameră deschisă. Acuma ceru s-o închidă. Peste împotrivirea lui, în fundurile min.tii îşi zicea că trebuie să mai încerce să-şi rememoreze melodia blestemată. Se dezbrăcă, se sui în pat şi, parc-arfi vrut să-şi înăbuşe pornirea ce creştea într-însul vijelios, închise ochii şi îşi trase tartanul peste cap. Crâmpeiele de melodie însă îl urmăreau acuma ca nişte albine întărâtate. Răsărea câte-o mâpurâ de undeva, îi fâşâia în ureche, se stingea şi lăsa în locul ei o dorinţă mai poruncitoare de a-şi aduce aminte. Sub înveli-toare începu să fluiere în surdină altă frântură de arie apărută din nou în creierii lui.

Încetă repede. Era falsă. Şi atunci, furios, sări din pat şi, în vârful picioarelor goale, se porni să îmbine nişte paşi de joc, fără zgomot, să nu-l audă de-aiâturi gardianui, să-şi închipuie că a înnebunit. Se trudi vreun sfert de ceas şi nu izbuti să închege Ciuleandra, Când se vârî iar în pat, asudat, se simţi mai mulţumit şi-şi zise: „Am să mi-o reamintesc… N-am să mă las!”

XXII.

După o noapte zbuciumată de visuri multe şi ciudate, Puiu se trezi foarte liniştit şi cu o hotărâre fermă în suflet, îşi făcu toaleta cu mai mare grije ca alte daţi. Se privi lung în oglindă şi-şi găsi o înfăţişare demna. Fata paiidâ, slăbită, pielea întinsă, lucioasă pe umerii obrajilor şi zbârcită puţin în colţurile gurii, apoi ochii rătăcitori şi mai adâr.cit; în orbite îi arătau un om nou, cu iotul deosebit de fostul aandy veşnic pudrat;-parfumat şi pomădat, îşi zise dă acestea sunt urmele sufarintei, se simţea încântat că a suferit atâta şi socotea ca prin suferinţă s-a apropiat de Madeieine.

Fixă oglinda cu picior pe masă aşa încât, trecând, să se poată vedea şi admira mereu, până va sosi doctorul, pe care-l aştepta azi mai încrezător ca totdeauna.

În sfârşit, Ursu apăru cu alaiul obişnuit şi-i adresă întrebarea cunoscută:

— Ce mai nou, domnule Faranga?

Îl măsură o clipă, arunca o privire împrejur şi se pregăti să plece. Puiu însă îl reţinu cu vioiciune:

— Doctore, te rog, am să-ţi fac o destăinuire foarte importantă!

Ursu se uita la el cercetător:

— Poftim! Te ascult!

— A, nu! se apără Puiu aproape protestând. E ceva particular şi doresc să ţi-o comunic numai dumitale, între patru ochi… Ţin foarte mult, doctore!

Doctorul îi mai privi puţin şi încheie:

— Bine, am sa te chem îndată ce voi termina vizitate…

Puiu fu cuprins de o înfrigurare mânioasa. Alerga de ici-colo, mormăind frânturi de cuvinte, părea şi-ar fi aranjat un discurs, trecea în anticameră la gardianul care.se aşternuse să descifreze Universul, iar se întorcea în odaia lui… De câteva ori trimise apoi pe Leahu să vadă dacă nu s-au sfârşit încă vizitele. Răspunsurile îl supărau căci erau invariabil aceleaşi: mai e niţel… Când fu chemat, în sfârşit, îşi luă brusc o ţinută rigidă şi porni cu paşi solemni, urmat de nedespărţitul gardian, ca de un aghiotant.

— Ei, s-auzim! îl întâmpină doctorul Ursu în picioare, scoţându-şi halatul alb.

În faţa lui, Puiu se simţi atât de emoţionat că vorbi cu glas înecat:

— Doctore, am descoperit pentru ce am omorât pe Madeleine… Ursu tresări. Aruncă halatul pe un scaun şi se apropie bănuitor.

— Ai descoperit? Dumneata? Nu se poate!

— A fost greu, fireşte, surâse Puiu, satisfăcut de neîncrederea lui. Nici nu mă mir că nu crezi. Cu toate astea

am descoperit. După lupte grele şi mari zbuciumări sufleteşti. A trebuit să-mi scrutez întreg trecutul, faptele, gesturile cele mai mici… A fes*

Î S muncă titanică!

Doctorul nu-şi putea ascunde uimirea. Avea o şovăire care arăta că nu ştie ce să creadă. Î! aşează şi-l invita să-i povestească. Şi Puiu, cu multă introducere şi copioase amănunte, spuse cum a ajuns să-şi dea seama că e împovărat cu o cumplită ereditate criminală şi cum aceasta a tot râvnit să se manifeste, până ce a izbucnit în uciderea Madeleinei… Povestind se făcuse mai palid, îi tremurau puţin mâinile, păstrând însă pe faţă mereu un surâs de martir.

— Acuma toate sunt clare în mine ca lumina soarelui, adaogă cu o strălucire extatică. Nu-ţi închipui ce îngrozitor a fost când a trebuit să-mi dau seama! Nu e puţin lucru să simţi categoric într-o bună zi ca eşti un criminal născut şi că toată viaţa ta a fost un lanţ de porniri criminale, de crime oprite la timp numai prin voinţa şi educaţia ta, că ai trăit atâţia ani cu povara asta imensă în suflet! Azi mă mir cum am putut trăi aşa, cum n-a fost nimeni să-mi deschidă ochii!

Ursu îşi regăsise stăpânirea. Cupa o pauză îi zise liniştit:

— Totuşi asta încă nu ne spune de ce tocmai pe soţia dumitale ai ucis-o?

— Curios eşti, doctore! se enervă deodată Puiu. Am ucis-o pe ea, fiindcă ea s-a nemerit să fie atunci acolo! Nu pricepi? Dacă-mi ieşea în cale jupâneasa, aş fi orncrât-o pe jupânească ori daca erai chiar dumneata în fata mea, străin cum eşti, fii sigur că pe dumneata te sugrumam!

Foarte agitat, făcu un gest cu mâinile, încleştâdu-şi degetele convulsiv, Doctorul urmări gestul şi întrebă brusc, aspru:

— Aşa ai sugrumat-o ş» pe ea?

— Probabil, răspunse pliu repede; apoi ca şi când s-ar; încurcat, continuă mai domol: Exact însă numi aduc ami.iţe.

Ş-i. În momentele acelea singur instinctul e conştient şi activ, restul se supune orbeşte!

După o mica tăcere, cu un glas aproape stins, zise:

— De altminteri, toată înfăţişarea mea. când eram furios, avea ceva din cruzimea bestiaiâ a primitivului… Cineva mi-a spus odată, nu şiiu cine, dar vorbele mi le amintesc perfect, mi-a spus, evident, glumind, că ia mânie seamăn ca două picături de apa cu omul din caverne

— Nda, murmură doctorul pierdut cu gândurile aiurea.

— Din toate astea trebuie să reţii, doctore, reluă Puiu apoi cu un nou avânt, ca motivul crimei e o dispoziţie criminală foarte puternica, înţelegi?… Eu, când rn-au adus aci, în primele momente de tulburare, nu-mi dădeam seama cum am putut săvârşi o crimă atât de odioasa… Ei bine, azi, după trei săptămâni de meditaţii necontenite, sunt lămurit. Adevărul adevărat e că sunt nebun! M-am constatat ou însumi, doclbre!… Nu o clipă Ja nebunie, cum credea sau voia să facă să se creadă bietul tata, ci o nebunie definitivă şi iremediabilă! Din nenorocire asta e realitatea, doctore!

Avu un râs scurt, nervos, sec, care răsună în oda:e ca c scuturare de cioburi sparte. Doctorul Ursu se cutremură, parcă l-ar fi atins o undă neaşteptată defrig.

XX!

— Ascultă Andrei, tu crezi ca eu sunt bolnav? Ori nu crezi? Spune drept! întrebă în aceeaşi seara Puiu, cu un râs straniu, pe gardianul care-i aşternea putu!

— Ce boală, boierule? zise gardianul răspunzând cu râs ia râsul lui. Boală boierească!… Aşa-i totdeauna, când boierul da de o belea mare. o întoarce degrabă pe chestia boalei şi s-a isprăvit toată încurcătura…

Leahu ştia. cum ştia tot sanatoriul, ca boierul lui vrea să se facă nebun ca să scape de puşcărie. De aceea nici nu lua în seamă unele ciudăţenii, dându-şi cu socoteala că. prin ele, boierul, şiret, umblă să-l lege şi pe el la gard. Altminteri i re părea foarte de treabă, bun la vcxbâ şi la inimă. In sinea sa, deşi poliţist, îi admira şmecheria: adică pentru că a greşit

de a omorât o femeie (care femeie nu-i vrednică rafie omorâta, zicea dânsul deseori de când i t a păţit ruşinea cu nevastă-sa), sa tai capul unui om cumsecade?… Mai cunoştea el cazuri de la armată când unii, ba ca să scape de tot de oaste, ba de vreo pedeapsă grea, încercau sa se prefacă nebuni. Dar acolo nu mergea ca aici, căci ţi-i punea în cearceafuri reci şi ţi-i muştruluia de le trecea repede pofta de-a simula…

Puiu, începând întrebările, se gândise să povestească gardianului ce-a vorbit azi cu doctorul. Acuma se răzgândi şi-l puse ~ pe el să-i spună cazuri de crime, doar el, ca poliţist, trebuie să cunoască multe. Ascultă un răstimp liniştit, apoi deodată îl opri:

— Stai, stai, Andrei, să vezi cum s-a întâmplat cazul meu… fn ziare n-aţi putut vedea mare lucru, ca nu ştie nimeni afara de mine cum a fost chestia… Dar să-ţi spun eu, ca să ştii şi tu!

— Adică în chestia cuconiţei? întrebă gardianul.

— Da… Ţie pot să-ţi spun, că acuma noi suntem ca fraţi, de peste trei săptămâni de când stăm împreună, ştii, camarazi ca la război, cot la cot…

Uită însă ce a vrut să-i spuie şi se întrerupse zăpăcit, înainte de a-şi aminti şirul, îi veni altă întrebare:

— Mâi Leahule, tu ai fost în război, pe front, aşa-i?… Atunci spune-mi, dar să nu minţi, câţi oameni ai omorât tu în război? Gardianul răspunse râzând:

— Apoi, boierule, războiul nu se socoteşte la omoruri, ca-n război omul nu omoară de bunăvoie, fără poruncă de la cârmuire… Dar eu, uite crucea, tot nu ştiu să fi omorât, nici în război, pe nimeni. De tras cu puşca trăgeam până se roşea ţeava câteodată şi eram bun ţintaş… Dar cu mâna mea nu ştiu să fi omorât nici măcar un bulgar!

Nemulţumit, Puiu urmă:

— La asalt n-ai fost niciodată?

— Ba fost, cum nu, că nădejdea noastră cea bună tot în baionetă ne-a fost. Dar nici acolo nu ştiu, zău cruce,

boierule… Că eu în luptă întorceam puşca şi loveam mai mult cu patul, că-mi venea mai la îndemână. Am plesnit eu aşa pe mulţi, dar de omorât m-o ferit Dumnezeu, că nici în război, spune şi la teorie, nu-i nevoie să omori pe inamic, ci să-l cotonogeşti, să nu mai poată face râu… =|

Puiu se arătă foarte decepţionat şi zise cu dispreţ:

— De-aceea n-ai omorât tu pe nevastă-ta când şi-a bătut joc de tine, vezi!

— Ba eu zic bodaproste, boierule, că n-am trăsnit-o, că-mi putrezeau oasele prin ocne pentru o muiere blestemată! făcu Leahu încet, închinându-se.

— Ei vezi, eu mi-am sugrumat nevasta cu toate că nu mi-a făcut nici un râu! reluă Puiu triumfător, cu o lucire aspră care-i mărea ochii.

Cum gardianul, în loc de răspuns, se mulţumi a strânge din umeri, Puiu continuă:

— Ba aş putea spune că nevastă-mea a fost un înger, băiete!… Dar eu am fost osândit de Dumnezeu să ucid şi soarta a căzut tocmai asupra ei, săraca… Eu, vezi tu, toată viaţa aş fi ucis, dacă nu-mi ţineam firea! Eu, de-aş fi fost pe front, omoram cel puţin o mie de nemţi!

— D-apoi că nici nemţii nu se lăsau aşa să-i omori cu una, cu două! observă Leahu cu gravitate.

— Ori se lăsau, ori nu se lăsau! se înfurie Puiu. Eu îi împuşcam pe toţi şi gata!… Că de-i ucideam pe ei, nu aveam să omor pe nevastă-mea, pricepi? Aşa stă chestia: de omorât trebuia să omor pe cineva… Acuma, dacă am stins un suflet de om, mi s-a împlinit osânda şi nu mai trebuie să omor pe nimeni, s-a isprăvit!… Toată nenorocirea cu nevastă-mea însă vine numai de la tata, că e! n-a lăsat sa fiu trimis pe front!

— Păcatele pentru oameni sunt, murmură gardianul foarte umil, dar Dumnezeu iartă pe om.

— Iartă, iartă şi trebuie să ierte, şopti Puiu tainic, şi cum să nu ierte, când ştii cum să rogi pe Dumnezeu… Dar când

nu ştii? Că rugăciunea să n-o schimbi mereu, ci s-o ţii întruna…

Deodată îşi dădu seama că vorbeşte fără şir, se întrerupse., îşi netezi fruntea şi pârul şi zise trist:

— Aidem la culcare, Andrei, că-i târziu i… Greu e păcatul pe suflet, Andrei, şi tare apasă!… Uite, eu câteodată îl simt mai greu ca o piatra de moară!

— Lăsaţi, boierule, că bun e Dumnezeu., încercă gardianul să-l mângâie.

— Chiar dacă e bun Dumnezeu şi te iartă, păcatul rămâne şi apasă şi nu vrea să te ierte!… Zi mai bine Doamne fereşte, Andrei!

— Doamne fereşte! -Noapts buna!

XXIV.

A doua zi ceru ~ă se plimbe în grădina r.anatoriuiu? Gardianul îi î. Tibrâcă bine cu blana caro i?e adusese de-acasă mai demult.

Aerul aspru a! începutuiul da martie î! înviora. Zăpada se topise, ds -abia ici-colo mai dăinuia cââe-o paia albâ-eenusie pe huma raagrâ, ruginită. Copacii îşi scuturau crengii© amcrţiie, parca duhu! primăverii ar fi revărsat vaiuri-valuri de întinerire.,. Mirosul de răveneală, ca un parfum viu ai pământului, îi deştepta în suflet puteri noi ci noi îndemnuri de viaţă. Păşea înveselit şi sprinten pe cărările umede, ascultând cu plăcere cum îi scârjâia sub picioare prundişul fin, dezgheţat.

— Vine primăvara, Andrei! susura Puiu într-un târziu cu nările gâdilate de o respiraţie plină.

— Vine, conaşule, mormăi gardianul cu mare nostalgie în glas. Pe îa noi oamenii îşi curăţă plugurile…

Tocmai ajungeau la grilajul dinspre stradă. Un tramvai gol trecea; în mijlocul vagonului conductorul îşi făcea socotelile sugând desperat creionul Un automobil verşi din partea opusă şi dispăru sunând prelung din claxon. Puiu îşi zise că e exact sunetul claxonului de la maşina lui. Doi copilaşi, pe trotuar, se opriseră şi se uitau, printre gratii, ca într-o

grădină din basme; când văzură însă pe Puiu cu însoţitorul!ui, o îuară ia fugă, speriaţi, parc-ar fi văzut nişte arătări... Chiar în acelaşi loc poposi pe urmă Puiu să privească pe strada care acuma era pustie de tot. Peste drum, o casă cochetă, cu poarta ce fier, cu trei ferestre!a faţadă, albă, avea un surâs primăvăratec. Puiu o mângâie din ochi şi-şi aminti că întocmai aşa a fost şi casa în care au stat ei la laşi, în timpul fâzboiuluiţPe peretele curat, iângâ poarta, erau două tăbliţe mici, una a Societăţii de asigurare, iar sub ea alta, cu fond albastru, indicând numărul casei în cifre albe. Din distracţie se sili să citească şi deodată tresări, ca şi când ar fi descoperit o veste urâtă.

— Ce număr are casa asta, Andrei, că eu nu-l văd bine? zise către gardian încet.

— Treisprezece! răspunse Leahu cu mândrie după câteva secunde.

— Treisprezece? repetă Puiu.

Aşa citise şi el, dar fiindcă îi trecuse brusc un fior prin inima, încercase să se înşele că n-o fi citit bine. Nu avusese niciodată aversiuni superstiţioase. Uneori, în lume, pentru că şi alţii pozau cu groaza de numărul fatal, se prefăcuse şi el că nu-l poate suferi, în realitate îi fusese indiferent orice număr, precum în general indiferent îl lăsau toate lucrurile problematice. Nici un argument însă nu-i putea alunga acuma simţământul vag şi cu atât mai tulburător de nelinişte ce începuse să-i înfăşoare sufletul ca într-un văi din ce în ce mai gros. După trei săptămâni de singurătate chinuitoare, pentru ce, când a ieşit întâia oară, a trebuit sa vadă o casă cu numărul treisprezece? întrebarea nu cerea răspuns, dar îi sfârâia în creieri, ca o duren ascunsă.

Continuă plimbarea prin grădină, mai mult ca să nu se lase copleşi! de o apăsare tot mai împovărătoare, l i era silă însă acuma de plimbare. Aerul i se părea umed şi înecăcios. Pământul ci3ios i se agăţa de şoşoni. Pretutindeni ochii lui descopereau numai urâţenia şi murdărie: crengi uscate şi rupte, bucăţi de hârtie, coji de fructeurmele iernii, pe care

topirea zăpezii ie dezvelea, ca nişts bubo pe un obraz bolnav.

— Ajungă, Andrei! zise Puiu deodată, aproape înfuriat.

Intră zgribulit şi plictisit. Deasupra uşii. pe pervaz ia cdaia în care stâtea-de atâta vreme, observa o tăbliţa cu numărul şaptezeci şi şase.

„Bine că nu'mai am şi aici pe treisprezece!” se gândi dânsul.

Dezbrăcându-se însă, repeta fără voie în minte numărul citit şi, peste un răstimp, se pomeni zicând:

— Şaptezeci şi şase, adică şapte cu şase tot treisprezece…

Hotărî să nu se mai gândească ia coincidenţele astea copilăreşti. E o depresiune nervoasă, care-l face să vadă acurna în toate numai semne rele. Deoarece numai proştii pot crede în semnificaţia unor astfel de potriviri întâmplătoare, îşi zise că &l, om civilizat, trebuie să se ridice mai presus de eie şi să!e dispreţuiască. Dar, pe când se îndemna aşa, un gând ascuns i se sfredelea în trecut, să mai dibuiască asemenea coincidenţe, fi apăru îndată în minte necrologul din ziar şi reciti clar, văzând perfect caracterele tipografice, data înmormântării Madeieinei: „Marţi, 13 februarie…”

Când vru să-şi spună că mai doveditor ar fi fost daca ziua morţii ei ar fi căzut într-o zi de treisprezece, îşi aminti fulgerător că cea dintâi întâlnire a lui cu Mâdâlina, acolo, ia Vărzari, cu Ciuleandra şi toate celelalte, a fost tot într~o astfel de zi predestinata: duminica, 31 iulie… fn aceeaşi clipire îşi mai aduse aminte cum cineva i-a explicat odată că cete două cifre ale numărului fata! sunt mai primejdioase când se inversează. Efectele lui treisprezece simplu pot fi anihilate, pe când cifrele inversate prevestesc totdeauna un rău ce nu se poate evita prin nici o sforţare omenească.

,. Chiar aşa a fost cu biata Mădăiina”, îşi zise Puiu, apucându-se acuma să caute ce date din viaţa iui.s-au petrecut în puterea numărului blestemat.

Însăşi ziua naşterii lui a fost la treizeci şi unu martie. Cifrele anului în care a murit maică-sa dădeau, adunate, tot treisprezece…

Î! enervară atât de mult descoperirile acestea, încât ca să le curme, trecu în anticameră, să stea de vorba cu gardianul şi să-şi schimbe gândurile. Leahu însă plecase ia masă. Pe când voia să se supere că nu I-a găsit, îi veni în minte că şi numărul maşinii lui, o mie trei sute treizeci şi unu. are un treisprezece simplu şi unul inversat.

— Şi totuşi n-am avut nici cel mai mic accident, mormăi dânsul râzând şi întorcându-se în camera lui. Ceea ce înseamnă că tocmai numărul fatal mi-a purtat noroc!

După un răstimp, însă, se gândi ca aici trebuiesă fie o anihilare reciprocă a efectului celor dcuâ numere, iar dacă o fi şi noroc, norocul e ai bătrânului, căci bătrânul i-a trecut Iui numărul de la maşina cea veche.

Iar încearcâsâ-şi risipească gândurile acestea zicându-şi că sunt nişâs scrânteli datorite enervării fireşti pe care a produs-o izolarea atât de îndelungată. El, aici, dacă chibzuieşte bine, a fost de fapt mai râu ca într-o închisoare, căci a avut parte de un observator care seamănă cu un director de temniţă, mai curând decât cu medicul unui bolnav de nervi, cum trebuia să-l considere, chiar daca n-arfi crezut. N-a fost supus nici unui examen serios, afară de nişte analize obişnuite în sanatorii. Observaţia s-a mărginit la un interogatoriu asupra faptei, ca şi când fapta şi împrejurările l-ar fi-interesat mai mult ca făptuitorul. Toată purtarea doctorului demonstrează o vrăjmăşie ascunsă, cum foarte bine spusese bătrânul deunăzi. A fost veşnic tăcut, morocănos, parcă înadins ar fi căutat să-l exaspereze. Impresia lui dintâi nu I-a înşelat şi, de şi-a înăbuşit-o, a fost numai pentru că îi era frică să nu fie o închipuire bolnavă. Dar azi nu mai încape nici o îndoială. Tatăl său a avut perfectă dreptate. Dacă nu-şi mai poate stăpâni nervii acuma, de-a ajuns să se sperie de cifre fatidice, vinovat e doctorul singur, care I-a tiranizat în loc să-l menajeze.

— Până şi cununia mea cu Madeleine a fost într-o zi nenorocoasă, se întrerupse brusc Puiu, ca şi când în timp ce voise să alunge gândul stăruitor, acesta s-ar fi oploşit într-un colţ, ca să crească şi să se umfie în taină, şi acuma ar fi izbucnit mai stăruitor. Adică la treizeci şi unu martie, iar logodna noastră la treisprezece februarie… Şi exact patru ani după logodnă, în aceeaşi zi, înmormântarea!… Apoi să nu aibă toate acestea nici o semnificaţie?… Sărmana Madeleine i De ia prima până la ultima întâlnire cu mine, toate sub vraja numărului catastrofal!… Am fost ursiţi amândoi, se vede, să îndurăm împreună un destin îngrozitor… Poate că şi ea s-a născut într-o zi de treisprezece? Adevărat, nici nu ştiu în ce zi s-a născut… Nici măcar anul… Dar anul l-aş putea calcula: patru de căsnicie, patru în străinătate, de patrusprezece ani era atunci… Degeaba, ziua n-o ştiu…

Toată ziua se chinui cu socoteli şi interpretări în jurul numărului, iar când, după-amiazi, veni bătrânul, îl întâmpină nerăbdător:

— Tată, în ce zi a fost născută Madeleine?

— Ultima zi a ultimei luni a anului! răspunse Faranga promt, cu un surâs îngăduitor. Sper că am fost cât se poate de categoric?…

— Ultima. adică treizeci şi unu decemvrie! murmură Puiu galben. Treisprezece inversaî… Ca şi mine!

Bătrânul Faranga tăcu câteva clipe nedumerit, apoi zise cu imputare:

— Puiule draga, mă superi râu, dacă începi acuma cu lucruri d-astea! Nu mai ştiu ce să cred de tine, dragul meu

— Nici eu nu ştiu, tată! zise Puiu profund abătut. Toată ziua m~a preocupat un număr, toată ziua! Parcă un cui mi s-arf i înfipt în cap şi nu-l mai pot smulge!

— Copilării, Puiule! îi mângâie bătrânul foarte palid. Trebuie sa mai ai răbdare” numai câteva ziie!… Am făcut dernerSwi pentru mutarea ta în alt sanatoriu şi cred că în puţine zile nu vei mai fi aici!… Prin urmare…

Puiu îndreptă nişte ochi rătăcitori spre tatăl său şi deodată izbucni, implorând:

— Da, tată, da! Mută-mă de-aici, te rog!... Nu mai pot! Sirnt că mă pierd de tot aici, îrni pierd şi minţile, tată L. Doctorul i DSctorul, tatăl., Mă urmăreşte, să ştii. e adevărat! E duşmanul meu L. Am încercat să-l îmblânzesc, m-am stăpânii, m-am umilit, în zadar... Vrea să mă distrugă, tată! în fiecare noapte î! visez cum mă înţeapă în creier cu ace lungi, fără milă, mereu...

Plângea-cu sughiţuri mari, cu capul pe pieptul bătrânului, iar bătrânul, cuprins de o înfiorare grea, îi bătea blând pe umăr şi murmura:

— Voyons, Puiuie, voyons 1

XXV.

Pe urma Puiu se linişti din nou, parcă plânsul i-ar fi spălat sufletul. Perspectiva-mutării îl umplea de încredere. Aştepta ziua ca o mântuire. Bătrânul spuse: câteva zile; să fie şi o săptămână, numai să scape de urmărirea doctorului... În aceeaşi'seară zise cu bucurie gardianului:

Ei, hai, Puiule, hai! (fi.)

— Ei, Lcahula, în curând scăpăm de-aici, amândoi!

— Sa v-ajuâe, Dumnezeu, boierule, că se împlineşte luna de când vă chinuiţi aici, răspunse potolit gardianul. Eu ca eu, ca mie mi-a fost mai bine ca acasă, c-am avut de toate din belşug şi muncă mai nimic. Dar pentru dumneavoastră...

— Ne ducem, Andrei, oriunde, numai aici nu mai stăm! adaogă c'uiu cu atâta mulţumire că i se îmbujorară obrajii, uitându-se cu o bunătate care'pe gardian îl umilea.

Andrei Leahu îl îndrăgise tocmai din pricină că-! vedea mai mult'supărat, înţelegea e! că nu putea sa aibă inima uşoară omul care a luat viaţa altuia şi încă a nevestei cu care trăise numai bine, dar i se părea că totuşi prea se zbuciuma acuma când orice zbuciumară era de prisos. Pentru e! singura atitudine potrivită ar fi fost tăcerea, care însemna împăcarea cu lovitura soartei.

Puiu, ca totdeauna când se Simţea înviorat, avea chef de vorbă, spre deosebire de altădată, însă, acurna îi venea să tăifăsuiască tot despre lucruri din sanatoriu şi mai cu seamă despre doctorul Ursu.

— E tare ursuz, îndrăzni să observe şi gardianul nai târziu, când sa încredinţa, că boierul ocăreşte cu tot dinadinsul pe domnul doctor.

— Îmi închipuiesc ca e râu şi cu personalul,;'l îndemnă Puiu. Orr.ui râu se cunoaşte de la prima vedere. Uite, parca şi acuma îl vad colea, în dimineaţa ceea, cum a intrat, posac, cum m-a fulgerat din ochi cu ura şi cum n-a zis nimica…

Andrei Leahu nu suferea, în sinea lui, deioe oe doctorul Ursu pentru ca nu i-a vorbit niciodată frumos, ci numai cu huiduiala şi ocară, în fiecare dimineaţă a găsit să-i facă vreo observaţie, de fată cu toată lumea. Se simţea jignit în demnitatea lui, căci ei nu ara nici servitor, nici de ce drumuri, ci în serviciu, cu ordin de ia domnul prefect. Nu arătase însă nimănui simţămintele Iu; nici iui Puiu, deşi îl pipăise de!a începu? că nici dânsul nu se are bine cu doctorul, îşi zicea că-i mai bine să-şi ţie gura; boierii se ceartă, tot ei se împacă; cel puţin să nu se împace pe spinarea lui… Apoi. oricâte jigniri şi chiar bătăi să fi îndurat, Sui îi plăcea serviciu! aici.:î rămânea neatinsă întreaga leafă, în afară de bacşişurile grase ce i ie arunca boierul bătrân, care, adunate, mai făceau o leafa.

ri

\par dacă nu şi mai mult, căci bătrânul, de câte ori venea, şi nu s-a întâmplat să lipsească nici trei zile, niciodată nu uita să-l cinstească, şoptind mereu şi numai atâta: „Să-l serveşti, băiete, cum ştii mai bine!” De aceea şi acuma îi păru rău că a scăpat vorba către Puiu şi căută să scape cu răspunsuri mai în doi peri.

— Tocmai şi oamenii se miră cum de-i aşa de aspru domnul doctor, că doar şi dumnealui a ieşit tot din opincă, observă

dânsul, zicându-şi că, repetând ce-a auzit de la alţii, el s-a pus la adăpost.

— Sigur! aprobă Puiu. Am aflat şi eu că-i fecior de ţăran…

— Aşa, boierule, adaogă Leahu. Îmi spuse şi mie bucătarul de aici, de la spital, ca^-l cunoaşte pe domnul doctor de când era la şcoala, îl ştie bine de tot, că au fost împreună la spitalul cel mare Brâncovenesc, că bucătarul acolo a slujit înainte de a se băga aici… Şi zice că domnul doctor să fie chiar din oameni săraci, şi încă de prin judeţul nostru, din Argeş…

— Din Argeş? Cum din Argeş? întrebă Puiu deodată, cu vioiciune.

— Da, conaşule, apăsă gardianul. Chiar din Argeşul nostru, dintr-o comună prin care am umblat şi eu, îi zice Vărzari…

— Care Vărzari? reveni Puiu uimit.

— Apoi eu numai un sat Vărzari cunosc în Argeş, zise Andrei puţin încurcat de insistenţa boierului, pe şoseaua cea mare de la Piteşti la Râmnic!

— Aşaa? Din Vărzari? repeta Puiu gânditor. Curios!

Andrei se uită la boier şi, văzându-l îngândurat, i se păru că o fi spus ceva ce nu se cuvine. Ar fi vrut s-o dreagă şi nu ştia cum. Vinovat însă nu se simţea căci nu spusese nici o minciună şi nici nimic rău. De altfel, domnul doctor însuşi se lăuda, chiar către servitori, că e băiat de ţăran.

Puiu vru să mai vorbească cu gardianul, să-i treacă vremea, dar trebui să renunţe căci gândurile lui toaâe se învârteau numai în jurul ştirei pe care o aflase. Va să zică, doctorul Ursu e din satul Mădâlinei! De aceea s-a interesat atâta, mereu şi numai de ea!… şi totuşi, când i-a povestit deunăzi, a ascultat parc-arfi fost străin şi parcă nici n-ar şti că există Vărzari pe lume… Doar la Ciuleandra a intervenit şi el, ca şi gardianul, pronunţând „Şiy/ean-dra”, ca localnicii, cu o îndulcire moldovenească.

„Ciudat! murmură iar Puiu, retrăgându-se. Acuma, la urma urmelor, nu mai are nici o importanţă.”

XXVI

— Am sa te rog sa mai vii azi pe la mine! îi zise doctorul Ursu a doua zi, cu glas aproape mieros, care i se păru rnai antipatic decât cel aspru obişnuit.

Puiu se stăpâni perfect, îşi propusese, după ce'cumpânise îndelung, cum sa utilizeze vestea aflată, să fie indiferent, sa nu-i pomenească nimic, deoarece, în curând, tot va fi mutat de-aici şi spera să nu se mai întâlnească niciodată cu Ursu.

Fu chemat iar târziu, probabil după ce doctorul isprăvi toate vizitele. Acuma însă a aşteptat liniştit, nu ca rândul trecut.

Doctorul Ursu îl primi amical, îi strânse mâna şi vorbi cu un surâs ca un rânjet:

— Ei, domnule Faranga, sper că foarte curând calvarul dumitale se va sfârşi!

Puiu îşi închipui îndată că doctorul o fi aflat despre intervenţia bătrânului, totuşi tăcu şi doar strânse din umeri.

— Cum, nu te bucuri deloc? se mira doctorul, cu glas dulce.

— Acuma, mi-e egal, zise Puiu morocănos.

Ursu îl privi lung, scrutător, parc-ar fi vrut să-şi mai verifice o convingere deplin formată, şi apoi râse ca o zgârietură de fierăstrău:

— Astea-s vorbe, domnul meu! Nimeni, în situaţia dumitale, nu primeşte cu indiferenţă asemenea comunicare!

Pentru că Puiu stăruia în nepăsare, doctorul, în loc să-i spuie cum se va sfârşi calvarul, urmă confidenţial:

— Ştii, domnule Faranga, că Ciuleandra dumitale m-a urmărit şi pe mine cum trebuie să te fi obsedat atunci pe dumneata?!

Puiu îl măsură cu dispreţ o clipă, apoi răspunse tot calm:

— Doctore, pomeneşti despre Ciuleandra… Bine. Mărturisesc că pe mine m-a obsedat şi mă obsedează Ciuleandra ca o fatalitate. Dar nici dumitaie n-a putui să-ţi fie Ciuleandra tocmai străina, doctore?

— Cum? tresări Ursu surprins.

— Dumneata nu eşti din ţinutul unde se joacă Ciuleandra? urmă Puiu.

— Ei, şi?

— Nu eşi: chiar din saturVârzari, unde am jucat şi eu Ciuleandra o dată şi unde am întâlnit pe MâdâHna?

— Şi? repetă acuma foarte sec doctorul.

— Şi, şi. Î! imita Puiu cu un calm nezdruncinat. Asta înseamnă că atunci când îţi vorbeam despre satul dumitaie. despre jocul durnitateSe întrerupse bruse, parc-ar fi amuţit din senin, îşi aduse aminte cum se hotărâse să nu-iimpute nimic. Faţa lui păstra aceeaşi linişte, iar privirea îi râmase tot înflorită cu puţină ironie.

Pe Ursu îi supără mai mult întreruperea, decât imputările. Se roşise şi nari'e îi tremurau. Aşteptă câteva clipe să continue. Puiu se scufunda mai tare Irtăcere.

— Crezi că eram şi eu obligat să-ţi fac destăinuiri intime? făcu doctorul cu o scânteiere aspră în ochi şi cu glasul dur ca bolovanii rostogoliţi. Uiţi ca eu am fost în dreptul meu şi chiar dator să-jt! cunosc intimităţile!... Să nu interverâim deci roiurile!

Îşi iuă seama şi se poâoii îndată. Figura i se destinse, în ochi îi reapăru lucirea obişnuită cercetătoare, iar pe buze îi răsări un zâmbet silii:

— Ai reuşit sa mă faci să-mi pierd cumpătul... şi doar firesc esta ca su să mi-! păstrez totdeauna, nu?

— Probabii, zise Puiu rece.

— Dar dumneata mi -ai adus o acuzaţie care e aproape o insuitâ pentru mine ca medic, urmă Ursu stăpânit. Dumneata îţi închipui. se pare. că întrebâriâe mele asupra unor chestii delicate din -trecutul dumitaie aveau vreun scop străin de obiectul observaţiei pentru care dumneata te afi-i în grija mea... Da, da. arn înţeles ce-asta-ţi închipui!... Ei Dine, trebuie să ştii că te înşeli rău, domnule Faranga i Şi trebuie cu atât mai rnu't că ţi -am mai explicat o data pentru ce sunt obligat sa insist cu asemenea întrebări... Dovada cea mai bună, de altfel, o constituie faptul că. În

povestirea dumitaie. am găsit puncte de sprijin foarte importante pentru argumentaţia din referatul rneu asupra cazului dumitaie.

Puiu tăcu. După o pauză, doctorul reluă:

— Iacă, Ciuleandra l Te-ai enervat când am stăruit... Ei bine, sunt convins că Ciuleandra are un roi în fapta dumitaie'! Aşa cum rni-ai zugrăvit-o şi cum o cunosc şi eu...

— Spune, doctore, te rog, ai jucat-o şi dumneata? întrebă deodată Puiu cu o lăcomie ce-i sfărâma toate hotărârile.

Doctorui Ursu îi scrută un moment, ca şi când ar fi vrut să se încredinţeze dacă întreabă serios sau batjocoritor. Cehii lui Puiu pâipâiau ca doua lumini de licurici în amurguri târzii.

— Da, fireşte c-am jucat-o! zise doctorul rar, apăsat, ţin-îuindu-i privirea. Şi mi-a plăcut...!

— E un jdc uluitor, doctore, e formidabil! se aprinse Puiu. E un vârtej spăimântător, pe care.nu-! mai poţi uita până ia.moarte!

Avu o tresărire, parc-ar fi vrut să se ridice de pe scaun, sa fugă. Se stăpâni încruntat şi continuă cu o însufleţire aproape mânioasă, tremurându-şi fără voie genunchii:

— şi tocmai saţul dumiâaie e cuibul Ciulendrei, doctore i... Am auzit ca nicâin nu se joacă aşa de frumos ca acolo, să -ştii, arn auzit.

Sări brusc în picioare, nemaiputând şedea nemişcat pe scaun, şovăi puţin şi apoi zise foarte confidenţial:

— Acuma trebuie să plec, doctore, negreşit!... Dar înainte de-c pleca, te rog, dumneata trebuie sa ştii, că doar eşti de ia obârşie, spune-mi. te rog. cum începe melodia Ciulendrei? Mă frământă mereu sa mi-o reamintesc şi nu izbutesc deloc, absolut deloc... Ş 6 o melodie alât de caracteristică!... Din nefericire eu nu-s meloman şi pcaâe de aceea n-am reîinut-o şi nu-s capab;' sa rni-o împrospătez... Nu-ţi închipui ce plăcere mi-ar face!... Mădălina mi-o cânta la pian câteodată, avea o ureche

admirabila. şi eu jucam după cântecul ei, adică mai mult ţopăiam aşa…

fi venea să-i arate cum ţopăia. Se opri ruşinat şi obosit, căci vorbise foarte repede, parcă 1-ar fi alungat cineva, cu un glas rugător şi cu faţa luminată de o mulţumire mare… Doctorul vru să-l reţie, zicându-i:

— Nici eu nu-s meloman şi deci nu ţi-aş puteaţi folositor. Dar, dacă ţii neapărat, voi încerca să-fi procur melodia… Să vedem, poate reuşesc…

— O, îţi mulţumesc foarte muit, doctore, din toată inima, crede-mă! striga Puiu într-un eian de entuziasm. Prin asta mi-ai dovedit că eşti un suflet bun!… Mi s-a spus că eşti pătimaş şi răzbunător, şi, iată, mărturisesc, am crezut şi eu, dar acuma sunt convins până-n rărunchi că ai fost calomniat… În sfârşit, mă retrag, scuză-…mă! Poate că, până să mi-o procuri dumneata, o să-mi reamintesc eu Ciuleandra, cine ştie?… Norocul omului vine când nici nu crezi…

Plecă atât de grăbit că gardianul abia îl putu ajunge din urmă.

XXVI

— Andrei, închide bine uşa î şopti Puiu intrând în anticamera, închide, închide, că trebuie să facem o încercare!

Gardianul încuie uşa nedumerit, uitându-se la boierul care continuă foarte vesel şi misterios:

— Doctorul mi-a dat o idee, Andrei! Fără să vrea, fireşte, că altfel e mare pehlivan… A refuzat să-mi fluiere Ciuleandra, s-a prefăcut că n-o,ştie… Tocmai ei să n-o ştie!… Crede că fără el n-am să mi-o reamintesc! Zice: „Am să ţi-o procur eu”, şi e sigur că m-a legat la ochi! Parcă Ciuleandra ar fi un Charleston, pe note şi-n saloane… Ei bine, vreau să-i arăt eu domnului că pe mine nu mă poate purta de nas şi chiar mâine îi voi juca Ciuleandra, ca să crape de necaz! Numai să mă ajuţi şi tu, Andrei, auzi? Să nu

te prefaci şi tu că n-o ştii, că eşti argeşan, ce Dumnezeu, şi argeşenii se nasc cu Ciuleandra în sânge!

Îşi freca mâinile fericit, în vreme ce gardianul se tot ferea şi bâlbâia împăciuitor:

— Lăsaţi boierule, c-o nemerim noi, numai să nu ne pripim…

— Bine zici, Andrei! aprobă Puiu încântat. Să nu ne pripim? S-c luăm domo! şi cu plan! Numai oamenii cu plan reuşesc în lume, ca şi doctorul nostru!

Trecu în odaia lui să se schimbe, îmbrăcându-se, fluiera şi fredona neîncetat numai arii de dans, când mai lente, când mai accelerate, iar printre e!e se corecta nervos: „Nu-i asta, tinere! Fals, fals, opreşte!”

O dată îi veni sa râdă de încercările lui şi-şi zise cu glas tare:

— Puiule, eşti idiot!… Ce te-a apucat cu Ciuleandra?… Prostie L. Prostie!… Astâmpără-te!… Numai Ciuleandra îţi lipseşte acuma?!

Alături gardianul se aşezase domol pe pat şi asculta frământările boierului şi-i era milă de el. De cum a ieşit de la doctor,'a văzut că nu e bine ce e ca dânsul, îi părea râu că într-adevăr nu saia cântecul Ciulendrei, altfei i l-ar fi şuiera? şi poate s-ar fi mulţumit.

— la mai dă-o dracului de Ciuleandra! zise Puiu apărând în pervazul uşii într-un halat cafeniu cu şireturi; faţa îi era obosită, blândă şi surâzătoare.

Leahu se sculă îndată bucuros:

— Prea bine ziceţi, boierule… Atunci eu m-aş duce să vedem de masă până una-aita?

— Du-te, du-te. Andrei! vorbi Puiu linguşitor. M-a cuprins o foame de-mi vine să te mănânc şi pe tine!

Gardianul râse voios şi plecă blagoslovindu-L

„Aşa! Scăpai şi de tine! murmură Puiu respirând uşurat. De ce m-aş fi dat în spectacol înaintea unui om simplu, care er putea crede că nu sunt zdravăn la cap l… Dar nici doctorului nu-i pot tolera să-şi bată joc de mine că nu sunt

în stare să-mi reamintesc Ciuleandra… Nu, asta niciodată!… Încă nu m-am cretinizat de tot f”

Se retrase în camera iui şi, fluierând o melodie aproximativă, începu să facă paşi de horă, corect, măsurat, mlădiindu-se uşor din şale, cu braţele întinse, parc-ar fi ţinut de mijloc o jucătoare închipuită…

După un răstimp se dojeni blajin: „Nu-i aşa, domnule!”

Încearcă altă arie, cu a't ritm, cu alţi paşi… Iar fu nemulţumit şi iar schimbă. Apoi dedata, ca şi când ar fi avut o revelaţie, îşi zise: „Procedeul e greşit din temelie!… Nu melodia importă, ci paşii, adică jocul în sine! întâi a fost mişcarea, deci dansul, şi abia mai târziu a venit cântecul ca un sprijinitor al ritmului! Prin urmare melodia trebuie să se adapteze mişcării, nu invers!… Iată de ce nu reuşeam şi nici nu puteam ajunge vreodată la un rezultat satisfăcător!”

Porni numaidecât. Mişca picioarele şi braţele, îşi răsucea corpul şi fredona câte-o frântură de arie întâmplătoare. Continuând mereu îşi zicea ca o încurajare: „lac-aşa! Ei vezi? Melodia infamă, jocul bun!”

Ritmul deveni tot mai viu. Se pleca înainte, se îndoia înapoi, picioarele îi sfârâiau, parc-arfi avut jar sub tălpi. Sudori fierbinţi îi îmbrobonau fruntea, i se scurgeau pe tâmple şi, prin sprâncene, pe obraji. Din când în când, câte-un chiot chinuit îi ţâşnea din baierele plămânilor, şi faţa i se aprindea de o bucurie imensă…

Aşa ţinu vreun sfert de ceas până ce, zdrobit de osteneală, se prăvăli pe pat şi râmase nemişcat acolo, cu ochii închişi, respirând greu, având însă pe faţă aceeaşi încântare şi în inimă un simţământ de triumf încât buzele-i uscate bolboroseau: „în sfârşit i-am găsit meşteşugul!”

Când pe urmă sosi gardianul cu masa, Puiu, mai odihnit, dar fără să se clintească de pe pat, îl întâmpină cu o mândrie răguşită:

— Andrei, s-a făcut!

— Ce s-a făcut, boierule? întrebă Leahu.

— Ciuleandra, băiete! explică Puiu. Am prins-o! Straşnic!… Ehe, credeaţi voi că n-am s-o prind, şi iacă!… Am să ţi-o arăt, dar/iu acuma, ajtâdatâ…

ii era foame, înghiţi repede câteva bucături şi apoi se culcă şi numaidecât adormi şi nici nu se mai trezi pana târziu dupâ-amiazi, când veni bătrânul Faranga, care se bucură că-l găseşte în pat, odihnindu-se. Nu-l lăsă să se scoale.

— Stai culcat, Puiule, şi adună puteri!… Dealtfel, nici n-am să zăbovesc mult. Am trecut doar să te anunţ că am reuşit definitiv: Parchetul a admis să treci, pentru observaţie, la Sanatoriul Crucea Albă al profesorului Dordea, ştii, cel care mi-a vorbit despre tine şi despre doctorul Ursu. Aprobarea s-a şi făcut pentru ziua de treisprezece martie, adică răspoimâine, ca să avem tinp să pregătim toate cum trebuie!

Puiu se cutremură şi murmură, pierdut, deodată:

— Treisprezece… iar treisprezece…

Faranga se enervă:

— Mais tu es maniaque, mon enfant / 1… O ţii lanţ cu superstiţiile, bune pentru doici şi babe bolnăvicioase…

— Tată, je te prie. je te prie beaocup 2, zise Puiu cu glas plângător, nu vreau să mă mut la treisprezece!… Mai bine nu rnâ mut deloc!

Ca să nu-l contrazică, bătrânul reveni îndată împăciuitor:

— Bine, atunci sa te mutăm la paisprezece, fiindcă ţii numaidecât! De vreme ce aprobarea este pentru treisprezece, nare nici o importanţa dacă mutarea va mai întârzia o zi!

Puiu însă clătină din cap. trist:

— Ba are, iată. mare importanţă, căci la treisprezece se împlineşte exact o lună de ia înmormântarea Madeleinei!

— Ei, şi?! făcu Faranga puţin încurcat. Mais ce şont des enfantillages grotesques!… Nu-ţi închipui ce râu îmi pare că te-am ascultat şi n-am făcut lucrul acesta mai demult, îndată ce am observat că doctorul de-aici e inabordabil! Azi

poate s-ar fi terminat tot şi ai fi început să te refaci sufleteşte!

— Refacere sufletească! zâmbi Puiu mai abătut. Da… refacere…

Spre seară se plimbă îndelung, gânditor, când prin camera lui, când prin anticameră şi spuse deodată gardianului, care-l privise tăcut:

— Am chibzuit, Andrei, şi am cumpănit bine. bine de tot: nu mă mai rnut deloc de-aci!… Tata îmi spusese cârâspoimâine, că au şi făcut formele… Dar eu zic că tot mai bine-i aici. că m-am obişnuit acuma cu toate!

Leahu nu ştia ce să răspundă ca să-i fie pe plac. Tăcu.

— Tu ce crezi, Andrei? întrebă Puiu după o pauză.

Dar eşti maniac, băiete! (fr.) ~… te rog. te rog mult (fr.) Dar astea sunt caraghioslâcuri copilăreşti! (fr.)

Eu zic cum ziceţi dumneavoastră, făcu gardianul cu prudenţă. Dumneavoastră ştiţ i mai bine, că sunteţi om învăţat…

— Nu mă mut Andrei! reluă Puiu cu îngrijorare. Te pomeneşti că acolo iar aş uââa Ciuleandra şi pe urma va trebui să-mi oat capul-şi picioarele până să o nemeresc din nou!… Nu.'nu, e mai bine aici!

În ochi îi izvorâse iarăşi o lucire stranie, îşi continuă plimbarea toi mai agilat. Peste un răstimp reveni ia gardian;

— Andrei, acum nu te las până nurni joci şi tu o Ciuleandra! -Aoleu, boieri;!e. eu am îmbătrânit şi nu mă mai ţin picioarele! se scuză Leahu.

— la să nu-mi umbli rnis cu minciuni, că doar eşti voinic cât un urs!

— Degeaba, boierule, ca nu mai am rnuită putere, ziss gardianul. Noi ne prăpădim iute, conaşule, nu ca boierii… Trai greu, muncă multă, hrană slabă…

— Atunci, să-ii arăt eu, bâioâe; cum se joacă Ciuleandra! striga Puiu cu dispreţ.

Sfi sfărâmă pe ioc câteva minute, apoi se întrerupse nemulţumit:

— Nu merge… Aici nu-mi vine… Sau arh scăpat-o iar… A.dorn dincolo, în camera rnea, scolo trebuie să meargă.

Acolo Pusu seporni pe ioc şi juca, vesel, transfigurat, până căzu iarăşi frânt de oboseală. Acuma însă odaia se învârtea cumplit şi toată lumea parcă se clătina. Rămase ca un mort. Gardianul se retrase în odăiţa lui şi se închină.

XXVIII internul veni. foarte grăbit, să-l poftească la domnul doctor. Era de dimineaţă; încă nici nu se începuseră vizitele. Puiu,istovit, refuză:

— Nu merg… M-arn sâi'ţ.

Doctorandul so'spăimants. Cu,p 3-3 poaâe~S3T6TC domnului doctor? Dacă~l cheamă, probabil are să-i facă vreo are importantă. In orice caz, e! nu ar îndrăzni să ducă răspunsul şefului că pacientul nu vrea să asculte chemarea… Mai mult înfăţişarea speriată a internului, decât argumentele lui, convinseră pe Puiu în ceie diri urmă, Pe coridor, înaintea biroului, văzu o ţărancă, cu o legătură în spinare, cu sumanul ros. cu opincile înnăclăite. cu o privire ciudata. Fără să se gândească, se opri o clipă în dreptul ei. i se părea că o cunoaşte, măi ales însă privirea ei îi intriga. Ţăranca de asemenea părea că-l cunoaşte, dar nu cuteza… Deodată Puiu o întrebă nervos:

— De unde eşti, femeie?

— Din Argeş, boierule, de la Vărzari, răspunse ea plângător.

Puiu primi răspunsul ca o lovitură de bici.! se făcu lumina ^ trecuie sa fie mama „vlâdâlinei.

„Ce caută aici rrnma er? ii trecu prin rninte fulgerător, dar nu mai zise nimic, ci Intră brusc în cabinetul doctorului. Fără să aştepte vreo întrebare, se repezi la doctorul care-l aştepta în halat., gaia să pornească la vizitele de dimineaţă;

— Doctore, doctore, cine-i femeia din coridor?

Surprins de izbucnirea lui şi ferindu-se, doctorul îl îndemnă să se liniştească mai întâi. Iar după ce î! aşează pe scaun, îi spuse;

— Acuma putem vorbi i… Tocmai pentru femeia aceasta te-am poftit. E mama răposatei dumitale soţii.

— Marna Mâdâlinei! strigă Puiu sărind în picioare. Am recunos-cuf-o… Va să zică, ea era!… După ochi am recunoscut-o… Dar ce vrea aici?… Pe mine mă caută?

— Domol, domol! îi zise doctorul, aşezându-l iar jos, aproape cu forţa.

Puiu, parcă ivirea acestei femei i-ar fi răscolit viaţa din temelii, se făcu palid şi îşi muşcă sângeros buzele, ca să se poată stăpâni f! să asculte. Doctorul îi explică tacticos, ca niciodată' că femeia, curn fac de altfel mai toţi oamenii din Vărzari când au vreun necaz pnn Bucureşti, a venit la dânsul să-i ceară un sfat. Fiindcă întâmplarea a vrut să se găsească încă aici însuşi soţul răposatei, el, doctorul, a crezut mai nemerr» să le înlesnească o întrevedre ca să se lămurească mai bine şi mai repede lucrurile. Dacă deci Puiu primeşte, va introduce imediat pe mama Mâdălinei, să spună ea singura ce doreşte… Puiu nu voia sa vorbească cu femeia aceasta, îl îngrozea chiar numai gândul că ar putea să vorbească cu ea. şi totuşi răspunse repede că da, doreşte să o asculte. Doctorul se arătă satisfăcut şi o strigă din uşă:

— la vino încoace, lele. vino!

Femeia intră sfioasă şi bănuitoare şi rămase în colţ, lângă uşă, mormăind:

— Sărut mâna'…

Puiu o privi aprins, ca şi când ar fi căutat pe Mâdâlina în trăsăturile ei ofilite. O clipă femeia îi întâlni ochii, dar se întoarse repede către doctorul Ursu. care, revenit în mijlocul cabinetului, începuse să-i vorbească:

— Iacă, lele. dumnealui e bărbatul Mâdâlinei dumitale!

— Păi chiar aşa mi s-a părut şi mie adineaori afară, când m-a întrebat dumnealui, dar tot nu-mi venea să cred, zise ea începând încetinel şi continuând din ce în ce mai cu inimă. Tare s-a schimbat boierul de când a fost pe la noi de mi-a luat pe săraca Mădâlina.

— Lasă, că şi dumneata te-ai schimbat, interveni Puiu, simţind o mvo i e poruncitoare să spună ceva.

— Apoi cum nu, boierule, că, vai, mult amar m-a mâncat şi pe mine de-atunci, zise femeia clătinând grav din cap. Of, doamne! Ş-apoi acu, peste toate, şi moartea Mâdălinei… Numai sufletul meu de mamă ştie cât m-arn perpelit când mi-au spus oamenii că mi s-a prăpădit sărmana fată, şi încă de mâna boierului, care mi-a iuat-o de acasă mândră şi frumosă ca floarea cea aibă…

Sfârşi plângând şi morfolind un colt de năframă printre buze şi peste ochii lăcrimaţi. Cei doi bărbaţi tăceau. Puiu aruncă o privire spre Ursu, dar şi-o ascunse îndată, să nu-l prindă. Tăcerea ţinu un răstimp, frământată de bocetul aspru şi puţin forţat al femeii, ~dre pe urmă continuă, mereu plângător:

— Că ea, sărăcuţa, cât m-a rugat să n-o dau, şi ou am dat-o, şi n -am ascuitat-o, şi de n-aş fi dat-o, azi n-ar fi în pământ, draga mamii, printre străini, ca vai da ea…

Puiu izbucni înnăbuşit, nemaiputându-se stăpâni:

— Şi ce vrei acuma, femeie? Spune repeda ce vrei!

Femeia, parcă asta ar fi aşteptat, îşi şterse lacrimile şi răspunse îndată, fără urme de plâns în glas:

— Apoi când s-a auzit la noi în sat ce-a pătimit Mâdâlina şi cum a fost oropsită, oamenii m-au învăţat să vin la dumneavoastră, care mi-aţi Iuat-o, şi să vă cer pagube pentru că mi-aţi omorât-o… Şi de-aceea venii.

Tăcu scurt şi se uită întâi la Ursu, pe urma la Puiu, cu o privire în care şiretenia se îmbina cu tristeţea. Puiu stătea ca pe spini, se uita la ea neputincios, deschise gura să zică ceva, se răzgândi, şi numai după o nouă tăcere spuse timid, dibuind:

— Bine, dar Mâdălma a fost luată de suflet de mătuşa mea… Mâdâlina nu mai era fata dumitale. şi dumneata nu mai aveai nici un drept asupra ei…

— Păi de suflet, vezi bine că de suflet, se îndârji femeia. Că doar n-am dat-o să mi-oucideţi. cade ştiam că vreţi s-o

omorâţi, apoi nici pentru toate comorile lumii nu vi-o dădeam… C-apoi aşa uşor ar veni să iai de suflet copiii oamenilor şi pe urmă să-i strângi de gât, să le storci sufletul… Da inima mea de mamă, care am făcut-o şi m-am căznit de-am crescut-o mare. să nu mi se frângă când îşi vede odrasla ucisă aşa. ca un pui de găină? Străinului nu-i pasă. vezi bine. dar mama tot mamă e până la moarte!

Doctorul Ursu avu un gest involuntar de silă şi întoarse spatele, pe când Puiu. uluit şi zdrobit, se uita împrejur, parc-arfi căutat un sprijin. Femeia îi simţise slăbiciunea şi torâia într-una. când cu lacrimi, când cu imputări, până ce doctorul, plictisit, interveni:

— Destui, lele! Dumnealui are acum alte griji mai mari şi mai grele

— O fi având dumnealui griji, dar pagubele mele de marna.?

Aâunci Ursu se indignă:

— Să-ţi fi adus aminte ca eşti mamă când ai dat-o pe Mâdâiina. nu acuma când e moartă i Ai înţeles?… Sade urât să umbli a mai trage foloase şi din moartea Mâdăiinei! Uite-aşa. iele.

Femeia se zăpăci şi bâlbâi:

— Ap6i, oamenii tocmai ia dumneata mă Jrirmserâ…

— La mina? M-ai ascultat dumneata atunci pe mine? zisa L'rsu roşind şi cu o emoţie nouă în voce. şi acuma ai vrea să te învăţ eu să înşeii lumea?… Eu n-am înşelat niciodată pe nimeni, leie!

' j^sur.

Numai aâtiî m-au înşelat, dar eu m-am ţinut totdeauna de vorbă!

Puiu nu mai recunoştea pe docioru!Ursu. l se părea că e alt om cei care vorbeşte, cu un suflet chinuit ca şi al lui,

— Pentru că ai venit până aci şi Ji-ai cheltuit banii pe drumuri, urmă doctorul iarăşi mai aspru, să te duci!a domnul Faranga, la tatăl dumnealui, boier mare şi bogat, şi să-l rogi să te miluiască cu ceva!… Ai înţeles?… Şi

dumnealui, suflet bun şi darnic, n-are să ie lase să pleci cu mâna goală, măcar în amintirea şi de sufletul Mâdălinei… Dar sa nu te apuci cumva să vorbeşti de pagube, că acoio ai s-o păţeşti urât de tot cu asemenea neobrăzări!

— Da, o'a! zise brusc şi Puiu. parcă doctorul ar fi vorbit din sufletul iui. Să se ducă la tata şi să-i spuie că vreau eu să-i dea ceva. să-i dea mult, de sufletul Mâdâlinei! Fă-mi plăcerea asta. doctore!… Ea nu merita, dar de sufletul Mâdâlinei să-i dea negreşit'

Plângea fără să-şi dea seama, lacrimile i se scurgeau pe obraji, îi picurau pe piept, încet. Simţea o durere continua în creieri, o muscă enervanta care aierga în zigzaguri ascuţite, mereu, neostenită, vârându-se prin toate colţurile. Dar şedea nemişcat, parcă i-ar fi fost teama de dureri mai crâncene, care nu aşteptau decât un prilej ca să se năpustească asupra iui.

Femeia, ruşinată, îşi şterse gura cu dosui palmei, se duse la Puiu, îi apucă mâna şi o sărută bolborosind:

— Să trăieşti, conaşule, sărui mâna, şi să-ţi dea Dumnezeu sănătate şi alinare.,.

Puiu nu răspunse nimica şi nici nu se mişca. Pe mână îi râmase urma buzelor femeii ca o pată rece.

Ursu o luă uşor de spate şi o duse spre uşă:

— Aş? vezi. iele… Acuma o să-ţi dau un om să te îndrepte acolo i… Ci sa nu mai umbli cu astfel de treburi, că nu sade frumos, leliţe!

Ieşi cu ea pe coridor…

XXIX.

Peste câteva clipe, întorcându-se. găsi pe Puiu în aceeaşi poziţie, cu ochii tot atât de umezi privind într-un punct fix. Doctorul observă ca se uită tocmai ia fotografia lui din perete, deasupra biroului, ii zise domol, parcă n-ar fi vrut să-i risipească prea brusc gândurile:

— Ce oameni!… N-am mai putut, a trebuii să intervin, mă scandalizase şi pe mine…

Glasul i se părea că vine din alfa lume, peste gândurile lui. care vagabondau în trecut, scormonind amănunte amorţite şi străduindu-se să închege din ele viaţa vie sau măcar aminUri legs'e. Îşi dădea searna.că ar trebui să răspundă «i nu-i venea în minte nimic… Apoi deoaatâ se cutremura, ca şi câr.d ar fi vrui să sece izvorul lacrimilor. Strânse pleoapele, ultimii stropi de apă sărată i se rostogoliră pe obraji, şi ochii'âi râmaseră ca spălaţi, cu lumina vie, cu privirile când fierbinţi, când rătăcitoare ca pâlpâirile unei flăcări gata să se stingă. Şi îndată gândurile se înşirară cuminţi, limpezi şi lucitoare, ca nişte mărgele colorate pe o aţă subţire, iar glasul i se făcu vibrant, ca după o râguseaiâ supărătoare:

— Îţi mulţumesc, doctore! Ai fost atât de bun pe cât te-am crezut eu de râu!

Doctorul Ursu surâse cu un gest vag.

— Ba da, ai fost bun până şi cu mama Mâdâlinei! zise Puiu. adâgând apoi mai moale – Cât de bine vă cunoaşteţi!… Ai cunoscuf-o şi pe Mâdăiina, doctore, nu-i aşa?

— Da, murmură Ursu, întunecându-se.

— Trebuie s-o fi cunoscut bine, înaintea mea, muit înainte? stărui Puiu,

— Eram vecini şi fireşte c-am cunoscut-c de copilă, spuse doctorul cu un glas înfundat. Dar eu arn fost mai mare ca ea. mult, i r cu vreo zece ani.

Puiu ardea acuma, întrebările i se îmbulzeau în minte tumultuos şi nu îndrăznea să le aştearnă toate deodată în faţa doctorului, de teamă sa nu redevină cel de altădată, închis şi zgârcit ca un inchizitor. Lăsă să se prelingă câteva clipe până ce zise iar:

— Atunci desigur ştii când am fost noi în Vărzari, cu Ciuleandra, doctore?

— Erarn student, şi în vacanţă, răspunse Ursu.

— Acuma ştiu tot, doctore, tot! strigă Puiu pierzându-şi stăpânirea şi alergând la fotografia de lângă birou. Dumneata erai de faţă când am jucat eu Ciuleandra şi când

am sărutat pe Mâdâlina! Erai acolo, şi Mâdâlina se uita spre dumneata, îmi amintesc perfect… Stăteai în picioare, lângă un copac, mai la o parte şi te uitai drept la mine, numai la mine, şi ai văzut când am sărutat-o… Atunci eram aprins şi nu mă interesau decât Ciuleandra şi Mâdâlina, şi te-am zărit doar ca prin vis, dar acuma te văd clar. parc-ai fi fost alături de mine. Uite, aveai exact înfăţişarea din fotografia asta, de aceea m-a obsedat fotografia de când am intrat aici întâia oară. E adevărat, doctore? Spune! Spune!

— Adevărat, recunoscu doctorul, simplu. Puiu se lăsă pe scaunul de la birou, copleşit parcă de lumina crudă ce-l înconjura. Emoţia îl gâtuia. Mai avusese atâtea întrebări pregătite şi toate i se spulberaseră. Una singură îi ţâşni din inima ca o săgeată:

— Doctore, dumneata ai iubit pe Mâdâlina?! şi doctorul Ursu. ca şi când ar fi aştepâat-o, cu mâinile încrucişate la spate, în fata lui. legănându-se câte puţin pe picioare, jâspunse fără nici o sfială:

— Am iubit-o mult, da”. Era numai o copila, dar am iubât-o şi ca pe o soră, şi ca pe o soţie… Pe-atunci eram încă sentimental şi aveam idealuri burgheze. Culmea fencirii o socoteam sa ajung medic de piasă în judeţul meu, să iau de nevastă pe Mâdâlina, s-o fac cucoană, să ne iubim, să avem copii şi să trăim şaptezeci de ani. Am stat de vorbă cu ea şi m-a înţeles, deşi părea, aâtfel. copilăroasă. M-am învoit şi cu masa. cu femeia asta, care a îndrăznit să vie la mine să-i dau o mână de ajutor ca să te şantajeze pe dumneata cu moartea Mădălinei.- Din sărăcia mea am ajutat-o de multe ori şi pe ea, ca pe viitoarea mea soacră, pe femeia asta… Toate mergeau bine. Mai aveam doi ani până să ies om cu pâneaânmânâ. şi deodată ai picat dumneata la Ciuleandra ceea. Am avut imediat presimţirea că are să mi se întâmple un rău mare din clipa când v-am zărit apărând în ceardacul cârciumii. Apoi, când ai intrat în horă şi te-ai prins lângă Mâdâlina. am înţeles că de-aici îmi va veni râul. Am încercat să lupt, să mă împotrivesc. Când au chemat-o s-o vadă

boierii, n-am vrut s-o las. Mi-au luat-o oamenii cu sila… Aţi plecat, am răsuflat. Credeam că am scăpat. Totuşi a doua zi am vorbit mai mult cu Mâdâlina, am prins-o de mână. mâna ei fierbinte şi aspră, m-am uitat în ochii ei: „Să nu te duci, Mâdălino! Să nu mă laşi singur!” şi ea mi-a răspuns din inimă:Nu mă duc!” Pe urmă aţi venit, eu nu eram acasă, şi aţi luat-o. N-am plâns niciodată, n-am plâns nici atunci. Cârciumarului însă i-arh căutat pricină şi l-am umplut de sânge. Auzisem că el fusese mijlocitorul şi că primise un bacşiş gras de la boieri.

Si aşa s-au risipit visurile mele de fericire conjugală burgheză. Nu mai aveam de ce să râvnesc la postul de medic rural, şi în schimb am ajuns aici. Numai pe Mâdâlina n-am putut-o şterge din inimă. Am aflat norocul ei, succesele ei în lume, şi niciodată n-am căutat să mă apropiu de ea.

Trăiam, nu ştiu de ce. cu iluzia că ea, în taina sufletului ei. tot numai pe mine mă iubeşte, şi-mi era frică, mărturisesc, să nu mi se spulbere şi iluzia asta… Soarta m-a adus o dată. Împotriva voinţei mele, în faţa doamnei Faranga. i-am fost prezentat ca oricare străin. A tresărit scurt, mi-a întins mâna şi rni-a spus câteva vorbe convenţionala. Atât. Dar eu eram mulţumit, căci în ochii ei, acurna îţi pot spune chiar şi dumitaie. arn văzut că nu mă uitase şi am înţeles că ar schimba toate bogăţiile şi succesele ei pentru circumscripţia ceea ruraiă. pe car*1 o visasem odinioară împreuna.,.

Am mai zărit-o pe urmă de câteva ori. totdeauna de departe, ea în limuzină eleganta, eu în vreo birjă nenorocită, căci drumurile noastre erau despărţite ca şi lumile noastre. O salutam respectuos şi-mi răspundea simpli; Eram două cunoştinţe fugare. Poate că în adâncul inimii tot mai sperăm într-o minune care-mi va reda odată pe Mădâiina, poate că şi ea tăinuia vreo speranţă pentru i mine.

!nâr-o dimineaţă, însă", acum o lunâ'şi doua?Me când – 'aes.i!a serviciu, doctorandul mă vâsleşte ca în noapfoa? rscut: -1u;3a insistenţa prefectului poliţiei, a internat aic! pe fiul fcstului;v-i;:?i'j Faranga. care, înfr-o criză nervoasă, şi-a sugrumai rcva* ta. r-iu 3?'u ce rriuiră voi fi f?;X.t, dar sufletul meu se 'g-sucea ca o fâmi» strivită. Se sfârşise definitiv orice speranţă chiar înir-:> minune…: Ursu nici nu nai căuta sa se stupânească. Glasul avea tremurări, p~ care zâmbet! pe!in.?r>ent!e sublinia cu o iroixe cruntă… Fa Fui^ însă fiece cuvânt îi atâta. Se făcuse umed 'ie sudori. Cuochiiiip-ţide buzeâe!<.»', sorbea în să până şi moduiaiiiie glasului, parc-ar fi auzit o revelaţie. Apoi. deodată, izbucni în e/.taz:

— Eu totuşi am iubit-o mai mu!î, doctore! Am iubit-o atât de mult. Încât am şi omorât-o!

Doctorul îi privi cu o mi!â coloratăţie ura:

— Ai dreptate… Ai omorât-o chi&r de doua ori; întâi i-ai ue4s sufletul când ai luaî-o, şi a doua oa-ăi-ai ucis şi trupul i Aşa e! Puiu,?ri picioare, cu ochii holbai; strigă:

— Acuma ştiu de ce am omorât-o, doctore! Acuma înţeleg ca d;n pricina dumitale am omorât-o! Numai din pricina dumitale!

— Pentru că nici nu ştiai că exist? observă Ursu batjocoritor. p^Nu ştiam, dar te simţeam fără măcar să-mi dau seama i răspunse Puiu triumfător. Când rnă uitam în ochii ei nu mă vedeam pe mine. dar simţeam pe cineva! Melancolia ei nu mă cuprindea pe mine, ci regreta pe celălalt… Sufletul ei se închidea în faţa mea, oricât încerca să se prefacă… şi atunci, când am înţeles că e ursită să-mi rămână totdeauna străină, pentru că nu mai puteam spera s-o câştig niciodată, decât să fie a altuia, mai bine am sfărâmat-o!… Vezi, deci. că mi-arn descoperit singur motivele pe care dumneata te-ai silit atâta vreme în zadar să le lămureşti? Pentru bolile sufleteşti nu există doctor mai bun decât bolnavul însuşi!

Încet-încet doctorul Ursu'âşi recăpătase calmul său firesc. Vorbi acuma rece, aproape oficial:

— Aşa, domnule Faranga… Deunăzi îmi slăveai farmecul hazardului. El a făcut ca înâi-o chpâ atât de grea a vieţii durnitale sa ajungi tocmai sub scutul rneu medical, în preajma despărţirii îrn; p3* permite săţi spun că. fără sa ştii şi fără să vrei, ai fcsţ ucigaşul fsricârii mete. Evident n-ai nici o vină. şi totuşi afost unealta soartei împotriva mea… O ciipă am fost ispitit, numai o clipă mi-a trecut prin gând să îe fac să simţi cât m-ai lovit. Medicul a fost însă mai tare decât durerea. Acuma, când medicul şi-a terminat chemarea, a putut să vorbească şi omul. Referatul meu e făcut; rămâne doar sân comunic parchetului. Eşti toi atât de puţin răspunzător de fap'a aceea, pe cât ai fost de cea întâi, când,ai luat pa Mâdâlina din Vărzari!

Fuiu nu înţelegea bine cuvintele doctorului, dar se crezu dator să răspundă cu mândrie:

— Arn fost doi adversari fără să ne cunoaştem!

Doctorul Ursu îl întrerupse mai aspru:

— Am fost medic şi pacient Asta e important. Restulfum. Ai suferit, s~a risipit şi n-a rămas nimic decât pacientul în fata medicului, şi medicul în faţa conştiinţei…

Puiu ieşi clătinându-se pe picioare, ca şi când genunchii i s-ar fi înmuiat. Merse pe coridor agale, cu braţele moarte, parcă i-ar fi fost străine. Doctorul Ursu îi petrecu până afară şi se uita după ei până ce dispăru…

XXX.

Toată ziua Puiu Faranga şezu posomorât lângă fereastră, privind cum ţârâia în grâdinâo ploaie măruntă, sâcâitoare, cernută prin site. Îi era indiferentă şi ploaia, şi grădina, şi toată lumea. Alte vedenii i se perindau prin faţa ochilor, estompate ca nişte năluci stranii, pa care nu le putea opri şi care, de asemenea, nu-i interesau. Câte un gând începea să dănţuiască brusc în mintea lui; îi urmărea sinuozităţile, ondulările un răstimp şi apoi îl pierdea plictisit…

Când veni înserarea îşi aduse aminte de ceva, se ridică, se duse până aproape de uşă şi se uită în anticameră. Gardianul, ca un ziar în mână, citea încet, silabisind înşine, ca să nu tulbure r ' j« liniştea boierului. Făcu un pas spre el, hotărât, şi se opri în prag, ca şi când ar fi greşit drumul. Se întoarse, ajunse iar la fereastră, văzu cum coboară întunericul şi simţi în picioare mişcări uşoare, săltăreţe, irezistibile. Zâmbi mulţumit şi îndată începu să fredoneze. Nerneri melodia dintr-o dată. Şi jocul de asemenea…

Seara fu atât de istovit că gardianul trebui să-l ajute să se dezbrace şi să-l urce în pat ca pe un copil. Figura îi era surâzătoare şi suptă, cu urmele sudorilor încrustate pe obraji.

A doua zi se deşteptă greu, dar îndată ce se dădu jos din pat se simţi ca fulgul. Pomi vesel prin odaie de ici-colo, aruncând în răstimpuri câte-o întrebare gardianului care, dincolo, deretica şi aranja în aşteptarea vizitei medicale şi răspundea numai în monosilabe. De altfel pe el răspunsurile nu-l interesau, căci punea întrebările doar ca sub pavăza lor să-şi poată construi mai în tihnă un plan gigantic, care-i încolţise de curând în creieri şi de la care avea să-i vie mântuirea cea mare.

În sfârşit, dinspre coridor, prin uşile deschise, auzi paşii doctorului. Î! cuprinse deodată un cutremur şi groaza că n-are să reuşească. Inima i se zvârcolea de moarte, îşi încrucişa mâinile pe piept ca să-i acopere bătăile… Apoi doctorul apăru închis, sever, adulmecând în toate părţile, în anticameră, lângă uşă, gardianul încremenise în poziţie militărească. În urma doctorului acelaşi intern, lung şi antipatic, şi o soră de caritate nouă, bătrână, cu un registru în mână şi cu ochelari pe nas.

— Ce mai nou…?Ne simţim bine? întrebă doctorul convenţional.

— Foarte bine, doctore, excelent! zise Puiu strălucitor şi, după o mică pauză, adaogă clipind cu înţeles: Mai ales mă

simt vesel pentru că sunt aşa de uşor, încât aş putea juca Ciuleandra două ore neîntrerupt şi fără să ostenesc deloc!

Internul îşi înăbuşi un surâs, în vreme ce Ursu aprobă cu interes:

— Aşa?… Atunci nu mai ai nici o grije?

— Ba da, am o grije mare, doctore! răspunse repede Puiu. Şi tocmai în privinţa asta ţineam negreşit să-ţi vorbesc.

— Vrei să-mi spui acuma sau preferi între patru ochi? făcu medicul îngăduitor.

— Ce patru ochi? zise el dispreţuitor. Mântuirea adevărată se obţine cu declaraţii între patru ochi. Numai spovedania publică spajâ păcatele, doctore!

Îşi drese glasul, îşi compuse o pozâ teatrală şi continuă patetic:

— Când am venit aici la dumneata, ştie lumea pentru ce, am avut nişte gânduri foarte urâte. Pot să mărturisesc acuma fără înconjur şi fără sfială, mai cu seamă că ideea pornise de la tata şi eu am acceptat-o mai mult inconştient. Venisem la dumneata, doctore, după ce săvârşisem ştii ce, să mă prefac că sunt nebun şi astfe! să te înşel pe dumneata şi justiţia. Dumneata ai fost de buna credinţă, trebuie să recunosc, şi mi-ai făcut analize şi m-ai descusut ca să… Acuma, însă, fiindcă trebuie să se sfârşească odată comedia asta greţoasă, eu nu mai vreau să perseverez pe calea înşelăciunii, domnie doctor, nu mai pot! De aceea m-am hotărât să declar în faia tuturor, pe conştiinţa mea şi pe cuvânt de onoare, că nu sunt nebun şi că pentru ce am făcut doresc să ispăşesc!

Doctorul Ursu râmase două clipe gânditor, murmurând:

— Da… da…

Şovăirea şi glasul lui absent întărâtară pe Puiu. Se simţi obligat să accentueze mai energic:

— Nici o ezitare, domnule doctor! Te rog să iai notă imediat că eu nu sunt nebun!

— Fireşte că nu eşti… negreşit, dar…zise doctorul iar împăciuitor.

Atunci Puiu Faranga se dădu înapoi şi, cu ochii scânteietori, şopti:

— Va sa zică, nu vrei să crezi că nu sunt nebun? Va să zică…

Deodată se repezi ca o fiară la gâtul doctorului, cu mâinile încleştate, răcnind:

— Taci L. Taci L. Taci L.

Internul şi gardianul săriră în ajutorul doctorului, care de altfel apucase braţele pacientului şi-l imobilizase. Sora de caritate fugi îngrozită, în braţele gardianului acuma, Puiu gemea întruna:

— Taci!… Taci…!

Doctorul Ursu îşi recapătă îndată calmul complet, se retrase în anticameră şi, îndreptându-şi gulerul şi halatul, porunci celorlalţi:

— Daţi-i drumu! şi închideţi uşa! Puiu fu zvârlit pe pat, dar se destinse ca un resort-şi se aruncă spre uşă urlând:

— Nu sunt nebun!… Nu, sunt nebun!… Nu sunt nebun L.

După câteva momente însă tăcu, parca şi-ar fi dat seama, se duse şQvâind^până la fereastră, se uita în grădină şi începu să fluiere îneeî. îndată simţi iar o mişcare în picioare şi murmura mulţumst;

— Ciuleandra…

Ursu deschise vazistas-u! uşii şi-i urmărea. Când î! văzu jucând, strânsa din sprâncene, se dădu la o parte şi zise internului:

— Telefonează dumneata numaidecât domnului Faranga din partea mea să treacă negreşit azi pe la sanatoriu la o ora când voi fi şi eu aici… Sa zicem pe la paâru

— Foarte bine! răspunse internul însemn îndu-şi ordinul într-un carnet.

XXXI.

La ora patru precis bătrânul Faranga intră în cabinetul doctorului Ursu. Avea respiraţia puţin ostenită, fiindcă se grăbise, şi se aşează numaidecât cu un gest de scuza explicativă către doctorul care îi oferea scaunul.

— V-am rugat să treceţi, excelenţă…

Faranga, uitându-şi osteneala, întrerupse cu vioiciune:

— Eram să trec chiar nepoftit, scumpe domn… Pentru că aveam să-ţi comunic o veste referitoare la soarta băiatului meu… Trebuie să ştii, doctore, acuma îmi permit să-ţi spun, că de astâ'singurâ dată când ai avut prilejul şi onoarea să mă serveşti, nu mai mult decât printr-o mică amabilitate, am dobândit impresia şi apoi convingerea că te codeai. De aceea am intervenit şi, bineînţeles, am obţinut ca fiul meu să se mute într-alî sanatoriu unde mi se va arăta, sper, ceva mai multă înţelegere şi, ca să zic aşa, simpatie.

Chiar azi ar fi trebuit să-1 mut dar, fiindcă azi e treisprezece martie şi băiatul meu, în starea-i sufletească explicabilă, nu-i aşa, a prins o aversiune superstiţioasă contra acestui număr, am amânat pe mâine mutarea. Precum vezi, aveam oarecum obligaţia să trec şi să-ţi comunic decizia Parchetului… Cu acest prilej îmi voi lua libertatea să-ţi amintesc, vârsta şi experienţa de viaţă mă îndreptăţeşte s-o fac, că medicul nu poate sa uite niciodată că, mai presus de toate, e dator să fie om!

— Am fost de la început, excelenţă, şi am rămas până la urmă! zise Ursu cu o fluturare ironică pe buze.

— Drept să-ţi spun, n-am prea observat! replică Faranga cu acelaşi ton.

— Atunci nu pot decât să regret! accentua doctorul mai apăsat. Cât despre mutarea în alt sanatoriu, cred că v-aţi ostenit zadarnic…

— Cum? Ce vrei să zici? se ridică bătrânul, înfricoşat deodată că acest sălbatic ţine cu orice preţ să-i nenorocească băiatul cu un referat distrugător.

— Vreau să zic, excelenţă, că fiul dumneavoastră e grav bolnav şi trebuie internat negreşit într-o casă de sănătate! zise doctorul Ursu cu o seriozitate care nu admitea nici o îndoială.

Bătrânul Faranga râmase năucit, neştiind dacă trebuie să se bucure, ori să se întristeze. Se uită nedumerit în ochii

doctorului care, observându-i perplexitatea, adaogă:
— De acum două săptămâni credeam că sunt deplin edificat asupra cazului fiului dumneavoastră, excelenţă! Atunci am şi făcut referatul, uite-l acolo, pe birou, în care conchideam la o iresponsabilitate rezultată dintr-o zdruncinare trecătoare de nervi! Am continuat observaţia mai mult pentru a putea hotărî dacă va fi nevoie de o internare provizorie, de câteva luni, în vreun sanatoriu special, sau dacă fiul dumneavoastră îşi va putea relua îndată viaţa-i normală… Ieri aş fi opinat pentru a doua eventualitate. Mi s-a părut liniştit, raţional, normal. Azi însă mi s-au răsturnat constatările, chiar şi referatul la care am muncit până să-i dau o formă…
Palid şi zdrobit, bătrânul se ridicăjn picioare, murmurând:
— Doctore, pot să-l văd?
— Vă conduc, excelenţă! zise Ursu sprijinindu-l, căci bătrânul începuse a se clătina.
În anticameră, gardianul salută bătând din călcâie, ca un recrut.
— Ce face domnul? întrebă Ursu arătând spre odaia lui Puiu.
— Joacă, domnule doctor, trăiţi!
Doctorul deschise vazistas-ul şi pofti pe Faranga să se uite. Puiu, în pijamaua descheiată, cu pieptul gol, cu faţa asudată şi veselă, tropăia pe loc, fredonând sacadat o arie închipuită. După câteva minute bătrânul nu se putu stăpâni şi-l strigă pe nume. Fără a se opri din joc, Puiu întoarse capul, surâse către tatăl său şi-i răspunse:
— C'est Ciuleandra, vous saves?… Vous m'avez permis, n'est-ce pas? C'est vous qui m'avez dit: „ Vas-y!”Alors vous ne pouvez pas etre fache, papa! Et puis c'este tres amusant… oui… tres…1
Bătrânul Faranga se lasă pe marginea patului gardianului. Era cu desăvârşire prăpădit. Ochii lui plângeau singuri cu lacrimi mari, ce-i înmuiau barba stufoasă şi foarte îngrijită. Lângă dânsul, doctorul Ursu căuta să-l consoleze cu

termeni tehnici, care sunau complicat şi nu-i spuneau nimic, într-un târziu, bătrânul întrebă:

— Nu mai e nici o speranţă, doctore? Niciuna?

Doctorul Ursu ridică din umeri:

— Minuni face numai Dumnezeu!

De alături se auzeau paşii lui Puiu, neosteniţi, într-un ritm săltăreţ, stimulaţi de o melodie gâfâită, ca respiraţia unui bolnav de moarte.

SFÂRŞIT

[1] Eşti nebun?

[2] 'Dar vorbeşte odată, hai, vorbeşte! Ce ai?

[3] Ah, ce nenorocire teribilă, Puiule, sărăcuţul de tine!

[4] Dar desigur, desigur (fr). Biata Madeleine! Oh, sărăcuţa!

[5] Sărăcuţule.

[6] Fiţi liniştită, scumpă doamnă, n-aveţi nici o grijă! Nu-i nimic! O mică formalitate, ştiţi, în sfârşit, o nimica toată!

[7] Oh, bietul, sărăcuţul

[8] Curaj, băiete! Fii cuminte şi. pe mâine!

[9] Ei, copii. Mi se pare ca am întârziat, oh, Dumnezeule!

[10] În sfârşit!

[11] Curaj, băiatule, curaj!

[12] Pe curând!

[13] Ce s-a întâmplat. Puiule? Ei, hai să fim calmi!

[14] Oh Doamne-Dumnezeule!

[15] „Linişâeste-te, Tilda,. Acum s-a sfârşi! Ea, cel puţin se odihneşte, în timp ce noi ăştilalţi.

[16] Bietul, bietu! Puiu, cum te-ai schimbat!

[17] Ajunge!

[18] Sărmana Madeleine

[19] Asta îl onorează. Asta înseamnă că este un omn cu adevărat foarte sensibil.
[20] Oh, micuţul meu [21] Şi, într-adevăr, ai dreptate